

ผลงานศิลปะสะท้อนสังคมและการเมืองเงินของอ้าย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1993-2015

โดย
นายณัฐวุฒิ เล่าห์เจริญบัณฑิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทฤษฎีศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาทฤษฎีศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลงานศิลปะสะท้อนสังคมและการเมืองจีนของอ้าย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1993-2015

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทฤษฎีศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาทฤษฎีศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

AI WEIWEI'S ART WORKS REFLECT THE SOCIAL AND POLITICS OF CHINA
FROM 1993 TO 2015

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (Art Theory)
Department of Art Theory
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ ผลงานศิลปะสะท้อนสังคมและการเมืองจีนของอ้าย เว่ยเว่ย ตั้งแต่
ปี ค.ศ.1993-2015
โดย อนุรักษ์ เล่าห์เจริญบัณฑิต
สาขาวิชา ทฤษฎีศิลป์ แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

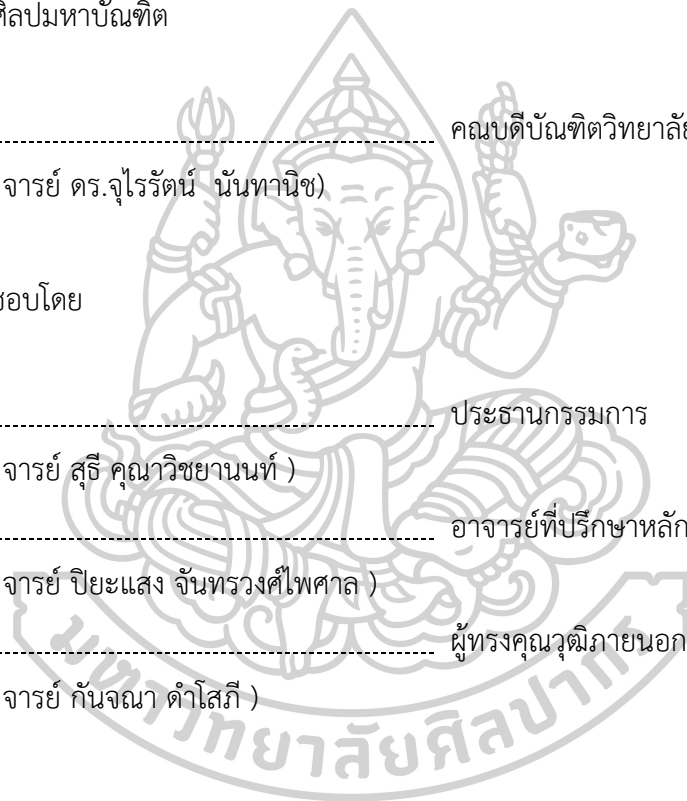
..... คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุธี คุณาวิชยานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ปิยะแสง จันทร์วงศ์ไพศาล)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ กันจณา คำโสภี)

57005206 : ทฤษฎีศิลป์ แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : อ้าย เว่ยเว่ย, ศิลปินจีน, ศิลปะจีนร่วมสมัย, ศิลปะกับการเมือง

นาย ญี่วูฉี เล่าห์เจี๋ยฉีบัณฑิต: ผลงานศิลปะสะท้อนสังคมและการเมืองจีนของอ้าย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1993-2015 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ปิยะแสง จันทร์วงศ์ ไพศาล

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งนำเสนอการศึกษาแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีเนื้อหาเชิงวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมืองจีนของอ้าย เว่ยเว่ยศิลปินชาวจีน โดยศึกษาและวิเคราะห์จากผลงานประเภทศิลปะจัดวางสื่อผสม(Mixed Media Installation)รวมทั้งนำเอาสภาพการเมืองและสังคมของจีนในขณะนั้นมาศึกษาร่วมด้วย โดยทำการศึกษาจากผลงานศิลปะที่สร้างขึ้นในช่วงระหว่างปี 1993-2015 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ยมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคมจีนอย่างโดดเด่น

จากการศึกษาพบว่าสามารถวิเคราะห์แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งในช่วงระยะเวลาดังกล่าว แบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ 1. ผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญทางสังคมและการเมืองจีน โดยผลงานในกลุ่มนี้จะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น และมีผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง 2. ผลงานศิลปะที่แฝงนัยยะการวิพากษ์วิจารณ์เสียดสีสังคมและการเมืองจีน ในกลุ่มนี้จะได้อิทธิพลจากตัวศิลปินเป็นหลักที่พยายามสะท้อนการขาดสิทธิเสรีภาพจากระบบการปกครอง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นมานานแล้ว นอกจากนี้ยังพบว่าศิลปินมักจะทำเลือกนำเอาวัสดุพร้อมใช้(Ready Made) ที่มีความหลากหลาย มีความหมายเชิงลึกลับทางสังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์หรือที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์มีความสอดคล้องไปกับเนื้อหาสาระได้อย่างลงตัว จากแนวคิดในการสร้างผลงานและวิธีการเลือกใช้วัสดุดังกล่าวจึงทำให้ผลงานของ อ้าย เว่ยเว่ยยิ่งโดดเด่นในระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์และทันต่อกระแสสังคมได้อย่างน่าสนใจ

57005206 : Major (Art Theory)

Keyword : Ai Weiwei, Chinese artist, Contemporary Chinese art Art, Art and politics

MR. NUTTAWUT LAOCHAROENBUNDIT : AI WEIWEI'S ART WORKS REFLECT THE SOCIAL AND POLITICS OF CHINA FROM 1993 TO 2015 THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR PIYASAENG CHANTARAWONGPAISARN

This Thesis focuses on the study of the creative conceptual of Ai Wei Wei's art works which criticisms of Chinese society and politics. From studying and analyzing the "Mixed media Installation" work as well as considering the political and social conditions of China at that time.

From the study art works can identify his creative conceptual art works into 2 ways. 1. The art works which related with important social and political events. In this group, it reflect widely impact of those social and political events

2. The art works that imply the reflection on Chinese society and politics criticism. In this group will be influenced by the artist as the main effort to reflect for the lack of freedom from the regime, social inequality, etc. Most of them are past events. In addition, it is found that artists often choose to use ready-made materials that have cultural historical meaning or related events which are consistent with the content. As a result, the work of Ai WeiWei become more remarkable and can keep connect with the social trend.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถสำเร็จออกมาได้ ก็ด้วยความเมตตาเอาใจใส่จากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วยกันที่ให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณ ดร.ปรมพร ศิริกุลขยานนท์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ท่านแรกและต่อมาก็คือ รศ. ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล ที่คอยแนะนำให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ คอยตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์รวมทั้งบทความทางวิชาการของผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ทั้ง รศ.สุธี คุณาวิชยานนท์ เสียสละเวลามาเป็นประธานและ รศ.กัญจนา ดำโสภาที่มาเป็นกรรมการในการสอบครั้งนี้รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาทฤษฎีศิลป์ ที่มีส่วนในการประสิทธิ์ประสาทวิชา องค์ความรู้ต่างๆ ให้กับผู้วิจัยตลอดหลักสูตรปริญญาโทมาบัดนี้

ท้ายสุดขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

ณัฐวุฒิ เล่าห์เจริญบัณฑิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1.....	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	4
ขอบเขตการศึกษา.....	4
ขั้นตอนการศึกษา.....	4
สรุปผลที่ได้จากการศึกษา.....	4
วิธีการศึกษา.....	4
แหล่งข้อมูล.....	5
บทที่ 2.....	6
สภาพสังคม การเมืองของจีนภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์จีน.....	6
2.1 พรรคคอมมิวนิสต์จีน.....	7
2.2 การปฏิวัติวัฒนธรรม.....	13
2.3. สภาพสังคมและการเมืองหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมตั้งแต่ปี 1976- 2015.....	16
2.3.1 นโยบายการพัฒนาประเทศตั้งแต่ปี 1976 - 2015 โดยสังเขป.....	16

2.4.ผลกระทบของการเมืองการปกครองต่อสังคมจีนถึงปัจจุบัน	21
2.4.1 ผลกระทบจากการปฏิวัติวัฒนธรรม	21
2.4.2 ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศ.....	22
5. ความเคลื่อนไหวทางศิลปะของจีน	25
2.5 ช่วงแรกของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี1949-1958.....	26
2.6 ช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ปี1966-1976	28
2.7 ช่วงหลังการปฏิวัติธรรมตั้งแต่ปี 1977- 2015	28
บทที่ 3.....	35
ประวัติชีวิตอาย เว่ยเว่ย วิธีการสร้างสรรค์และเนื้อหาที่สะท้อนในผลงาน	35
3.1 ประวัติชีวิตอาย เว่ยเว่ย ก่อนปี 1993.....	35
3.2 ประวัติอาย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี 1993-2015.....	45
3.3 วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน	60
3.4 เนื้อหาที่สะท้อนในผลงาน	68
บทที่ 4.....	73
การวิเคราะห์ผลงานศิลปะของอาย เว่ยเว่ยแยกตามเนื้อหาที่สะท้อนในผลงาน	73
4.1 กลุ่มผลงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในสังคมจีน	73
4.2 กลุ่มผลงานที่แฝงนัยยะการวิจารณ์เสียดสีสังคมและการเมือง.....	100
บทที่ 5	127
สรุปและข้อเสนอแนะ	127
รายการอ้างอิง.....	131
ประวัติผู้เขียน	135

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ลำดับเหตุการณ์สำคัญของอ้ายเว่ยเว่ย ก่อนปี 1993	44
ตารางที่ 2 ลำดับเหตุการณ์สำคัญของอ้าย เว่ยเว่ยตั้งแต่ ปี 1993-2015	57
ตารางที่ 3 แสดงลำดับเวลาการสร้างสรรคผลงานของอ้าย เว่ยเว่ย ที่นำมาวิเคราะห์	69

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 ดร.ซุน ยัตเซ็น	6
ภาพที่ 2 คาร์ล มากซ์	8
ภาพที่ 3 วลาดิมียร์ เลนิน	8
ภาพที่ 4 เหมา เจ๋อตง ในปี 1931	9
ภาพที่ 5 เจียง ไคเช็ค	10
ภาพที่ 6 แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางของพรรคคอมมิวนิสต์ในเหตุการณ์ การเดินทัพไกล	11
ภาพที่ 7 การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน	12
ภาพที่ 8 การทำงานแบบคอมมูน	13
ภาพที่ 9 กลุ่มเรดการ์ดที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ในกรุงปักกิ่ง กรกฎาคม ปี 1966	14
ภาพที่ 10 การทำลายพระพุทธรูปในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม	15
ภาพที่ 11 โปสเตอร์รณรงค์นโยบายสี่ทันสมัย	17
ภาพที่ 12 ธุรกิจการขนส่งทางเรือภายในประเทศจีน	18
ภาพที่ 13 การใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของชาวจีน	18
ภาพที่ 14 สนามกีฬาฟางนง กรุงปักกิ่ง	19
ภาพที่ 15 โซเซียลมีเดียของจีน	20
ภาพที่ 16 ร้านฟาสต์ฟู้ดในจีน	23
ภาพที่ 17 โฆษณาการรณรงค์ให้มีบุตรเพียงคนเดียว	24
ภาพที่ 18 มลพิษในกรุงปักกิ่ง	25
ภาพที่ 19 ต่ง ซีเหวิน. การฉลองสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน. 1953.	27
ภาพที่ 20 สื่อ หลู่. การต่อสู้ที่สถานซีเหวิน. 1959. หมึกสีบนกระดาษ. ขนาด 137x130 ซม.	27
ภาพที่ 21 โปสเตอร์กลุ่มเรดการ์ด	28

ภาพที่ 22	หลิว ตันไจ้, การแต่งงานน้องสาวของจางซูย, หมึกสีบนกระดาษ, ขนาด 68x37 ซม.	29
ภาพที่ 23	หลิว จงลี่. บิดา . 1980. สีน้ำมันบนผ้าใบ.	30
ภาพที่ 24	การจัดแสดงนิทรรศการครั้งแรกในปักกิ่ง ของกลุ่มดวงดาว ปี 1979.....	31
ภาพที่ 25	ผลงานศิลปะของกู่ เหวินต้า ปี 1985 หนึ่งในศิลปินในกลุ่ม 85 New Wave	32
ภาพที่ 26	จาง หวน, 12 Square Meters, 1994. ศิลปะการแสดง	34
ภาพที่ 27	อ้าย เว่ยเว่ย(ชาย)กับอ้าย ชิง(ขวา)ในปี 1958.....	35
ภาพที่ 28	ภาพถ่ายเส้นของอ้าย เว่ยเว่ย.....	38
ภาพที่ 29	การแสดงนิทรรศการครั้งแรกกลุ่มดวงดาว	38
ภาพที่ 30	อ้าย เว่ยเว่ยในสหรัฐอเมริกา.....	39
ภาพที่ 31	อ้าย เว่ยเว่ย, Mao I-III , 1985. สีน้ำมันบนผ้าใบ, ขนาด 180x135 ซม.	40
ภาพที่ 32	อ้าย เว่ยเว่ย. ไม่มีชื่อ. 1986. สีน้ำมันบนผ้าใบ. ขนาด 173x143 ซม.	41
ภาพที่ 33	อ้าย เว่ยเว่ย, safe sex, 1986. Installation , ขนาด 130x70x20 ซม.,	42
ภาพที่ 34	อ้าย เว่ยเว่ย, ไม่มีชื่อ, 1986. Installation. ขนาด 43x22.9x15.2 ซม.	43
ภาพที่ 35	เนื้อหาภายในสมุดปกดำ.....	46
ภาพที่ 36	วัตถุโบราณของอ้าย เว่ยเว่ย	47
ภาพที่ 37	สตูดิโอของอ้าย เว่ยเว่ยบริเวณชานกรุงปักกิ่ง.....	48
ภาพที่ 38	อนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงอ้าย ชิง ออกแบบโดยอ้าย เว่ยเว่ย	49
ภาพที่ 39	อ้าย เว่ยเว่ยใช้กล้องจากมือถือถ่ายภาพขณะอยู่ในลิฟต์ เมืองเฉิงตู.....	51
ภาพที่ 40	สตูดิโอของอ้าย เว่ยเว่ยที่เซี่ยงไฮ้.....	52
ภาพที่ 41	ผู้ที่ออกมาเรียกร้องให้ปล่อยตัวอ้าย เว่ยเว่ย.....	53
ภาพที่ 42	ภาพหน้าปกนิตยสาร Time ฉบับ กรกฎาคม 2011.....	55
ภาพที่ 43	ภาพยนตร์สารคดีของอ้าย เว่ยเว่ย.....	55
ภาพที่ 44	อ้าย เว่ยเว่ยนำดอกไม้วางไว้ในตะกร้ารถจักรยานบริเวณหน้าที่พักในกรุงปักกิ่ง.....	56
ภาพที่ 45	อ้าย เว่ยเว่ย. Tabal with Two Legs on the Wall. 1977.....	61

ภาพที่ 46 ภาพหน้าปกหนังสือปรัชญาแอนตี้ วอร์ฮอลล์ ดีพิมพ์ครั้งแรก ปี 1975	63
ภาพที่ 47 เหล่าอาสาสมัครที่ถูกคัดเลือกเข้ามาในโครงการ Fairy Tale	65
ภาพที่ 48 ทวิตเตอร์ของอ้าย เว่ยเว่ย	66
ภาพที่ 49 อ้าย เว่ยเว่ยทำท่ายกขาเลียนแบบการถือปืน	66
ภาพที่ 50 อ้าย เว่ยเว่ย, Straight , 2008-2012. Installation, ขนาด 1,200x600 ซม.	74
ภาพที่ 51 สภาพความเสียหายหลังแผ่นดินไหว	75
ภาพที่ 52 ซากอาคารและที่อยู่อาศัยหลังแผ่นดินไหว	75
ภาพที่ 53 อ้าย เว่ยเว่ย. Snake ceiling . 2009. Installation. Mori Art Museum.	77
ภาพที่ 54 อ้าย เว่ยเว่ย. Remembering . 2009. Installation. Haus der kunst. Munich	77
ภาพที่ 55 เป็สะพายหลัง ผลงาน remembering	78
ภาพที่ 56 อ้าย เว่ยเว่ย. He Xie . 2011. Installation. Musee Cantonal Des Beaux-Art Lausanne 2016	79
ภาพที่ 57 การรื้อถอนสตูดิโอที่เซี่ยงไฮ้ของอ้าย เว่ยเว่ย.....	80
ภาพที่ 58 อ้าย เว่ยเว่ย. souvenir from shanghai . 2011. Installation. ขนาด 380x 170x 260 ซม.....	81
ภาพที่ 59 อ้าย เว่ยเว่ย. S.A.C.R.E.D . 2012. Installation. ขนาด 377x198x153 ซม.	82
ภาพที่ 60 การจัดวางภายในกล่องผลงาน	83
ภาพที่ 61การจัดวางภายในกล่องผลงาน.....	83
ภาพที่ 62 Golden Age wallpaper.....	85
ภาพที่ 63 I.O.U. wallpaper	85
ภาพที่ 64 อ้าย เว่ยเว่ย, Baby Formula , 2013. Installation. ฮ่องกง.....	87
ภาพที่ 65 จีนสั่งเก็บนมผงในร้านค้า.....	87
ภาพที่ 66 แอนตี้ วอร์ฮอลล์, Tuna Fish Disaster , 1963.ซิลค์สกรีน, ขนาด 316x211 ซม.....	89
ภาพที่ 67 ประติมากรรมหัวสัตว์สาริด 12 ชิ้น เคลือบสีทอง	90

ภาพที่ 68 ประติมากรรมหัวกระต่าย (ชุดแรก) ขนาด 71x25x48 ซม.....	91
ภาพที่ 69 อ้าย เว่ยเว่ย. Circle of animals (หัวสุนัข).ขนาด 302.3x 127.2x157.5 ซม.....	91
ภาพที่ 70 อ้าย เว่ยเว่ย. Circle of animals . 2011.สำริด. ขนาดเฉลี่ย 302.3x 127.2x157.5 ซม.	92
ภาพที่ 71 ภาพร่างประติมากรรมนักซ์ตรทั้ง 12 บริเวณน้ำพุในพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน.	93
ภาพที่ 72 การประมูลหัวหนูสำริด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2009	95
ภาพที่ 73 อ้าย เว่ยเว่ย. หมู่เกาะเดี่ยวหาย . 2014. หินอ่อน.....	97
ภาพที่ 74 อ้าย เว่ยเว่ย, Surveillance camera , 2010.หินอ่อน. ขนาด 39.2x39.8x19 ซม.	97
ภาพที่ 75 ผู้ประท้วงชาวจีนแสดงความไม่พอใจในกรณีของหมู่เกาะเซินกาถู บริเวณหน้าสถานทูต ญี่ปุ่นในกรุงปักกิ่ง เมื่อวันที่ 15 กันยายน ปี 2012.....	99
ภาพที่ 76 อ้าย เว่ยเว่ย, Coca Cola Vase . 1995.สีอะคริลิคบนเครื่องปั้นดินเผา. ขนาด 25x27.9x27.9 ซม.....	100
ภาพที่ 77 อ้าย เว่ยเว่ยกำลังวาดตัวอักษร Coca Cola	101
ภาพที่ 78 อ้าย เว่ยเว่ย, Color Vase , 2006. สีอะคริลิคบนเครื่องปั้นดินเผา, ขนาด (สูง)20-40 ซม.	103
ภาพที่ 79 การนำไฮไปชบตี.....	103
ภาพที่ 80 ภาพขาวดำ ขณะอ้าย เว่ยเว่ยปล่อยแจกันลงสู่พื้น	104
ภาพที่ 81 ภาพถ่ายผลงานชุด Study of Perspective (1995 – 2003) ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ...	105
ภาพที่ 82 ภาพถ่ายชุด Study of Perspective (1995 – 2003) หอไอเฟล ปารีส ประเทศฝรั่งเศส	107
ภาพที่ 83 ภาพถ่ายผลงานชุด Study of Perspective (1995 – 2003) ทำเนียบขาว วอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐอเมริกา.....	107
ภาพที่ 84 อ้าย เว่ยเว่ย, Forever bicycle , 2003. Installation, ขนาด (สูง) 275 x 450 ซม....	108
ภาพที่ 85 อ้าย เว่ยเว่ย. Forever Bicycles . 2011. Installation. Taipei Art Museum	110
ภาพที่ 86 อ้าย เว่ยเว่ย, Bicycle Chandelier , 2015.Installation, ขนาด 500x430 ซม.	110

ภาพที่ 87 อ้าย เว่ยเว่ย. Fragments . 2005.Installation, ขนาด 500x850x700 ซม.....	111
ภาพที่ 88 การติดตั้งผลงาน Fragments	112
ภาพที่ 89 การติดตั้งผลงาน Fragments	113
ภาพที่ 90 ผลงาน Tree บริเวณ Royal academy of art ประเทศอังกฤษ.....	114
ภาพที่ 91 หมุดเหล็กที่เชื่อมชิ้นส่วนของผลงาน ผลงาน Tree.....	115
ภาพที่ 92 อ้าย เว่ยเว่ย, Iron tree , 2013.Installation. ขนาด 628x710x 710.....	116
ภาพที่ 93 อ้าย เว่ยเว่ย, Descending light , 2007.Installation, ขนาด 400x663x461 ซม.....	117
ภาพที่ 94 ภาพร่างต้นแบบด้วยปากกา	119
ภาพที่ 95 การประกอบผลงาน Descending light.....	119
ภาพที่ 96 อ้าย เว่ยเว่ย. Fountain of Light . Installation, 700x 529x 400 ซม.....	121
ภาพที่ 97 วลาดิเมียร์ ทาลิน. Monument to the third International .1920. แบบจำลอง อาคาร.ขนาด 420x300x ฐาน 80 ซม.....	122
ภาพที่ 98 อ้าย เว่ยเว่ย. Sunflower seeds . 2010. Installation.....	123
ภาพที่ 99 การวาดลายลงบนเมล็ดทานตะวันเซรามิก.....	124
ภาพที่ 100 ผลงาน Sunflower Seeds แสดงที่ Musee Cantonal Des Beaux-Art Lausanne 2016.....	125

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิวัติจีนหรือการปฏิวัติซินไห่หรือซินไฮ่ (Xinhai Revolution) ตั้งแต่ปี 1911 ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของจีนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบสาธารณรัฐ โดยมีราชวงศ์ชิง¹ เป็นราชวงศ์สุดท้ายที่ปกครองประเทศมายาวนานกว่า 268 ปี สิ้นสุดลงด้วยการสละราชสมบัติของจักรพรรดิเซวียนถ่ง² ในปี 1912 การปฏิวัตินี้มีขุน ยัดเซิน เป็นแกนนำผู้ซึ่งต่อมาได้เป็นหัวหน้าพรรคก๊กมินตั๋ง แต่อย่างไรก็ดีแนวทางของขุน ยัดเซินที่ต้องการจะให้ประเทศมีการปกครองแบบประชาธิปไตยก็มีอุปสรรคมากมายจากทั้งนักการเมืองที่แสวงหาผลประโยชน์จากการเมือง ปัญหาจากทั้งญี่ปุ่นและชาติตะวันตกและที่สำคัญคือการก่อตัวขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี 1920 ที่เซี่ยงไฮ้โดยการสนับสนุนจากสหภาพโซเวียต(รัสเซีย)

หลังจากการเสียชีวิตของดร.ขุน ยัดเซินในปี 1925 เจียง ไคเช็คขึ้นมาเป็นหัวหน้าพรรคก๊กมินตั๋ง เจียง ไคเช็คได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลกลางที่ปักกิ่งสำเร็จจึงทำให้พรรคก๊กมินตั๋งได้บริหารประเทศ แต่อย่างไรก็ดีปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลของเจียง ไคเช็คและพรรคคอมมิวนิสต์จีนตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีก็ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดเจียง ไคเช็คก็พ่ายแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนและต้องลี้ภัยไปเกาะไต้หวันและได้นำเอาพรรคก๊กมินตั๋งสถาปนาเป็นรัฐบาลในเกาะไต้หวันแทน พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้าปกครองจีนทั้งหมดในปี 1949 และประกาศจัดตั้งเป็น “สาธารณรัฐประชาชนจีน” ณ จัตุรัสเทียนอันเหมิน โดยการนำของเหมา เจ๋อตงหลังจากนั้นสภาพทางการเมืองและสังคมของจีนส่วนใหญ่จึงเน้นไปที่นโยบายที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นแรงงานภายใต้อุดมการณ์ของสังคมนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ ต่อมาในปี 1966 ได้เกิดเหตุการณ์ “การปฏิวัติวัฒนธรรม” เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นนโยบายกำจัดแนวคิดแบบวัฒนธรรมเก่าและกีดกันความรู้แบบตะวันตกไปพร้อมกัน และสิ้นสุดลงในปี 1976 ต่อมารัฐบาลจีนเริ่มให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม การทหารและพยายามนำระบบทุนนิยมมาใช้ จากสภาพสังคมและการเมืองที่ผันผวนและจบลงด้วยการอยู่ภายใต้การปกครองแบบคอมมิวนิสต์จนถึงปัจจุบัน ย่อมส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะซึ่งมีทั้งศิลปินที่ทำงานอยู่ใต้กฎเกณฑ์ของรัฐบาลดังที่ได้กล่าวมาแล้วแต่ก็

¹ ค.ศ. 1636- 1911 หลังจากการยึดอำนาจจากราชวงศ์หมิงได้แล้วก็ใช้กรุงปักกิ่งเป็นเมืองหลวงต่อไป

² อ้ายซินเจียหลัว ผู้อี้ (ค.ศ.1906 – 1967)หรือปูยี เป็นจักรพรรดิองค์สุดท้ายในราชวงศ์ชิงและของจีน

ยังมีศิลปินบางส่วนที่พยายามจะสะท้อนความเป็นจริงของสังคมและการเมืองของจีนได้อย่างน่าสนใจ หนึ่งในนั้นคือ อ้าย เว่ยเว่ย

อ้าย เว่ยเว่ยเป็นทั้งศิลปิน สถาปนิกและนักเคลื่อนไหวทางการเมือง เขาเกิดที่กรุงปักกิ่ง มีบิดาเป็นนักกวี บิดาของเขาได้รับการศึกษาทางด้านศิลปะและปรัชญาที่กรุงปารีส การแสดงอุดมการณ์ทางการเมืองผ่านทางบทกวีหรือบทความทำให้บิดาของเขาถูกรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งจับกุมขังเป็นเวลา 3 ปีและเมื่อถึงยุครัฐบาลของเหมา เจ๋อตงได้เกิดเหตุการณ์ “การปฏิวัติวัฒนธรรม” ทำให้ครอบครัวของเขาทั้งหมดถูกส่งไปใช้แรงงานที่เขตซินเจียงเป็นเวลา 5 ปีเพียงเพราะการเขียนวิจารณ์พรรคคอมมิวนิสต์ หลังจากการเสียชีวิตของเหมา เจ๋อตงทำให้นโยบายการปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลงไปด้วย ครอบครัวของเขาจึงได้ย้ายกลับมาที่กรุงปักกิ่งอีกครั้ง ต่อมาในปี 1978 เขาได้เข้าศึกษาที่สถาบันภาพยนตร์ปักกิ่งและได้เข้าร่วมกลุ่มศิลปินที่มีแนวคิดที่ต่อต้านความคิดแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจีนในเวลานั้นรวมถึงการทุจริตต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ในพรรคคอมมิวนิสต์จีนผ่านผลงานทางศิลปะ

จากนั้นในปี 1981 เขาได้ไปใช้ชีวิตที่สหรัฐอเมริกา ในระยะแรกเข้าอาศัยอยู่ในเมืองฟิลาเดลเฟียต่อมาก็ย้ายไปนิวยอร์ก เพื่อศึกษาด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ Parsons school of Design และได้ลาออกในเวลาต่อมา นอกจากนี้ยังเป็นศิลปินอิสระโดยเริ่มสร้างงานที่เป็นการใช้วัตถุสำเร็จรูปซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในรูปแบบของสื่อผสมและแนวคอนเซปชวลอาร์ต (Conceptual Art) ซึ่งแนวคิดในการทำงานศิลปะเช่นนี้ได้รับอิทธิพลมาจากผลงานของ มาร์เซล ดูชองปี (Marcel Duchamp), แอนดี้ วอร์ฮอล (Andy Warhol) หรือแจสเปอร์ จอห์น (Jasper Johns) เป็นต้น หลังจากใช้ชีวิตในสหรัฐอเมริกานานกว่า 10 ปีก่อนจะเดินทางกลับกรุงปักกิ่งในปี 1993 เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพของบิดา

ตั้งแต่ปี 1993 เป็นต้นมาหลังจากกลับมาอยู่กรุงปักกิ่งแล้ว เขาให้ความสนใจเกี่ยวกับวัตถุโบราณของจีน จนกลายเป็นนักสะสมของเก่าและของสะสมเหล่านี้บางชิ้นได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานศิลปะแนวคอนเซปชวลอาร์ต (Conceptual Art) รวมถึงการดัดแปลงวัสดุต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิดได้อย่างน่าสนใจจนกลายเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวของศิลปิน ด้วยลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ย ที่มีความกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งการเสียดสี ล้อเลียนเพื่อท้าทายต่อแนวคิดต่อพรรคคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจีนด้วยการหยิบยกเหตุการณ์ต่างๆ มาประเด็นในการเรียกร้องทั้งในแง่มุมมองการคอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่รัฐหรือการให้ความสำคัญคุณภาพชีวิตของผูกรู้ในสังคมจีน ประเด็นต่างๆ เหล่านี้จึงสะท้อนออกมาผ่านผลงานศิลปะ และถึงแม้ว่ารัฐบาลจีนจะผ่อนคลายนโยบายการปกครองในรูปแบบคอมมิวนิสต์ลง

และเปิดระบบทุนนิยมเพื่อพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังคงมีการจำกัดขอบเขตต่อเนื้อหาในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ไม่สอดคล้องต่อนโยบายของรัฐบาลคอมมิวนิสต์

ผลงานศิลปะของเขาถูกแสดงในประเทศจีนเองและในต่างประเทศทั้งสหรัฐอเมริกา รวมทั้งยุโรป ผลงานที่แสดงออกเต็มไปด้วยแนวคิดเนื้อหาที่พยายามเปิดเผยตีแผ่หน่วยงานของรัฐบาลจีนในประเด็นต่อเหตุการณ์ต่างๆ เช่น เหตุการณ์แผ่นดินไหวเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวนในปี 2008 ที่มีผู้เสียชีวิตมากมายซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐบาล กรณีสารปนเปื้อนในนมผงสำหรับเด็กทารกในประเทศจีน หรือการพยายามแสดงออกถึงความเสมอภาคของประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบคอมมิวนิสต์ของจีนผ่านผลงานเมล์ดีทันทันตะวัน เป็นต้น ผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เขาได้เข้าไปมีส่วนร่วมเหล่านี้ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเขาและหน่วยงานของรัฐบาลจีนอยู่บ่อยครั้งจนนำไปสู่การจับกุมตัวอ้าย เว่ยเว่ย เขาถูกจับกุมตัวที่สนามบินในกรุงปักกิ่งเมื่อเดือนเมษายน ปี 2011 ระหว่างที่จะกำลังเดินทางไปไทเป ได้หวั่น เนื่องจากรัฐบาลจีนพยายามที่จำกัดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเขา โดยเขาถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 81 วัน ซึ่งต่อมาได้เกิดกระแสการเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวเขาไปทั่วโลกด้วยสื่อโซเชียลมีเดียและเมื่อถูกปล่อยตัวออกมา รัฐบาลจึงได้ทำการยึดหนังสือเดินทางของเขาตั้งแต่ปี 2011 แต่ในระหว่างที่ถูกยึดหนังสือเดินทางเป็นเวลาหลายปีแต่อ้าย เว่ยเว่ยก็ยังคงแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการถูกจำกัดเสรีภาพของเขาโดยรัฐบาลจีน ต่อมาในปี 2015 จึงได้รับหนังสือเดินทางคืน

นอกจากที่ศิลปินจะใช้กลวิธีในการนำเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ จากวัสดุหลากหลายประเภทเพื่อเป็นสื่อในการแสดงออกทางความคิดได้อย่างน่าสนใจแล้ว ยังมีการใช้สื่อออนไลน์ในการแสดงออกทางความคิดของตัวเองไม่ว่าจะเป็น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ที่มีผู้ติดตามจากทั่วโลก ถึงแม้ว่าในเวลาต่อมาสื่อดังกล่าวก็ต้องถูกระงับการใช้จากหน่วยงานของรัฐบาลจีนแต่อย่างไรก็ดีก็ไม่ได้ทำให้ความพยายามในการแสดงออกทางความคิดของเขาหมดไปแต่กลับเป็นแรงกระตุ้นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเขามากขึ้น

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาและวิเคราะห์ผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ย ที่สะท้อนสังคมและการเมืองของจีน ตั้งแต่ปี 1993-2015 เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการแนวคิด รูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน ที่มีผลจากเหตุการณ์ทางสังคมการเมืองของจีนในช่วงเวลาดังกล่าวข้างต้น

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลงานศิลปะของ อ้าย เว่ยเว่ย ในด้านรูปแบบ เทคนิค แนวคิดและวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคมและการเมืองจีน ตั้งแต่ปี 1993- 2015 รวมทั้งศึกษาสภาพทางสังคม การเมืองของประเทศจีนที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ย

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ย ในช่วงปี 1993- 2015 ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่ปีที่ศิลปินได้เดินทางกลับมาอาศัยในประเทศจีนโดยมีผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมจีนเป็นหลัก และมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะผลงานที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางสังคมและการเมืองของจีนเท่านั้น

ขั้นตอนการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลเรื่องสภาพสังคม วัฒนธรรม การเมืองของจีนรวมทั้งประวัติชีวิตและผลงานของอ้าย เว่ยเว่ย จากหนังสือ บทความทางวิชาการ บทสัมภาษณ์จากสื่อต่าง ๆ
2. นำเนื้อหาข้อมูลที่ได้มาและแยกเป็นหมวดหมู่ โดยเฉพาะผลงานที่มีแนวคิดสะท้อนเหตุการณ์ทางสังคมและการเมืองของจีน ในช่วงปี 1993-2015
3. วิเคราะห์ผลงานของศิลปินเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงพัฒนาการและกระบวนการในการสื่อความหมายของศิลปิน

สรุปผลที่ได้จากการศึกษา

5. จัดทำเอกสารเป็นรูปเล่ม นำเสนอ และเผยแพร่

วิธีการศึกษา

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสื่อต่างๆ เช่น วิดีโอสัมภาษณ์ศิลปิน ภาพถ่ายผลงานของศิลปินที่ตีพิมพ์ลงในนิตยสาร หนังสือ เป็นต้น แล้วนำข้อมูลดังกล่าวข้างต้นมาศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาสภาพสังคมและการเมืองของจีน เพื่อให้เห็นพัฒนาการในด้านรูปแบบ แนวคิด เทคนิค วิธีการนำเสนอผลงานศิลปะที่สะท้อนสังคมและการเมืองของ อ้าย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี 1993-2015

แหล่งข้อมูล

หนังสือ บทความวิชาการ เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือบทสัมภาษณ์ในเอกสารภาษาไทย และต่างประเทศ ภาพถ่าย ผลงานสารคดี (documentary) ที่ตีพิมพ์ในสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออื่นๆ รวมทั้งจากเว็บไซต์ที่แสดงผลงานนิทรรศการของศิลปิน

บทที่ 2

สภาพสังคม การเมืองของจีนภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์จีน

ความเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของจีนตั้งแต่ปี 1949 อันเป็นเวลาทีพรรคคอมมิวนิสต์ได้ปกครองประเทศจีนเป็นต้นมา มีความสำคัญในแง่ของการส่งอิทธิพลต่อแนวคิดในผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ย ผลงานศิลปะของเขาได้หยิบยกเอาประเด็นทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้คนในสังคมจีนมาเสียดสี ถากถาง ภายใต้นโยบายรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์โดยสะท้อนผ่านผลงานศิลปะ ดังนั้นจึงควรที่กล่าวถึงสภาพเหตุการณ์ทางสังคมการเมืองของจีนในช่วงระหว่างปี 1949 ถึงปี ค.ศ. 2015 พอสังเขป ดังนี้

ภาพที่ 1 ดร.ซุน ยัตเซ็น

ที่มา : notablebiographies, Sun Yat-sen., accessed November 2, 2017, available from <http://www.notablebiographies.com/St-Tr/Sun-Yat-Sen.html>

หลังจากการปฏิวัติในปี 1911 จากการปกครองของราชวงศ์ชิงที่ยาวนานกว่า 2 ศตวรรษมาเป็นระบอบสาธารณรัฐ โดยการปฏิวัติครั้งนี้มี ดร.ซุน ยัตเซ็น³ (ภาพที่ 1) เป็นแกนนำผู้ซึ่งต่อมาได้เป็นหัวหน้าพรรคก๊กมินตั๋งแต่อย่างไรก็ดีแนวทางของ ดร.ซุน ยัตเซ็น ก็ไม่ได้เป็นไปอย่างที่วางแผนไว้จนทำให้ ดร.ซุน ยัตเซ็น ต้องหนีไปญี่ปุ่นด้วยภัยจากการเมือง แม้ว่ารัฐบาลกลางยังอยู่ที่กรุงปักกิ่งและได้รับการรับรองจากนานาชาติแล้วก็ตามแต่ก็ไร้อำนาจในการควบคุมส่วนต่าง ๆ ของประเทศเนื่องจากการ

³ เป็นหัวหน้าพรรคคนแรกก๊กมินตั๋ง และเป็นนักปฏิวัติที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติซินไฮ่เพื่อเปลี่ยนการปกครองจากราชวงศ์ชิงมาเป็นประชาธิปไตย ต่อมาในเมื่อได้สถาปนาสาธารณรัฐจีนใน ค.ศ. 1912 เขาจึงเป็นประธานาธิบดีเฉพาะกาลคนแรกและในปีเดียวกันได้ร่วมก่อตั้งพรรคก๊กมินตั๋ง หรือพรรคชาติประชาชน

ช่วงชิงอำนาจของบรรดาเหล่าบรรดาผู้นำทหารที่แบ่งพรรคแบ่งพวกที่เรียกกันว่า “ยุคขุนศึก” และจากนักการเมืองจนยากที่จะเกิดความมั่นคงในประเทศได้และที่สำคัญคือการกำเนิดขึ้นของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่จะมีส่วนสำคัญในการบริหารประเทศจีนต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2.1 พรรคคอมมิวนิสต์จีน

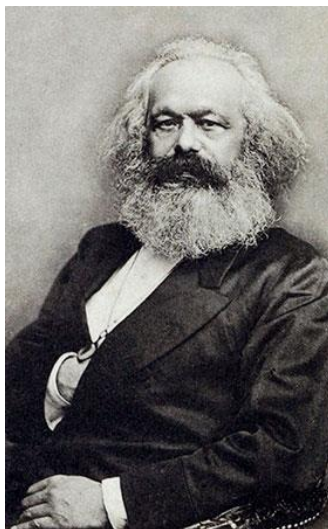
การเกิดแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ในจีนได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิมาร์กซิสต์ (Marxism)⁴ ซึ่งคิดโดย คาร์ล มากซ์ (1818-1883) นักปรัชญาสังคมและนักเศรษฐศาสตร์ ชาวเยอรมัน⁵ (ภาพที่ 2) แต่ก็ไม่ได้รับความสนใจมากนักในระยะแรก แต่ลัทธิดังกล่าวได้มีอิทธิพลอย่างมากในสหภาพโซเวียตจนก่อให้เกิดการปฏิวัติในสหภาพโซเวียตโดยพรรคบอลเชวิกโดยมีวลาดีมีร์ เลนิน⁶ (1870-1927) (ภาพที่ 3) เป็นผู้นำ ซึ่งต่อมาได้มีอิทธิพลต่อปัญญาชนในจีนโดยเสนอแนวคิดที่ว่า “ทุนนิยมเป็นที่มาของลัทธิจักรวรรดินิยม” และเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ดินแดนของจีนบริเวณแหลมซานตงต้องตกเป็นของญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ตามสนธิสัญญาในการประชุมที่แวร์ซายในปี 1919 ซึ่งถือว่าเป็นข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมต่อจีนเป็นอย่างมาก ดังนั้นยิ่งทำให้แนวคิดดังกล่าวของเลนินเป็นที่สนใจและยอมรับในหมู่ปัญญาชนชาวจีนมากยิ่งขึ้น

⁴ ระบบความคิดที่พัฒนาโดยคาร์ล มากซ์ ผู้สถาปนาสังคมนิยมสมัยใหม่ เมื่อกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีแนวคิดที่ว่าภายใต้ระบบทุนนิยม ชนชั้นกรรมมาชีพได้ช่วงใช้แรงงานของตนในการสร้างงาน แต่ชนชั้นกรรมาชีพกลับได้กตเวทิตาจากผลผลิตจากการใช้แรงงานนี้ด้วยการแลกเปลี่ยนกับค่าจ้างทำให้สิ่งที่พวกเขาสร้างขึ้นกลับตกไปเป็นของคนอีกชนชั้นที่ไม่ได้ใช้แรงงาน แต่ถ้าชนชั้นกรรมมาชีพสามารถครอบครองผลของแรงงานของตนเองได้แล้วความแปลกแยกระหว่างชนชั้นก็จะหายไป

⁵ เจษฎา ทองรุ่งโรจน์, พจนานุกรมปรัชญา อังกฤษ-ไทย (กรุงเทพฯ: โบบแมง, 2547).120.

⁶ เป็นผู้นำในการปฏิวัติรัสเซียและนักทฤษฎีลัทธิมาร์กซิสต์ ผู้สร้างลัทธิเลนินแล้วรวมเป็นลัทธิ มาร์กซิสต์-เลนิน ซึ่งถือเป็นอุดมการณ์ของสหภาพโซเวียตและประเทศสังคมนิยมอื่นๆ ทฤษฎีของเขาเกี่ยวข้องกับเผด็จการชนชั้นกรรมมาชีพเป็นการสืบทอดและพัฒนาลัทธิมาร์กซิสต์อย่างเด่นชัด

ภาพที่ 2 คาร์ล มากซ์

ที่มา : Britannica , **Karl Marx**., accessed November 2, 2017, available from <https://www.britannica.com/biography/Karl-Marx>

ภาพที่ 3 วลาดีมีร์ เลนิน

ที่มา : tvtropes, **Vladimir Lenin**., accessed November 2, 2017, available from <http://vtropes.org/pmwiki/pmwiki.php/UsefulNotes/VladimirLenin>

ในหมู่ปัญญาชนชาวจีนที่สนใจในแนวคิดของเลนินและมีบทบาทสำคัญในการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ในจีนมี 2 คน คือหลี่ ต้าเจาได้จัดตั้งสมาคมวิจัลัทธิมาร์กซิสต์ (Marxism) และสมาคมการศึกษาลัทธิสังคมนิยมในปี 1919 ที่กรุงปักกิ่ง และเฉิน ตูซิว ได้จัดตั้งสมาคมศึกษาลัทธิมาร์กซิสต์ และกลุ่มเยาวชนสังคมนิยมที่เซี่ยงไฮ้⁷ และได้มีผู้แทนขององค์กรคอมมิวนิสต์สากลจากสหภาพโซเวียตเข้ามาเพื่อให้คำแนะนำในการจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองขึ้นมา

ภาพที่ 4 เหมา เจ๋อตง ในปี 1931

ที่มา : Wikipedia, Mao Zedong , October 19, 2018, available from <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/34/Mao1931.jpg>

บุคคลทั้งสองได้ร่วมมือกันในการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้นและการประชุมอย่างเป็นทางการครั้งแรกในวันที่ 1 กรกฎาคม ปี 1921⁸ นอกจากนี้ผู้ช่วยของหลี่ ต้าเจา คือ เหมา เจ๋อตง (1893-1976) (ภาพที่ 4) ก็ได้จัดตั้งกลุ่มการศึกษาแบบเดียวกับบุคคลทั้งสองที่เมืองฉางซา มณฑลหูหนาน⁹ ซึ่งในเวลานั้นพรรคมีแนวคิดที่ว่าเน้นพลังของชนชั้นกรรมกรเป็นพลังสำคัญในการปฏิวัติและต่อต้านลัทธิทุนนิยมในช่วงแรกพรรคจะเน้นนโยบายไปที่พลังของกรรมกรที่อยู่ในเมืองแต่ต่อมาก็เปลี่ยนไปเน้นที่ชนชั้นแรงงาน ชาวนาที่อยู่ในชนบทซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศแทนและจะเป็นนโยบายหลักของพรรคต่อไปจนสามารถยึดอำนาจจากรัฐบาลได้ในเวลาต่อมา

⁷ ศิริพร ดาบเพชร, ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ จากคริสตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน (กรุงเทพฯ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2556). 116.

⁸ เรื่องเดียวกัน. 116-117.

⁹ สิทธิพล เครือรัฐติกาล, ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน, 2555). 116.

ปี 1924 พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ร่วมมือกับพรรคก๊กมินตั๋งโดยมีดร.ซุน ยัตเซ็นเป็นผู้นำ หลังจากกลับมาจากญี่ปุ่นแล้ว พรรคของดร.ซุน ยัตเซ็นมีแนวคิดในการปฏิวัติชาติเช่นกันซึ่งในขณะนั้นรัฐบาลกลางของจีนอยู่ในสภาวะที่อ่อนแอไร้เสถียรภาพ ทำให้นายพลที่มีกองกำลังทหารเป็นของตนเองในมณฑลต่างๆ แย่งชิงอำนาจกันเอง ดังนั้นถึงแม้พรรคทั้งสองจะมีแนวคิดต่างกันแต่ก็ร่วมมือกันชั่วคราวเป็นครั้งแรกในการปราบปรามกลุ่มของนายพลที่อยู่ทางภาคเหนือของจีนปีต่อมาในปี 1925 ดร.ซุน ยัตเซ็นเสียชีวิตลงทำให้การร่วมมือกันระหว่างทั้งสองพรรคสิ้นสุดลงไปด้วย เจียง ไคเช็ค (ภาพที่ 5) ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำคนใหม่ของพรรคก๊กมินตั๋งที่เมืองนานกิงและต่อจากนั้นจึงเข้าปราบปรามนายพลขุนศึกทางเหนือและกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงไปพร้อมๆ กัน

ภาพที่ 5 เจียง ไคเช็ค

ที่มา: totallyhistory, Chiang Kai-shek., accessed November 2, 2017, available from <http://totallyhistory.com/chiang-kai-shek/>

ในปี 1928 กองทัพพรรคก๊กมินตั๋งโดยการนำของเจียง ไคเช็คสามารถยึดอำนาจจากรัฐบาลกลางที่กรุงปักกิ่งและตั้งพรรคก๊กมินตั๋งหรือพรรคชาตินิยมเป็นรัฐบาลกลางและตั้งเมืองนานกิงเป็นหลวงของประเทศได้ในที่สุด ตั้งแต่ปี 1928 รัฐบาลกลางหรือพรรคก๊กมินตั๋งได้ทำการกวาดล้างพรรคคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงจนทำให้เกิดสงครามกลางเมือง จนในที่สุด ปี 1934 เหมา เจ๋อตงได้นำกองทัพพรรคคอมมิวนิสต์ได้ย้ายฐานที่มั่นไปสู่เมืองเหียนอัน มณฑลส่านซี

เรียกกันว่า การเดินทัพไกล 25,000 ลี้¹⁰ (ภาพที่ 6) จากเหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้เหมา เจ๋อตงและโจว เอินไหล¹¹ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำคนสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์

ภาพที่ 6 แผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางของพรรคคอมมิวนิสต์ในเหตุการณ์ การเดินทัพไกล

ที่มา: Wikipedia, Long March., accessed November 3, 2017, available from

https://en.wikipedia.org/wiki/Long_March#/media/File:Map_of_the_Long_March_1934-1935-en.svg

ต่อมาในปี 1936 นายพลจาง เสวียเหลียง¹²ได้บีบบังคับให้เจียง ไคเช็กร่วมมือกับพรรคคอมมิวนิสต์หยุดสงครามกลางเมืองเพื่อต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นที่พยายามขยายดินแดนเข้ามาในจีนถือเป็นการร่วมมือกันเป็นครั้งที่ 2 ระหว่างทั้งสองพรรค สงครามจีน-ญี่ปุ่นดำเนินไปเป็นเวลา 8 ปีต่อมาปี 1939 ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้เข้าร่วมกับเยอรมันนีและอิตาลีเป็นฝ่ายอักษะจึงทำให้สงครามจีน-ญี่ปุ่นกลายเป็นส่วนหนึ่งของสงครามโลกครั้งที่ 2 ไปด้วย เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2

¹⁰ การเดินเท้าทางไกลใช้เวลาประมาณ 370 วัน เริ่มเดินทางจากเมืองรู่จินในเขตเจียงซี ตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม 1934 ไปถึงที่มณฑลส่านซีทางตะวันตกเฉียงเหนือของจีนในเดือนตุลาคม 1935 รวมระยะทางประมาณ 12,500 กิโลเมตร มีผู้รอดชีวิตประมาณ 8,000-9,000 คนจากราว 80,000 คน

¹¹ ผู้นำคนสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์จีนและเป็นนายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ปี 1974-1976

¹² นายทหารคนสนิทของเจียง ไคเช็ก

สภาพสังคม เศรษฐกิจของจีนย่ำแย่และตกต่ำจนถึงขีดสุดพร้อมกับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อพรรคก๊กมินตั๋งหรือรัฐบาลกลางค่อยเสื่อมถอยลงไป

พรรคก๊กมินตั๋งของรัฐบาลกลางยังคงทำสงครามแย่งชิงพื้นที่ต่อไปกับกองทัพพรรคคอมมิวนิสต์ที่อยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศ ตลอดตั้งแต่ปี 1945-1949 ความนิยมของพรรคคอมมิวนิสต์มีมากขึ้นประชาชนอาจไม่ได้มีความเข้าใจในนโยบายหรือแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์แต่ก็ไม่เอาพรรคก๊กมินตั๋งของรัฐบาลกลางอีกต่อไป จนในที่สุดในปี 1949 พรรคคอมมิวนิสต์ได้เข้ายึดเมืองนานกิงได้สำเร็จซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐบาลกลางทำให้เจียง ไคเช็คที่เป็นผู้นำพรรคก๊กมินตั๋งในขณะนั้นต้องย้ายคณะรัฐบาลกลางไปตั้งในที่ใหม่สองแห่งคือเมืองฉงชิ่งและกว่างโจวตามลำดับ ท้ายสุดจึงอพยพรัฐบาลไปตั้งมั่นอยู่บนเกาะไต้หวันแทน จากนั้นในวันที่ 1 ตุลาคม 1949 เหมา เจ๋อตง จึงได้อ่านคำประกาศตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน กรุงปักกิ่ง (ภาพที่ 7) และปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์มาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 7 การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่มา : วรศักดิ์ มัทธโนบล, เศรษฐกิจการเมืองจีน, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์ 2557). 58

2.2 การปฏิวัติวัฒนธรรม

การปฏิวัติวัฒนธรรมหรือการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพครั้งใหญ่ ถือเป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญในช่วงต้นของการปกครองประเทศจีนโดยพรรคคอมมิวนิสต์และยังมีผลต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยเหตุการณ์นี้เริ่มขึ้นและสิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1966-1976 สาเหตุของการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว เริ่มต้นจากการตัดความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตในปี 1960 ทำให้ประเทศจีนขาดแคลนทั้งเชื้อเพลิง อาหาร ทำให้เหมา เจ๋อตงออก “นโยบายการก้าวกระโดดครั้งใหญ่” ให้ประชาชนจีนทำงานอย่างหนัก(ภาพที่ 8) เพื่อที่จะทำให้ประเทศชาติยืนหยัดอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสหภาพโซเวียตแต่ในที่สุดนโยบายดังกล่าวก็ล้มเหลว ต่อมาเติ้ง เสี่ยวผิงเข้ามาแก้ไขสถานการณ์ โดยใช้การผสมผสานหลักการของระบบทุนนิยมให้เข้ากับระบอบคอมมิวนิสต์ของจีนและใช้ได้ผลเป็นอย่างดี

ภาพที่ 8 การทำงานแบบคอมมูน

ที่มา : วรศักดิ์ มหัทธโนบล, **เศรษฐกิจการเมืองจีน**, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์ 2557). 58

ตั้งแต่ปี 1960 เป็นต้นมาบทบาทของเหมา เจ๋อตงซึ่งเป็นประธานพรรคคอมมิวนิสต์ในเวลานั้น ถูกทำลายโดยฝ่ายที่เห็นด้วยกับการนำแนวคิดอื่นๆ เข้ามาใช้ในพรรค เขาจึงนำประเด็นที่เกี่ยวกับแนวคิดทุนนิยมและแนวคิดจักรวรรดินิยมตะวันตกมาโจมตีเพื่อรักษาแนวทางของพรรคคอมมิวนิสต์ไว้ ดังนั้นใครก็ตามที่ทำการต่อต้านความคิดแนวสังคมนิยมก็จะเป็นภัยต่อการพัฒนาประเทศแต่ยังมีฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้คือหลิว ซ่าวฉี¹³กับเติ้ง เสี่ยวผิง หลังจากที่เหมาเข้าควบคุมอำนาจใน

¹³ ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างปี 1959-1966

พรรคได้แบบเบ็ดเสร็จอีกครั้ง ปี 1966¹⁴ พรรคได้ตัดสินใจในการใช้นโยบาย “การปฏิวัติวัฒนธรรม” โดยมีแกนนำที่สำคัญคือ เจียง ชิง (ภรรยาของเหมา เจ๋อตง), จาง ซุนเฉียว, เหยา เหวินหยวนและหวาง หงเหวิน เรียกว่า “แก๊ง 4 คน” การปฏิวัติมีวัตถุประสงค์เพื่อ “ล้มล้างแนวคิดลัทธิทุนนิยมและวิจารณ์วัฒนธรรมที่แบ่งแยกชนชั้น” โดยเปลี่ยนแปลงทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม สังคม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและพยายามเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งที่ขัดแย้งต่อแนวคิดแบบสังคมนิยม มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงแนวคิดในการปฏิวัติวัฒนธรรมโดยใช้สื่อต่างๆ เช่น โปสเตอร์ ใบปลิว ป้ายคำขวัญ การปราศรัยบนเวที เป็นต้น

ภาพที่ 9 กลุ่มเรดการ์ดที่เป็นนักเรียน นักศึกษา ในกรุงปักกิ่ง กรกฎาคม ปี 1966
ที่มา: npr, Red Guards, accessed November 7, 2017, available from
<https://www.npr.org/sections/parallels/2014/01/23/265228870/chinese-red-guards-apologize-reopening-a-dark-chapter>

เยาวชนเรดการ์ด (ภาพที่ 9) จะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการตรวจสอบและจับกุมผู้ที่มีแนวโน้มที่นิยมในลัทธิทุนนิยมหรือจักรวรรดินิยม เรดการ์ดจะแทรกซึมเข้าไปในสังคมโดยอาจจะเป็นคนในครอบครัว นักเรียนในโรงเรียนจึงเกิดความระแวงสงสัยกันในสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัวเพราะผู้ที่ถูกกล่าวหาและไม่ยอมการตรวจสอบจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงด้วยการประณามตำหนิหรือไม่กี่โดนทรมานด้วยวิธีการอื่นๆ รวมทั้งการเนรเทศให้ไปใช้แรงงานในเขตชนบทของจีนแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นพ่อ แม่ พี่น้อง หรือญาติสนิทก็ตาม

¹⁴ศิริพร ดาบเพชร.179.

การปฏิวัติดำเนินไปด้วยความรุนแรงทั้งการทำลายวัตถุโบราณ งานศิลปะ ศาสนสถาน (ภาพที่ 10) เครื่องดนตรี บทประพันธ์ต่างๆ หรือการค้นหาที่อยู่อาศัยของนักคิดปัญญาชน เช่น ศิลปิน นักกวี ครูอาจารย์ นักปรัชญา เป็นต้น

ภาพที่ 10 การทำลายพระพุทธรูปในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม

ที่มา : วรศักดิ์ มัทธโนบล, **เศรษฐกิจการเมืองจีน**, (กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์ 2557). 58

ในช่วงปีท้ายๆ การปฏิวัติวัฒนธรรม โจว เอินไหลนายกรัฐมนตรีในเวลานั้นได้ใช้ความพยายามในการลดทอนอำนาจของแก๊ง 4 คนทำให้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นประชาชนจำนวนมากเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ต้องทนต่อการกดขี่จากนโยบายการปฏิวัติวัฒนธรรมมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้โจว เอินไหลยังมีนโยบายที่เรียกว่า “สี่ทันสมัย” (ด้านอุตสาหกรรม ด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ด้านเกษตร และด้านการทหาร) แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการได้มากนัก

จนในที่สุดเดือนมกราคม 1976 โจว เอินไหลเสียชีวิตทำให้เป็นการสูญเสียบุคคลที่จะคานอำนาจกับแก๊ง 4 คนไป ต่อมาเดือนเมษายนในวันชิงม้งตามประเพณีจีน ประชาชนจำนวนมากได้เดินทางมายังจัตุรัสเทียนอันเหมินเพื่อรำลึกการจากไปของโจว เอินไหล จึงทำให้เกิดการปะทะกันครั้งใหญ่ระหว่างประชาชนที่เดินทางมาไว้อาลัยกับกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ ต่อมาเดือนกันยายน 1976 เหมา

ถึงแก่อสัญกรรม ตำรวจเข้าจับกุมสมาชิกแก๊ง 4 คน การปฏิวัติวัฒนธรรมจึงจบลง ผู้สืบอำนาจต่อมาคือ เต็ง เสี่ยวผิงได้พยายามผ่อนคลายนโยบาย ทำให้สถานการณ์ในเวลานั้นคลี่คลายลง

2.3. สภาพสังคมและการเมืองหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมตั้งแต่ปี 1976- 2015

หลังจากการปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลงรัฐบาลคอมมิวนิสต์ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินประเทศครั้งใหญ่โดยการนำเอานโยบายสี่ทันสมัยของโจว เอินไหลกลับมาใช้อีกครั้ง นโยบายดังกล่าวส่งผลให้สภาพสังคมจีนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมืองจนมีผลให้จีนเป็นประเทศที่มีบทบาทเป็นผู้นำในเวทีโลกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการพัฒนาที่รุดหน้าไปไกลก็ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ขึ้นอีกมากมาย

2.3.1 นโยบายการพัฒนาประเทศตั้งแต่ปี 1976 - 2015 โดยสังเขป

นโยบาย “สี่ทันสมัย” (ภาพที่ 11) เป็นโครงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศระหว่าง ปี 1976-1985 มีจุดมุ่งหมายคือ มุ่งพัฒนาประเทศจีนทั้งในด้านด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านการป้องกันประเทศ เพื่อให้จีนเป็นประเทศที่มีการพัฒนาในระดับกลางมีจุดมุ่งหมายในการให้ประชากรจะต้องมีรายได้ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนและเพิ่ม GNP(Gross National Product) เป็น 4 เท่าภายในปี 2000¹⁵ จากนโยบายดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วโดยสังเกตได้จากภาคเกษตรกรรมที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิตสูงถึงร้อยละ 5.8 ต่อปี ในช่วงระหว่างปี 1978-1992¹⁶ แต่สิ่งที่ตามมาคือมีการพัฒนาพื้นที่ในชนบทที่ห่างไกลเข้าสู่ความเป็นชุมชนเมืองขึ้นเรื่อยๆ (ภาพที่ 11)

¹⁵ ศิริพร ดาบเพชร. 204.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน. 212.

ภาพที่ 11 โปสเตอร์รณรงค์นโยบายสี่ทันสมัย

ที่มา : flickr, chinese posters net., accessed November 7, 2017, available from <https://www.flickr.com/photos/chinese posters net/22687631670>

ด้านอุตสาหกรรม รัฐบาลได้ให้สิทธิแก่ต่างชาติเพื่อเข้ามาลงทุนในจีน จึงได้มีนโยบายในการเปิดประเทศตามมาเพื่อที่จะส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ ด้วยการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่อนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนด้วยการตั้งโรงงานหรือร่วมทุนกับจีน โดยมีจุดประสงค์เพื่อผลิตสินค้าส่งออกไม่ใช่เป็นการเปิดประเทศจีนเพื่อนำเข้าสินค้าจากต่างชาติ เขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวมักจะเคยเป็นที่ที่ชาวต่างชาติเคยจับจองมาก่อนในสมัยก่อนการปฏิวัติซินไฮ่ เช่น ฮองกง¹⁷ มาเก๊า¹⁸ เซี่ยงไฮ้ เป็นต้น โดยตั้งแต่ปี 1979-1991 ได้มีชาวต่างชาติร่วมทุนกับรัฐบาลจีนมากกว่า 40,000 โครงการโดยเป็นการลงทุนทั้งในภาคอุตสาหกรรมถ่านหิน การขนส่ง (ภาพที่ 12) พลังงานไฟฟ้า โทรคมนาคม¹⁹ เป็นต้น

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับที่ 9 คือตั้งแต่ปี 1996-2000 จีนได้กำหนดแผนพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเคมี การผลิตรถยนต์และการก่อสร้าง โดยเรียกว่าเป็นอุตสาหกรรม 4 เสาหลักของชาติ²⁰ ดังนั้นในปี 2011 ประเทศจีนจึงกลายเป็นโรงงานของโลกที่ต่างชาติใช้เป็นฐานการผลิตสินค้าทุกประเภทตั้งแต่ รถยนต์ คอมพิวเตอร์ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ต่อมาในปี 2012 จีนเป็นประเทศที่มีการเติบโตของ GNP (Gross National Product) เป็น

¹⁷ อังกฤษได้ทำพิธีส่งมอบเกาะฮองกงคืนให้แก่จีน เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 1997

¹⁸ โปรตุเกสได้ส่งมอบเกาะมาเก๊าคืนให้แก่จีน เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 1999

¹⁹ กระทรวงการต่างประเทศ, **เศรษฐกิจจีนและแนวโน้มในปี 2541**, (กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ, 2541),

²⁰ วรศักดิ์ มหัทธโนบล, "จีน," in เอเชียรายปี (กรุงเทพฯ สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539).269.

อันดับ 2 ของโลก คือ 8,227,103 ล้านดอลลาร์สหรัฐเป็นรองเพียงสหรัฐอเมริกาเท่านั้น โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตรถยนต์นั้นมีส่วนทำให้มีการใช้จักรยานลดลง (ภาพที่ 13) ปักกิ่งเคยได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงแห่งจักรยานแต่บัดนี้ได้ถูกรถยนต์มาแทนที่

ภาพที่ 12 ธุรกิจการขนส่งทางเรือภายในประเทศจีน

ที่มา : marketwatch, china shipping, accessed November 7, 2017, available from <https://www.marketwatch.com/story/chinas-2000-year-path-to-the-top-of-the-global-economic-heap-in-one-chart-2017-09-11>

ภาพที่ 13 การใช้จักรยานในชีวิตประจำวันของชาวจีน

ที่มา : pinterest , Bicycle., accessed November 2, 2017, available from <https://www.pinterest.com/pin/421368108861830676/>

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลจีนได้พยายามทำทุกวิถีทางที่จะทำให้ต่างชาติเกิดความเชื่อมั่นในการลงทุนในจีนและเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพของประเทศไปพร้อมๆ กันนั้นคือการเสนอตัวเป็นเจ้าของภาพในการจัดแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ครั้งที่ 29 ในปี 2008 ซึ่งนอกจากนักกีฬาและผู้ติดตามราว 20,000 คนแล้วยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกเป็นจำนวนมาก (ภาพที่ 14) แต่อย่างไรก็ดีในปี 2015 สภาวะเศรษฐกิจของจีนที่กำลังชะลอตัวมาอยู่ที่ระดับเฉลี่ยต่ำกว่า 7% ซึ่งมีแนวโน้มว่านี่จะเป็นมาตรฐานใหม่ดังที่ผู้นำจีนได้เกริ่นกล่าวเอาไว้ และก็นับเป็นครั้งแรกที่จีดีพีของจีนขยายตัวไม่ถึง 7% นับตั้งแต่ที่เติ้ง เสี่ยวผิง อดีตผู้นำจีนได้ดำเนินนโยบายเปิดประเทศในช่วงปลายทศวรรษ 1970²¹

ภาพที่ 14 สนามกีฬารังนก กรุงปักกิ่ง

ที่มา: chrstravelblog, **Beijing National Stadium**, accessed November 9, 2017, available from <http://www.chstravelblog.com/china-a-stroll-through-the-winter-olympic-park-2022-summer-2008-park-in-beijing/>

นอกจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจแล้ว ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปี 2008 จีนได้เปิดบริการรถไฟความเร็วสูงพลังแม่เหล็กที่พัฒนาขึ้นเองเป็นครั้งแรกบนเส้นทางปักกิ่ง-เทียนจิน ความยาว 114 กิโลเมตร ซึ่งย่นระยะทางจากเดิมราว 1.30 ชั่วโมงเหลือเพียง 30 นาทีเท่านั้นและได้มีการขยายเป็นไประบบคมนาคมทั่วไปประเทศในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน²² รวมทั้งสามารถผลิตอาวุธ

²¹ฐานเศรษฐกิจ, "จีนประชุมใหญ่แผน 5 ปี เศรษฐกิจ-สังคม," accessed 9 พฤศจิกายน, 2560. ได้จาก <http://m.thansettakij.com/content/15985#>.

²² วริษฐ์ ลิ้มทองกุล, มังกรผลัดแผ่นดิน (กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ, 2554). 103.

นิวเคลียร์และโครงการอวกาศเป็นผลสำเร็จอีกด้วย ไม่เพียงแต่เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานของประเทศเท่านั้น ยังรวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์ โดยสังเกตได้จากสินค้าบางชนิด เช่น หัวเหว่ย (Huawei) เป็นบริษัทที่จำหน่ายอุปกรณ์โทรคมนาคม เป็นต้น

พัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่มีต่อสังคมจีนอีกอย่างที่น่าสนใจคือระบบอินเทอร์เน็ตจากสถิติจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในจีนปัจจุบันมีมากที่สุดในโลกราว 457 ล้านคน ในจำนวนเหล่านี้มีความนิยมใช้สื่อโซเชียล สื่อโซเชียลอย่างหนึ่งที่เป็นที่นิยมของโลกขณะนั้นคือ ทวิตเตอร์ของฝั่งตะวันตก กระแสของสื่อโซเชียลดังกล่าวจึงทำให้เกิด เว่ยป้อ หรือไมโครบล็อก (ภาพที่ 15) ที่ถูกออกแบบและจัดสร้างขึ้นโดยทีมงาน ชีนา จำกัด ในปี 2009 และได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศจีน แต่อย่างไรก็ดีด้วยมาตรการระบบเซ็นเซอร์และกฎระเบียบที่เข้มงวดของรัฐบาลจีนก็ทำให้เกิดการใช้สื่อโซเชียลเหล่านี้ไม่ได้เป็นโดยอิสระเสรีมากเท่ากับในโลกตะวันตก

ภาพที่ 15 โซเชียลมีเดียของจีน

ที่มา: scmp, weibo., accessed November 9, 2017, available from <http://www.scmp.com/news/china/policies-politics/article/2110400/chinas-twitter-weibo-orders-users-register-their-real>

จากสภาพสังคม การเมือง การปกครองตั้งแต่พรรคคอมมิวนิสต์เริ่มเข้าปกครองประเทศผ่านเหตุการณ์แย่งชิงอำนาจทางการเมืองจนถึงนโยบายการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อแนวคิด การดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงแบ่งผลกระทบโดยสังเขปดังนี้

2.4.ผลกระทบของการเมืองการปกครองต่อสังคมจีนถึงปัจจุบัน

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์เริ่มเข้าปกครองประเทศ ปัญหาที่จะต้องรีบเร่งในการแก้ไขมี 2 ปัญหาใหญ่ที่จะกระทบต่อสังคมชาวจีน ปัญหาแรกคือ การสร้างอำนาจส่วนกลางและความมั่นคงภายในประเทศ การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนประกอบด้วย พรรคคอมมิวนิสต์ กองทัพและรัฐบาลแต่ในความเป็นจริงพรรคคอมมิวนิสต์จะมีอำนาจสูงสุดในการปกครองนโยบายที่เป็นผลกระทบสำคัญต่อสังคมอย่างมากในช่วงต้นคือ การส่งเสริมการจัดชนชั้นนายทุน ชนชั้นกลาง ทำให้สังคมเกิดความแตกแยกกันระหว่างชนชั้น การรณรงค์ต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกา และการปฏิรูปความคิดโดยเฉพาะกับชนชั้นปัญญาชนที่จะต้องปลูกฝังแนวคิดให้เป็นแบบเดียวกับอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์นั่นเอง

ผลกระทบต่อมาคือปัญหาทางเศรษฐกิจที่ต้องพัฒนาเป็นแบบอุตสาหกรรม ซึ่งในช่วงแรกแห่งการปกครองนั้นยังไม่ได้ใช้แนวทางแบบคอมมิวนิสต์เต็มรูปแบบเท่าใด โดยสังเกตได้จากนโยบายในการทำอุตสาหกรรมและการลงทุนการค้าอื่นๆ ดังนั้นแนวคิดแบบทุนนิยมจึงยังมีความสำคัญต่อการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจอย่างมากในช่วงที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเข้าปกครองประเทศในช่วงแรกๆ เพราะการเน้นการทำอุตสาหกรรมนั้นจะก่อให้เกิดชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างมากในขั้นตอนที่จะทำให้สภาพสังคมกลายเป็นแบบคอมมิวนิสต์หรือสังคมนิยมได้ในที่สุดนั่นเอง นอกจากนี้การปฏิรูปที่ดินที่ทำให้ชาวนาได้มีที่ดินเป็นของตัวเองโดยรัฐได้เข้าไปยึดที่ดินจากชนชั้นนายทุนและจัดสรรที่ดินใหม่ให้ชาวนาได้ใช้ทำการเกษตรกรรมซึ่งชนชั้นกรรมาชีพนั้นเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ จึงกลายเป็นฐานกำลังสำคัญของการพัฒนาระบบคอมมิวนิสต์ อีกประการหนึ่งคือการแก้ไขกฎหมายการสมรสที่ให้สิทธิในการเลือกคู่ครองเองของหญิงชาวจีนเป็นการทำลายประเพณีที่ริดรอนสิทธิของผู้หญิงจากอดีตอย่างมาก ดังนั้น จึงเกิดมีแรงงานที่เป็นผู้หญิงเพิ่มขึ้นอีก ชนชั้นกรรมาชีพที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้จะกลายเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาระบบคอมมิวนิสต์ต่อไป

2.4.1 ผลกระทบจากการปฏิวัติวัฒนธรรม

ชาวนาและชนชั้นที่กรรมาชีพที่เป็นฐานของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงต้นของพรรคคอมมิวนิสต์จึงมีส่วนอย่างมากต่อการเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติวัฒนธรรมนั้นคือ กลุ่มหงเว่ยปิง หรือ เยาวชนเรดการ์ด ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิวัติและในช่วงเวลาดังกล่าวให้บ้านเมืองจึงอยู่ในภาวะไร้กฎหมาย แต่อย่างไรก็ดีก็มีการขัดแย้งกันภายในกลุ่มเรดการ์ดทำให้เกิดการจลาจลทำให้รัฐบาลต้องเข้าควบคุมและส่งเยาวชนเหล่านั้นจำนวนกว่า 20 ล้านคนไปในชนบทเพื่อเรียนรู้วิถีการปฏิวัติซึ่งบางคนก็ไม่ได้กลับมาอีกจากชนบทอีกเลย มีประชาชนเสียชีวิตไปมากมายจาก

เหตุการณ์ดังกล่าว ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากเหตุการณ์ในครั้งนี้มากที่สุดคือเหมา เจ๋อตงและพวกทำให้สถานะทางการเมืองมั่นคงมากขึ้น

ผู้ที่มีพื้นเพเป็นชนชั้นสูงและเหล่าปัญญาชนจะต้องถูกส่งไปใช้แรงงานในชนบทพร้อมกับการถูกปลุกฝังอุดมการณ์แห่งคอมมิวนิสต์ โบราณสถานวัตถุ งานศิลปะแนวประเพณีที่สะท้อนถึงที่มาของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมนับพันปีต้องสูญสลายไปเป็นจำนวนมาก รวมทั้งแนวคิดที่สะท้อนชนชั้นศักดินา เช่น ลัทธิขงจื้อจะต้องถูกประณามซึ่งกระทบต่อความเชื่อที่ฝังรากลึกลงมา เลิกการเคารพบิดามารดาแต่หันมาเคารพในตัวผู้นำแทน การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจหยุดลง แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีผลกระทบต่อสังคมเมืองใหญ่มากกว่าในเขตชนบท นอกจากนี้การที่ประเทศจีนมีพื้นฐานทางเกษตรกรรมอยู่แล้วทำให้ไม่กระทบต่อระบบเศรษฐกิจมากนัก นอกจากนี้ในด้านการต่างประเทศก็ได้รับผลกระทบเช่นกันสถานทูตของชาติตะวันตกถูกเผาทำลายและทูตจีนที่อยู่ในต่างแดนจะถูกเรียกตัวกลับมา เหตุการณ์นี้จึงทำให้เงินถูกโดดเดี่ยวจากนานาชาติมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ดีในช่วงท้ายๆ ของการปฏิวัติวัฒนธรรมจีนก็ได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์กับนานาชาติอีกครั้ง และเริ่มพัฒนาประเทศด้วยนโยบายสี่ทันสมัยของเติ้ง เสี่ยวผิง

2.4.2 ผลกระทบจากการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาประเทศโดยเริ่มจากนโยบายสี่ทันสมัยของเติ้ง เสี่ยวผิง ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมากแต่ก็ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน สิ่งหนึ่งที่มาพร้อมกับการเปิดประเทศคือแนวคิดแบบตะวันตกที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพหรือแนวคิดแบบประชาธิปไตยที่แพร่หลายอยู่ในหมู่นักศึกษา นักคิด ปัญญาชน ดังเช่นเหตุการณ์การสังหารหมู่ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ในปี 1989 อันเป็นเหตุการณ์ที่นักศึกษามหาวิทยาลัยปักกิ่งได้รวมตัวไว้อาลัยให้กับหู เยาปัง²³จนกลายเป็นการเรียกร้องเกี่ยวกับประชาธิปไตยและให้มีการปฏิรูปทางการเมือง

รัฐบาลจึงได้ใช้กำลังปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมจนทำให้มีผู้เสียชีวิตไปจากเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นจำนวนมากกว่าพันคน ปัญหาของสิทธิเสรีภาพที่ไม่มีความเท่าเทียมกันอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นปัญหาที่รุนแรงมากเพราะหลายๆ เหตุการณ์มักมีเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ รัฐบาลจึงพยายามที่จะกำหนดโทษระดับสูงที่สุด คือ การประหารชีวิต

²³ อดีตเลขาธิการ พรรคคอมมิวนิสต์ ระหว่างปี 1981-1987

ทั้งนี้ในปี 2013 รัฐบาลจีนได้แถลงว่า มีการลงทะเบียนผู้กระทำผิดจากคดีทุจริตจำนวน 16,718 ราย ซึ่งเป็นคนของพรรคระดับผู้นำถึง 5,000 ราย²⁴

ปัญหาการรับค่านิยมจากต่างชาติ ไม่เพียงแต่แนวคิดแบบประชาธิปไตยเท่านั้นแต่รวมไปถึงวัฒนธรรมการบริโภคนิยมด้วย การใช้ชีวิตแบบตะวันตกที่มีความเป็นปัจเจกชน โดยสะท้อนผ่านการที่ผู้คนในสังคมบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น เช่น ร้านฟาสต์ฟู้ด (ภาพที่ 16) ความนิยมการใช้สินค้าแบรนด์เนม เป็นต้น โดยเฉพาะสินค้าแบรนด์เนมเป็นสิ่งที่ชนชั้นกลางชาวจีนที่มีเป็นจำนวนมากให้ความสำคัญเพื่อเป็นการบ่งบอกสถานะและรสนิยมของตนเอง

ภาพที่ 16 ร้านฟาสต์ฟู้ดในจีน

ที่มา : capx, capitalism., accessed November 11, 2017, available from <https://capx.co/there-are-many-brands-of-capitalism-choose-carefully/>

ส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนชาวจีนมีจำนวนมากขึ้น สาเหตุหนึ่งมาจากการพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้กลายเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น จึงทำให้เกิดปัญหาการอพยพของประชาชนในชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อการหาทำอาชีพและการศึกษา ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานในชนบท ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร ปัญหาสังคมและปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการขาดแคลนแรงงานนั้นสวนทางกับอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรจีนที่สูงขึ้นอย่างมาก ดังนั้นตั้งแต่ปี 1980 เป็นต้นมาทำให้รัฐบาลจีนต้องกำหนดนโยบายให้แต่ละครอบครัวสามารถมีบุตรได้เพียงครอบครัวละ 1 คน(ภาพที่ 17) จึงให้

²⁴ วรศักดิ์ มัทธโนบล, เศรษฐกิจการเมืองจีน (กรุงเทพฯ: โอเพนบุ๊กส์, 2557). 541.

จำนวนการเกิดของประชากรลดลงแต่ก็ยังมีเป็นจำนวนมากอยู่ดี โดยในปี 2011 สำนักสถิติแห่งชาติจีนได้สำรวจจำนวนประชากรจีนเพิ่มขึ้นเป็น 1,339.7 ล้านคน²⁵ เนื่องจากการเกิดส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตชนบทและส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคม ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย เช่น อาชญากรรม การค้าบริการทางเพศ การขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษา และเมื่ออัตราการเกิดน้อยลงจึงทำให้สังคมจีนนั้นมีจำนวนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการดูแลประชากรกลุ่มนี้ ดังนั้นในปี 2013 รัฐบาลจึงอนุญาตให้คนจีนมีบุตรได้มากกว่า 1 คน เพื่อให้เกิดความสมดุลในแง่ของประชากร

ภาพที่ 17 โฆษณาการรณรงค์ให้มีบุตรเพียงคนเดียว

ที่มา: telegraph, poster., accessed November 11, 2017, available from <http://www.telegraph.co.uk/women/womens-life/11467002/Chinas-straight-man-cancer-care-Chinese-women-finally-on-the-rise.html>

ปัญหาสภาพของแวดล้อม มีทั้งมลภาวะทางอากาศและทางน้ำที่ปนเปื้อนสารพิษ ในปี 2009 กลุ่มกรีนพีซ ระบุว่า ชาวจีน 320 ล้านคนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งน้ำสะอาดได้ และ 190 ล้านคนในจำนวนนั้นต้องทนใช้น้ำที่มีสารพิษปนเปื้อนในการอุปโภคบริโภค ในขณะที่หมู่บ้านหวงเจียว มณฑลซานตงมีผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็งเป็นจำนวนมากเนื่องจากโรงงานหลอมอลูมิเนียมและโรงงานอื่น ๆ ปล่อยควันพิษสู่อากาศ เหมือนถ่านหินนอกจากจะปล่อยควันพิษซึ่งเป็นปัญหาให้กับกรุงปักกิ่ง(ภาพที่ 18) แล้วยังมีปัญหาด้านความปลอดภัยของแรงงานที่ทำเหมืองอีกด้วยไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์เหมืองถ่านหินถล่ม เหมืองระเบิด เป็นต้น

²⁵ เรื่องเดียวกัน. 540

ภาพที่ 18 มลพิษในกรุงปักกิ่ง

ที่มา: telegraph, Pollution., accessed November 12, 2017, available from <http://www.telegraph.co.uk/news/earth/11276264/Is-this-the-end-of-coal.html>

ถึงแม้ว่าโดยภาพรวมแล้วรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนจะบริหารประเทศให้มีความเข้มแข็งทางการเมืองและเศรษฐกิจก็ยังมีปัญหาทั้งจากภายในดังที่ได้กล่าวมาและปัญหาจากภายนอกประเทศด้วย เช่น ปัญหาจากชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ ทั้งในทิเบต ซินเจียง หรือไต้หวันเองก็ตามที่จีนพยายามรวมชาติเหล่านั้นให้เป็นหนึ่งเดียวกับจีนเนื่องจากมีสาเหตุจากกระแหว่งที่จีนกำลังอยู่ในกระบวนการสร้างชาตินั้นดินแดนที่อยู่ชายขอบของจีนก็มีพัฒนาการที่เป็นอิสระ²⁶ รวมทั้งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ความขัดแย้งกับญี่ปุ่นตั้งแต่ครั้งสงครามโลกครั้งที่สองจนรวมไปถึงการครอบครองหมู่เกาะต่างๆ รวมถึงปัญหาการอ้างสิทธิ์ในทะเลจีนใต้ เป็นต้น

5. ความเคลื่อนไหวทางศิลปะของจีน

เมื่อสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยพรรคคอมมิวนิสต์แล้ว รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะให้ศิลปะรับใช้อุดมการณ์สังคมนิยมเหมา เจ๋อตง กล่าวว่า “ศิลปะที่ดีจะต้องสะท้อนชีวิตของประชาชนและรับใช้การปฏิวัติ”²⁷ และ “จงนำส่วนดีของต่างชาติมารับใช้จีนและนำอดีตมารับใช้ปัจจุบัน”²⁸ ช่วงระยะเวลาตั้งการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นทำให้วงการศิลปะเกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายและเหตุการณ์ทางการเมืองโดยสามารถแบ่งความเคลื่อนไหวกว้างๆ เป็น 3 ช่วงคือ

²⁶ สิทธิพล เครือรัฐติกาล. 145.

²⁷ Michael Sullivan, *The Art of China* (Berkeley Los Angeles and London: University of California press, 1977). 253.

²⁸ Joan. Cohen lebold, *The New Chinese Painting 1949-1986* (New York harry N Abrams, 1987). 17.

ช่วงแรกของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมและหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม

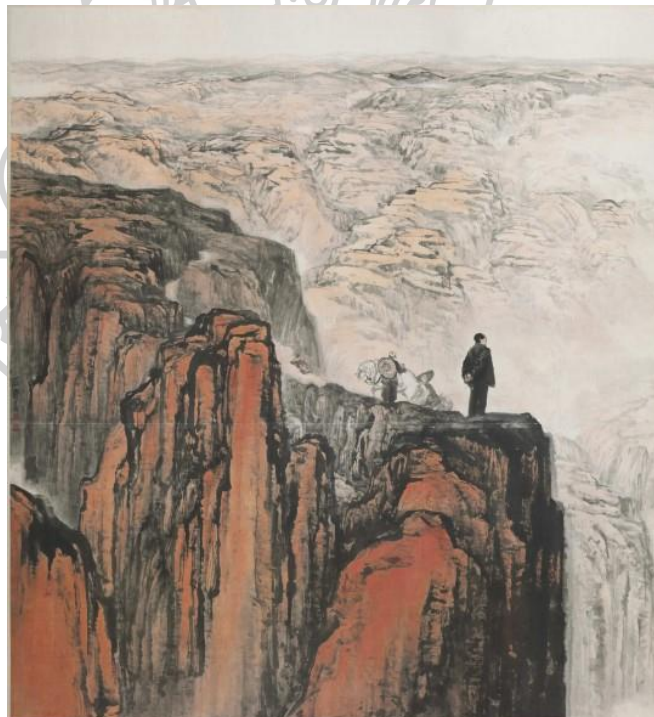
2.5 ช่วงแรกของการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี1949-1958

ในช่วงแรกของการปกครองโดยพรรคคอมมิวนิสต์นั้น รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านศิลปะอย่างเต็มที่ทั้งในส่วนของการเปิดสถาบันทางศิลปะ แต่อย่างไรก็ดีการแสดงออกทางศิลปะส่วนใหญ่ก็ต้องอยู่ในแนวคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดของรัฐบาล คือ ที่เน้นไปในส่วนของการขจัดแรงงาน เกษตรกรและทหาร รัฐบาลได้ออกนโยบายรณรงค์ภายใต้หัวข้อว่า let a hundred flowers Blossom and a hundred school of thought Contend หรือ “ร้อยบุปผาบานสะพรั่ง ร้อยสำนักประชันแข่ง” ในปี 1956²⁹ นโยบายดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการตื่นตัวทั้งวรรณกรรม ดนตรีและศิลปะในการออกแสวงหาแรงบันดาลใจ เนื้อหาใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะตามแนวทางของตน รูปแบบและเนื้อหาที่นำเสนอเป็นการนำภาพวิวิธทัศน์ผสมผสานเข้าเนื้อหาทางการเมือง (ภาพที่ 19-20) นับว่าเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีปรากฏมาก่อนในศิลปะจีนโบราณที่จะเน้นไปในภาพของทิวทัศน์หรือภาพจากความเชื่อในพุทธศาสนานิกายมหายานเป็นสำคัญ จนบางครั้งก็อาจจะมีเนื้อหาที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาล เช่น การนำเสนอแนวคิดแบบตะวันตกหรือระบอบทุนนิยมอย่างชัดเจน เป็นต้น ในปี 1958 ได้มีนโยบาย ก้าวกระโดดครั้งใหญ่ รัฐบาลคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของ เหมา เจ๋อตง โดยให้ประชาชนในประเทศทำงานหนักเป็นสองเท่าเพื่อให้เงินยืมหยัดได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องการความช่วยเหลือจากสหภาพโซเวียตอีกต่อไป ทำให้เกิดอุปสรรคต่อการสร้างสรรค์ผลงานทั้งวรรณกรรม งานทัศนศิลป์ต่างๆ ต้องหยุดลงไป ในที่สุดนโยบายดังกล่าวก็ล้มเหลวลงและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมในเวลาต่อมา

²⁹ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะจีนสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2552). 122.

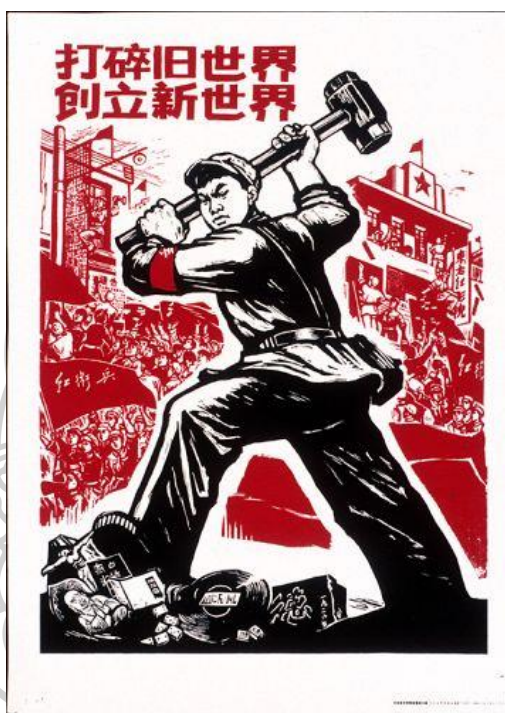
ภาพที่ 19 ต่ง ซีเหวิน. การฉลองสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน. 1953. สีน้ำมันบนผ้าใบ, ขนาด 229 × 400 ซม. ที่มา : Wikipedia, The Founding Ceremony of the Nation. accessed November 12, 2017, available from https://en.wikipedia.org/wiki/The_Founding_Ceremony_of_the_Nation#/media/File:Founding_ceremony_1.jpg

ภาพที่ 20 สือ หลู่. การต่อสู้ที่ส่านซีเหนือ. 1959. หมึกสีบนกระดาษ. ขนาด 137x130 ซม. ที่มา tepapa, Fighting in Northern shaanxi., accessed November 14, 2017, available from [//blog.tepapa.govt.nz/2014/05/14/china-and-shi-lu-in-focus-this-thursday-at-te-papa/](http://blog.tepapa.govt.nz/2014/05/14/china-and-shi-lu-in-focus-this-thursday-at-te-papa/)

2.6 ช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ปี1966-1976

การสร้างสรรคผลงานศิลปะและวรรณกรรมในช่วงเวลานี้จะเน้นไปที่การโฆษณาปลุกระดมมวลชน (Propaganda) เนื้อหาส่วนใหญ่จะนำไปนำเสนอเพียงด้านเดียว เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิวัติวีรกรรมของกองทัพคอมมิวนิสต์ ภาพของประธานเหมา แรงงานชนชั้นกรรมมาชีพ ทหาร มีลักษณะในการเร้าอารมณ์ของผู้ชม มีสีสันฉูดฉาด สดใสเน้นในโทนสีแดงซึ่งเป็นสีของพรรคคอมมิวนิสต์ (ภาพที่ 21) จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้การสร้างสรรคงานศิลปะในแขนงต่างนั้นต้องหยุดลง

ภาพที่ 21 โปสเตอร์กลุ่มเรดการ์ด

ที่มา : creatureandcreator, posters., accessed November 14, 2017, available from <http://creatureandcreator.ca/?p=643>

2.7 ช่วงหลังการปฏิวัติธรรมตั้งแต่ปี 1977- 2015

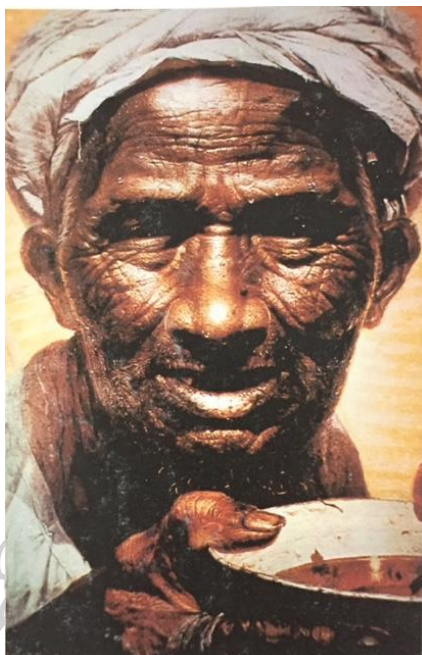
หลังจากเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลงไป รัฐบาลจีนได้มีนโยบายสร้างความทันสมัยในหลายด้านถือเป็นปฏิรูปประเทศครั้งยิ่งใหญ่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การทหารการคมนาคม เป็นต้น แนวคิดวิทยาการแบบตะวันตกที่หลงไหลเข้ามานำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในสังคมอย่างรวดเร็วและมีผลต่อผู้คนในสังคมเมืองโดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ในเวลานั้น โดยในวงการศิลปะ

จีนมีการเคลื่อนไหวอย่างมาก ในช่วงเริ่มต้นนั้นก็คือการฟื้นฟูสถาบันการสอนศิลปะ มีการในทูนนักศึกษาไปเรียนต่อในต่างประเทศ ในประเทศจีนเองงานศิลปะส่วนใหญ่จะเป็นแนวทางของจิตรกรรมแนวประเพณีที่ผสมผสานไปด้วยแนวคิดแบบลัทธิศิลปะจากตะวันตก เช่น ลัทธิอิมเพรสชันนิสต์ คิวบิสม์ ศิลปะนามธรรม เป็นต้น

ศิลปินจีนเริ่มมีแนวทางเป็นของตนเองมากขึ้นเรื่อยๆ มีลัทธิเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นการขัดแย้งต่อนโยบายของรัฐบาลคอมมิวนิสต์มากเกินไปเน้นสุนทรียะความงามของจิตรกรรมแนวประเพณีโบราณ (ภาพที่ 22) และจิตรกรรมที่เป็นสีน้ำมันก็ได้รับความนิยมในหมู่นักศิลปินจีนอีกกลุ่มหนึ่งด้วย (ภาพที่ 23) แต่อย่างไรก็ดีก็ยังมีศิลปะที่แสดงออกของเนื้อหาไปในทิศทางตรงกันข้ามนั่นคือการโจมตีระบอบคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มศิลปะ (art group)

ภาพที่ 22 หลิว ตันไฉ่, การแต่งงานน้องสาวของจงชุย, หมึกสีบนกระดาษ, ขนาด 68x37 ซม.
ที่มา : artnet, Wedding of Zhong Qui's sister, accessed November 14, 2017, available from <http://www.artnet.com/artists/liu-danzhai/wedding-of-zhong-quis-sister-fqwqsVyxdc96G8Ft9xUgsg2>

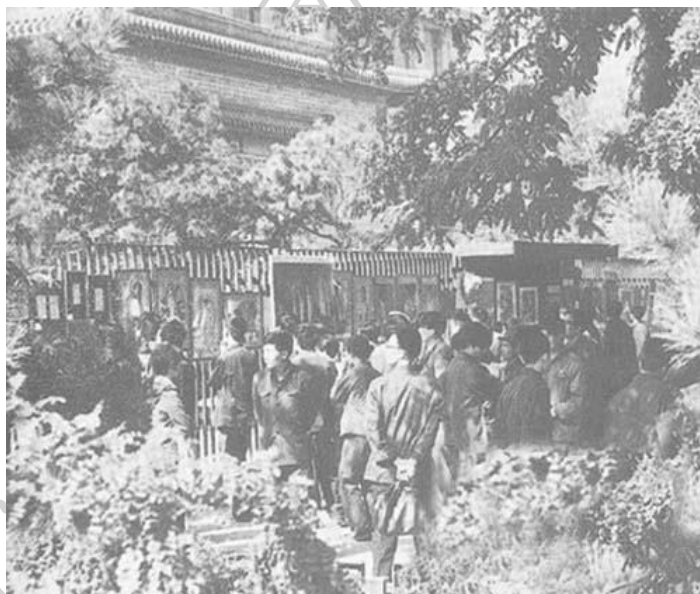
ภาพที่ 23 หลัว จงลี่.บิดา. 1980. สีน้ำมันบนผ้าใบ.

ที่มา : Joan Lebold Cohen, **The new Chinese painting 1949-1986**, New York : Harry N. Abrams, 1987.

ในระหว่างปี 1979- 1981 มีการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีแนวทางในการทำงานศิลปะที่คล้ายคลึงกันจนเกิดการรวมตัวกันที่เรียกว่า กลุ่มลัทธิทางศิลปะ (art group) คล้ายกับกลุ่มลัทธิศิลปะของตะวันตก เกิดขึ้นในหมู่นักศึกษาศิลปะเป็นส่วนใหญ่และกระจายกันไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ เช่น เซียงไฮ้ ซื่ออัน กว่างโจว เป็นต้น แต่ทั้งนี้การรวมกลุ่มทางศิลปะในประเทศจีนแตกต่างจากตะวันตกตรงที่กลุ่มศิลปะในจีนจะเน้นที่อุดมการณ์ที่จะตีแผ่ความไม่พอใจต่อการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมืองในพรรคคอมมิวนิสต์จีนในเวลานั้นพร้อมกับการแฝงสิทธิเสรีภาพแนวคิดประชาธิปไตยแบบตะวันตกที่แพร่กระจายอยู่ในสังคมจีน

กลุ่มทางศิลปะที่มีบทบาทและเป็นที่รู้จักคือ กลุ่มดวงดาว (ภาพที่ 24) เกิดจากการของศิลปินจำนวน 29 คน ที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน โดยมีผู้นำกลุ่มคือ หม่า เต๋อเซิง ความเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้ คือ การแสดงศิลปะครั้งแรก บริเวณด้านหน้าของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงปักกิ่งเมื่อเดือนกันยายน 1979 และครั้งที่ 2 ในเดือนพฤศจิกายนปีเดียวกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติเป่ย์ไห่ แนวทางการทำงานของกลุ่มคือ มีการแสดงออกทางศิลปะที่ท้าทายต่อประเพณีนิยมของศิลปะจีนแบบเก่าอย่าง

สิ้นเชิง เนื้อหาจะแสดงออกถึงความรุนแรงและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา³⁰ ก่อให้เกิดความสนใจและได้รับเสียงวิพากษ์ในวงกว้างทั้งผู้ที่สนับสนุนและต่อต้าน สมาชิกของกลุ่มนี้เช่น หวาง เค่อผิง เส้า เพย และอ้าย เว่ยเว่ย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดนิทรรศการขึ้นอีกในปี 1987 ทั้งที่ฮ่องกงและไต้หวัน ต่อมาแนวคิดแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยได้ถูกบ่มเพาะและสะท้อนออกมาในการรวมตัวกันประท้วงรัฐบาล ในเหตุการณ์นองเลือดที่จัตุรัสเทียนอันเหมินในปี 1989 เหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้วงการศิลปะของจีนต้องหยุดชะงักไประยะหนึ่งและศิลปินหลายคนต้องหลบหนีไปต่างประเทศ และมีการรวมตัวจัดนิทรรศการอีกครั้งที่ในปี 1993 ในชื่อ 50 ปีของดวงดาว ที่โตเกียว แกลเลอรี ประเทศญี่ปุ่น

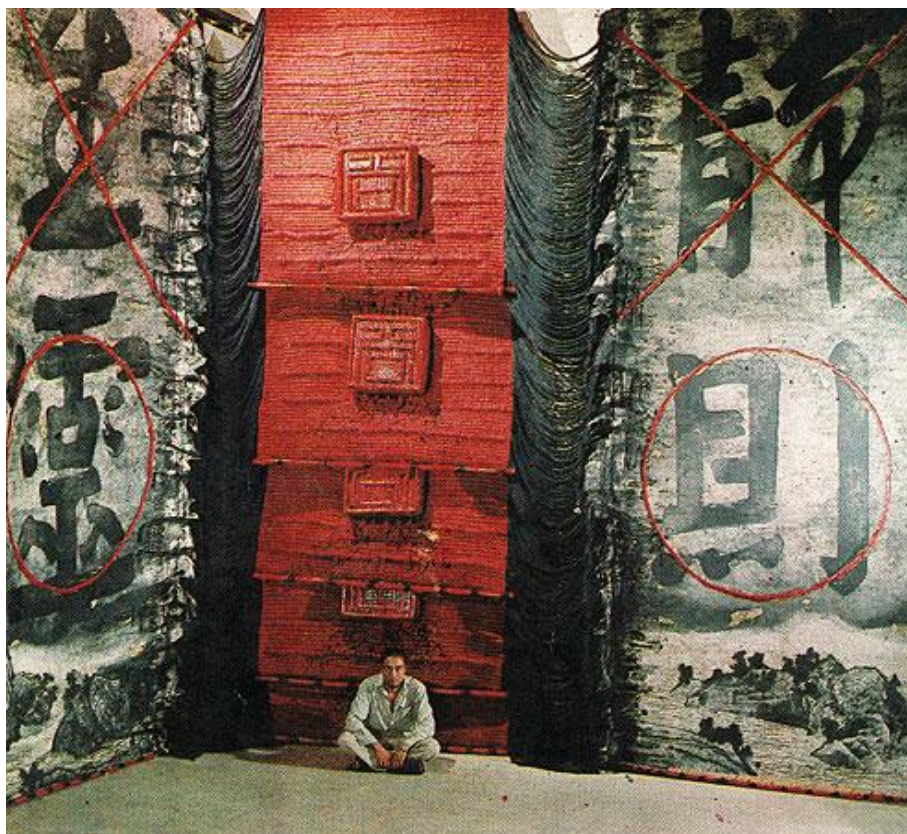
ภาพที่ 24 การจัดแสดงนิทรรศการครั้งแรกในปักกิ่ง ของกลุ่มดวงดาว ปี 1979

ที่มา: zeestone, Art exhibition., accessed November 15, 2017, available from <http://www.zeestone.com/article.php?articleID=16>

การรวมตัวกันของกลุ่มทางศิลปะของจีนในช่วงเวลาดังกล่าวสามารถขับเคลื่อนความก้าวหน้าและพัฒนาการให้แก่วงการศิลปะสมัยใหม่ของจีนได้เป็นอย่างดี หนึ่งในความเคลื่อนไหวของวงการศิลปะของจีนที่สำคัญเหตุการณ์หนึ่งในช่วงเวลาต่อมาได้แก่ กลุ่มศิลปะที่เรียกว่า 85 New wave หรือกลุ่มคลื่นลูกใหม่ 85 ซึ่งมีความเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างประมาณปี 1985- 1989 การเรียกว่า ศิลปะคลื่นใหม่ 85 ถูกเรียกโดย เกา หมิงลู่ จุดเด่นของกลุ่มศิลปะกลุ่มนี้คือการสร้างสรรค์ผลงานด้วยแนวทางที่แปลกแยกจากขนบดั้งเดิมของสังคมและวงการศิลปะสมัยนั้น มีการจัดแสดงผลงานครั้ง

³⁰เรื่องเดียวกัน, 252-253.

ใหญ่ของพวกเขาในปี 1985 โดยมีการให้คำนิยามไว้ว่า ผลงานศิลปะของพวกเขาคือการสร้างสรรค์
ศิลปะรุ่นใหม่ของขบวนการศิลปะ 85³¹

ภาพที่ 25 ผลงานศิลปะของกู่ เหวินต้า ปี 1985 หนึ่งในศิลปินในกลุ่ม 85 New Wave
ที่มา : Rolfgross, **Gu Wenda**, accessed August 20, 2018, available from
http://rolfgross.dreamhosters.com/ChinaArt2013/Artists/GuWenda/GuWenda_html_3bdf8fcd.jpg

³¹ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะจีนร่วมสมัย (กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือและตำราทฤษฎีศิลป์ ภาควิชา/สาขา
ทฤษฎีศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561). 29.

ทั้งนี้ เพราะความเคลื่อนไหวของศิลปินเหล่านี้ เป็นการรวมตัวกันครั้งใหญ่ที่สุดของวงการศิลปะจีนหลังปี 1980 แต่ต่อมาภายหลังมีผู้คัดค้านว่าไม่ควรใช้ในความหมายของขบวนการเคลื่อนไหว จึงเปลี่ยนมาใช้เป็นคำว่า ศิลปะคลื่นลูกใหม่ 85 แม้ว่าความเคลื่อนไหวของกลุ่มศิลปะดังกล่าวจะมีอยู่ในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ราว 2 ปี ระหว่างปี 1985-1986 ภายใต้กลุ่มศิลปินหัวก้าวหน้าประมาณ 79 คน แต่ก็มีสมาชิกที่ให้การสนับสนุนกว่าสองพันคน ความเคลื่อนไหวของ

ศิลปินรุ่นใหม่เหล่านี้เกิดจากแรงขับเคลื่อนทางการสร้างสรรค์ศิลปะแนวใหม่ขนานใหญ่ และเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในช่วงเวลานั้น มีการจัดสัมมนาทางศิลปะ เผยแพร่บทความและแถลงการณ์ถึงจุดยืนของกลุ่ม ศิลปินสำคัญของกลุ่มอาทิ กู เหวินต้า (Gu Wenda) (ภาพที่ 25) शु ฉวิน (Shu Qun) หวาง กว่างอี้ (Wang Guangyi) เป็นต้น การเคลื่อนไหวทางศิลปะนั้นมีแนวทางการคิดที่หลากหลายจนเกิดการรวมกลุ่มกันในย่านไถ่หยานหนึ่งและขยายกลายเป็นชุมชนเวลาต่อมาจึงเรียกว่า ชุมชนศิลปะในปักกิ่ง เช่น หมู่บ้านศิลปินหยวนหมิงหยวน ชุมชนศิลปะซ่งจวง เป็นต้น ชุมชนดังกล่าวเหล่านี้นับเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนศิลปะร่วมสมัยของจีน

ชุมชนศิลปะหนึ่งที่สำคัญของปักกิ่งคือ หมู่บ้านตะวันออกปักกิ่ง หรือ Beijing East Village อยู่ทางทิศตะวันออกของกรุงปักกิ่ง เริ่มต้นในราวปี 1993 โดยกลุ่มศิลปินกลุ่มหนึ่งได้รวมตัวกันมาใช้เป็นสถานที่ทำงานซึ่งเดิมเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัด ต่อมาจึงได้กลายมาเป็นชุมชนศิลปะอีกแห่งหนึ่งของกรุงปักกิ่ง เรียกว่า ตงซุน เป็นชื่อของชุมชนศิลปะแห่งนี้ ซึ่งเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับย่าน East Village of Manhattan³² ในนครนิวยอร์กซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนแออัดของผู้ใช้แรงงานและคนยากจนเช่นเดียวกัน ผู้นำคนสำคัญในก่อตั้งเป็นชุมชนศิลปะดังกล่าวได้แก่ หม่า ลิวหมิง (Ma Liuming) จาง หวน (Zhang Huan) (ภาพที่ 26) เป็นต้น เอกลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของชุมชนศิลปะนี้คือ งานเพอร์ฟอร์แมนซ์ อาร์ต ซึ่งมีความแปลกใหม่มากของสังคมจีนในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งในบางครั้งก็มีความท้าทายต่อกฎหมายของจีนและมีการแสดงออกทางความคิดหลายอย่างที่แปลกแหวกแนวกว่าขนบธรรมเนียมเป็นการท้าทายความเชื่อของสังคมในเวลานั้นจนถูกเรียกว่า Avant-garde artistic Community³³

³² เรื่องเดียวกัน, 44.

³³ เรื่องเดียวกัน. หน้าเดียวกัน

ภาพที่ 26 จาง หวน, 12 Square Meters, 1994. ศิลปะการแสดง

ที่มา : Publicdelivery, **One of the most disgusting performance pieces ever made** , accessed August 20, 2018, available from <https://publicdelivery.org/wp-content/uploads/2017/05/Zhang-Huan-12M2-1994-documentation-of-a-40-minute-performance-880x586.jpg>

จากข้อมูลที่กำลังมาข้างต้นจะเห็นแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน และเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้เข้าปกครองประเทศแล้วจึงได้เห็นพัฒนาการทางแนวคิดของผู้คนในสังคมจีนนั้นมีอิทธิพลทางการเมืองการปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตลอดเวลา ดังนั้น ศิลปะของจีนจึงสะท้อนความสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองได้เป็นอย่างดีโดยศิลปินส่วนหนึ่ง การปรับตัวสะท้อนผ่านผลงานเพื่อให้เข้ากับนโยบายหลักของประเทศ และอีกส่วนหนึ่งโดยเฉพาะกับศิลปินรุ่นใหม่ ๆ ที่พยายามสะท้อนความจริง ความเป็นอิสระทางความคิดในอีกแง่มุมหนึ่งภายใต้ นโยบายแบบคอมมิวนิสต์จีน

บทที่ 3

ประวัติชีวิตอ้าย เว่ยเว่ย วิธีการสร้างสรรค์และเนื้อหาที่สะท้อนในผลงาน

3.1 ประวัติชีวิตอ้าย เว่ยเว่ย ก่อนปี 1993

อ้าย เว่ยเว่ย (Ai weiwei , 艾未未) เกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ปี 1957 ที่กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นบุตรของ อ้าย ชิง³⁴(Ai Qing) ซึ่งเป็นนักเขียนกวี (ภาพที่ 27) และมารดา ชื่อเกา อิง (Gao Ying) มีพี่ชายต่างมารดาชื่ออ้าย ชวน (Ai Xuan) ซึ่งเป็นจิตรกรที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งของจีน อ้าย ชิงผู้เป็นบิดาได้รับการยกย่องว่าเป็นนักกวีจีนสมัยใหม่เขาศึกษาทางด้านปรัชญาและศิลปะที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ภาพที่ 27 อ้าย เว่ยเว่ย(ซ้าย)กับอ้าย ชิง(ขวา)ในปี 1958

ที่มา : Dale Eisinger, 20 Things You Didn't Know About Ai Weiwei , accessed november 20, 2018, available from <https://www.complex.com/style/2013/11/ai-weiwei-biography/>

³⁴ ในปี 1932 เป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ Guixi Daily ในปักกิ่งและในปี 1940 เป็นคณบดีแผนกจีนศึกษาที่มหาวิทยาลัยฉงชิ่ง อี้ไฉ (Chongqing Yucai University)

ต่อมาในปี 1932 บิดาของเขากลับมาที่เซี่ยงไฮ้ และได้เข้าร่วมกับสมาคมศิลปินแนวคอมมิวนิสต์เพื่อต้านพรรคก๊กมินตั๋งที่ปกครองประเทศอยู่ในขณะนั้น การแสดงอุดมการณ์ทางการเมืองผ่านทางบทกวีและบทความทำให้บิดาของเขาถูกรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งจับกุมขังเป็นเวลา 3 ปีในขณะที่ถูกคุมขังอยู่นั้นเขาได้เขียนหนังสือและแต่งบทกวีด้วยกันหลายเรื่องจนและได้ถูกปล่อยตัวออกมาในปี 1935 ต่อมาเขาจึงเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเต็มตัวแต่หลังจากพรรคคอมมิวนิสต์ได้เข้าปกครองประเทศจีนแล้วเป็นเวลา 9 ปี ในปี 1958 อ้ายซิงได้ถูกลงโทษอีกครั้งโดยการเนรเทศพร้อมกับครอบครัว ให้ไปใช้แรงงานในข้อหาต่อต้านรัฐบาลของเหมา เจ๋อตงในช่วงเวลาก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรม

อ้าย เว่ยเว่ยได้ใช้ชีวิตในวัยเด็กเกือบทั้งหมดอยู่ในเขตชนบทห่างไกล ในตอนต้นครอบครัวถูกส่งไปใช้แรงงานที่เขตเฮยหลงเจียง (Heilongjiang) ซึ่งอยู่บริเวณทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศและต่อมาในปี 1959 ได้ถูกส่งยังเขตซินเจียง (Xinjiang) ทางภาคตะวันตก แถบซินเจียงซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทะเลทราย โดยครอบครัวต้องอาศัยอยู่ในหลุมดินโดยใช้เศษหญ้ามาทำเป็นหลังคา ในช่วงเวลานั้นพ่อของเขามีหน้าที่ต้องทำความสะอาดห้องน้ำของหมู่บ้านทุกวัน การอยู่ในสภาพที่ทุรกันดารทำให้พ่อของเขาเริ่มมีร่างกายที่อ่อนแอลงเรื่อยๆ เนื่องจากอายุที่มากขึ้นและการที่ไม่เคยทำงานหนักมาก่อนจึงทำให้การใช้ชีวิตในแต่ละวันต้องประสบกับความทุกข์ยากทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันระหว่างปี 1966-1976 ได้เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล แต่หลังจากการเสียชีวิตของเหมา เจ๋อตง ทำให้นโยบายการปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลงไปด้วย ครอบครัวของเขาจึงได้ย้ายกลับมาที่กรุงปักกิ่งอีกครั้ง

ในช่วงที่กลับมาอาศัยยังกรุงปักกิ่งแล้วอ้าย เว่ยเว่ยเริ่มได้รับอิทธิพลแนวคิดจากตะวันตกจากการแลกเปลี่ยนความคิดกับบรรดานักเขียนนักคิดต่างๆ ที่เป็นเพื่อนกับบิดาของเขา แต่อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้ก็ยังคงถูกจับตามองจากรัฐบาลจีนเป็นพิเศษอยู่ดี นอกจากนี้ก็มีส่วนมาจากการเร่งพัฒนาในด้านต่างๆ อีกครั้งของรัฐบาลด้วยการเปิดประเทศภายใต้นโยบาย สี่ทันสมัย โดยผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเติ้ง เสี่ยวผิงที่พยายามผ่อนปรนข้อบังคับต่างๆ ของพรรคคอมมิวนิสต์ลงเพื่อพัฒนาประเทศจีน จึงเกิดการมีนำเอาเทคโนโลยีจากตะวันตกเข้ามาอย่างสูงพร้อมกับการลงทุนจากต่างชาติอีกมากมายหลายโครงการ ถึงแม้แนวคิดและเทคโนโลยีแบบตะวันตกจะหลั่งไหลเข้ามาเพียงใดแต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจมากกว่า

ดังนั้นแนวคิดอื่นๆ ที่มีความขัดแย้งต่อความเป็นคอมมิวนิสต์ก็ยังคงเป็นสิ่งต้องห้ามอยู่ เช่นเดิมไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก รวมทั้งแนวคิดจากศิลปะตะวันตกที่ต้องถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่น่าจะบ่งชี้ความคิดอันเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลจีนได้ หนังสือที่รวบรวมผลงานศิลปะของตะวันตกที่เป็นหนังสือภาษาอังกฤษจึงเป็นสิ่งที่ได้หายากในประเทศจีนในขณะนั้น แต่ยาย เว่ยเว่ยเองก็ได้มีโอกาสได้อ่านอยู่บ้างจากเพื่อนของบิดาที่มีทั้งนักกวี นักคิดหัวก้าวหน้าทั้งหลายนั่นเอง นอกจากนี้หนังสือประเภทนี้ยังต้องแบ่งกันดูภายในกลุ่มเฉพาะเท่านั้น ในหนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับผลงานศิลปะของศิลปินสมัยใหม่ของตะวันตกในช่วงแรกๆ เช่น แวนโก๊ะ (Vincent Van Gogh 1853 – 1890) เดอกาส์ (Edgar Degas 1834 – 1917) มาเนต์ (Edouard Manet 1832 -1883) และหยุดอยู่ที่ปิกัสโซ่ (Pablo Picasso 1881 –1973) เท่านั้น³⁵ แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวลัทธิทางศิลปะของสหรัฐอเมริกาได้เข้าสู่ช่วงของนีโอ เอ็กเพรสชันนิสม์และคอนเซ็ปชวลอาร์ต³⁶ แล้วตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการรับรู้แนวคิดทางศิลปะตะวันตกในประเทศจีนขณะนั้นก็ยังคงเป็นไปอย่างเชื่องช้าเนื่องจากนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ไม่เปิดรับแนวคิดอื่นใดที่ไม่เกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ

ในปี 1978 ยาย เว่ยเว่ยได้เข้าศึกษาที่สถาบันศิลปะปักกิ่งในสาขาภาพยนตร์และขณะเดียวกันก็ได้เริ่มต้นการทำงานศิลปะโดยฝึกการวาดเส้น (Drawing) (ภาพที่ 28) โดยใช้ผู้คนที่สถานีรถไฟมาเป็นแบบในการฝึกฝน ยาย เว่ยเว่ยได้เริ่มเกี่ยวข้องกับแวดวงศิลปะของจีนในเวลานั้น โดยเข้าร่วมกับกลุ่มศิลปะดวงดาว (Star Art Group) ในปี 1979 ซึ่งศิลปินกลุ่มดวงดาวนั้นนับว่าเป็นความเคลื่อนไหวของศิลปินอว้าง-การ์ดกลุ่มแรกที่มีบทบาทมากที่สุดในประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของศิลปะจีนร่วมสมัย แต่ในปี 1983 กลุ่มดวงดาวก็สลายตัวลง³⁷ เนื่องมาจากเนื้อหาที่ปรากฏในผลงานของพวกเขาสะท้อนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล การขาดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่อรัฐบาลจีนอย่างกว้างขวาง เนื้อหาของผลงานศิลปะเหล่านี้มีความขัดแย้งกับนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนอย่างมากจึงทำให้รัฐบาลจีนจำต้องเข้าควบคุมความเคลื่อนไหวศิลปะของกลุ่มนี้

³⁵ Karen Smith, Ulrich Obrist, Hans and Fibicher, Bernard, , *Ai Weiwei* (London: Phaidon, 2009). 11.

³⁶ เป็นการเคลื่อนไหวทางศิลปะประมาณทศวรรษที่ 1960 เพื่อเป็นการต่อต้านวงการศิลปะที่กลายเป็นพาณิชย์ โดยมีมุ่งนำเสนอแนวคิดเป็นหลัก ซึ่งผลงานส่วนใหญ่จะจับต้องไม่ได้ ผลงานนั้นไม่จำเป็นต้องแสดงออกมาออกมามีกิจกรรมหรือปฏิมากรรมแต่สามารถทำให้เป็นกิจกรรม เช่น วีดิโอ อาร์ต เฟอร์เฟอร์แมนซ์ เป็นต้น

³⁷ ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, ศิลปะจีนร่วมสมัย. 69.

ภาพที่ 28 ภาพลายเส้นของอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 68.

ภาพที่ 29 การแสดงนิทรรศการครั้งแรกกลุ่มดวงดาว

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 32.

ด้วยความสิ้นหวังในเสรีภาพอันจำกัดตามนโยบายของรัฐบาลจึงทำให้อ้าย เว่ยเว่ย ตัดสินใจที่จะไม่อยู่ในประเทศบ้านเกิดอีกต่อไป ดังนั้นในปี 1981 เขาจึงได้เดินทางออกจากจีนและไปใช้ชีวิตที่สหรัฐอเมริกา ในระยะแรกเข้าอาศัยอยู่ในเมืองฟิลาเดลเฟียโดยทำหลากหลายอาชีพ เช่น

การเป็นที่เลี้ยงเด็ก เป็นต้น และย้ายไปเบิร์กลีย์ แคลิฟอร์เนีย โดยเรียนภาษาอังกฤษเพื่อที่จะสอบเข้าที่ Parsons school of design ในนิวยอร์ก (ภาพที่ 30)

ภาพที่ 30 อ้าย เว่ยเว่ยในสหรัฐอเมริกา

ที่มา : Yongwoo Lee, A Man with Influence, accessed november 20, 2018, available from <https://www.flashartonline.com/article/a-man-with-influence/>

อ้าย เว่ยเว่ยได้แสดงผลงานในปี 1982 ซึ่งนับเป็นนิทรรศการครั้งแรกในสหรัฐอเมริกา โดยจัดแสดงที่ Asian Foundation ที่เมืองซานฟรานซิสโก³⁸ ในขณะเดียวกันก็เริ่มต้นการใช้วัสดุสำเร็จรูปนำมาสร้างเป็นงานศิลปะในรูปแบบของสื่อผสม โดยได้รับอิทธิพลจากผลงานของมาร์เซล ดูชองป์แต่อย่างไรก็ตามอ้าย เว่ยเว่ยก็ยังคงทำงานด้านจิตรกรรมเป็นหลักต่อไป

ในปี 1983 อ้าย เว่ยเว่ยจึงย้ายไปนิวยอร์กเพื่อศึกษาด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ Parsons school of design และเพียง 6 เดือนจึงลาออกแต่ขณะเดียวกันเขาก็ยังเรียนที่ Art Students League of New York ไปพร้อมกัน ต่อมาในปี 1985 อ้าย เว่ยเว่ยย้ายไปแมนฮัตตัน ระหว่างนี้เขายังเป็นศิลปินอิสระโดยยังคงสร้างงานที่งานจิตรกรรมต่อไปหนึ่งในผลงานในช่วงเวลานั้นได้แก่ เหมา I-III (Mao 1-3) (ภาพที่ 31) ซึ่งเป็นงานจิตรกรรมที่มีขนาดใหญ่จำนวน 3 ภาพ ซึ่งเป็นการหยิบยืมเอาภาพของเหมา เจ๋อตงมาเป็นแบบโดยเน้นไปในเนื้อหาไปในด้านสุนทรียะทางศิลปะมากกว่าเหตุผลทางการเมืองเช่นเดียวกับผลงานในเวลาต่อมาคือผลงานที่เรียกกันว่า โมนาลิ

³⁸ Royal academy of art, Ai Weiwei (Italy: graphicom, 2015). 68.

ซ่า (1986)(ภาพที่ 32) นอกจากนี้ยายเว่ยเว่ยยังใช้ผู้ที่ผ่านไปมาเป็นแบบในการวาดภาพ เช่น ไทมส์แควร์ นิวยอร์ก เป็นต้น

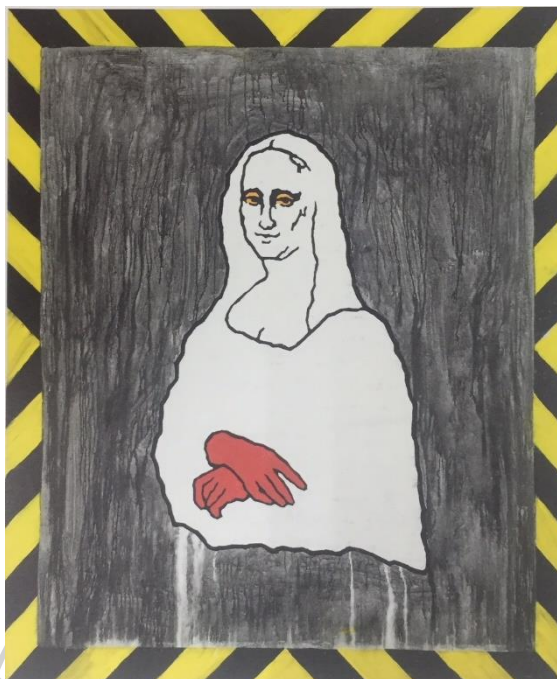

ภาพที่ 31 ยาย เว่ยเว่ย, Mao I-III, 1985.สีน้ำมันบนผ้าใบ, ขนาด180x135 ซม.
ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015. 17.

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลานั้นเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะของ ยาย เว่ยเว่ยยังไม่แสดงออกทางการเมืองมากนักแต่เน้นไปในการฝึกฝนทดลองงานในแนวทาง จิตรกรรมซึ่งเป็นแนวทางการทำงานของเขามาตั้งแต่ช่วงแรกๆ แต่ผลงานเหล่านี้เหลือมาอยู่ถึงปัจจุบัน ไม่มากนัก ซึ่งก็สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของยาย เว่ยเว่ย ที่กล่าวว่า

“ก่อนปี 2000 ไม่ได้ทำงานศิลปะมากนักและตลอดเวลา 12 ปีในอเมริกาก็ทำงานศิลปะน้อยมาก ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ และยังไม่เรียกตัวเองว่าศิลปินเพราะไม่ได้มีผลงานที่จะแสดงและไม่ มีสตูดิโอด้วย เมื่อย้ายเมืองจะเริ่มทำของใหม่และทิ้งของงานเก่าทิ้ง”³⁹

³⁹ Ibid.17.

ภาพที่ 32 อ้าย เว่ยเว่ย. ไม่มีชื่อ. 1986. สีน้ำมันบนผ้าใบ.ขนาด 173x143 ซม.

ที่มา : Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher , Ai Weiwei .London ; New York : Phaidon, 2009 69

ในปี 1988 อ้าย เว่ยเว่ยได้แสดงผลงานของตัวเองเป็นนิทรรศการเดี่ยวครั้งแรกที่นิวยอร์ก ในชื่อ Old shoe-safe sex ที่ Art wave gallery นิวยอร์ก ผลงานในนิทรรศการครั้งนี้เป็นงานที่ใช้วัสดุพร้อมใช้(Ready Made) เกือบทั้งหมดส่วนเนื้อหาของผลงานได้รับแรงบันดาลใจมาจากเรื่องของเชื้อโรคเอดส์ที่เริ่มแพร่ระบาดในสหรัฐอเมริกา(ภาพที่ 33-34) และจากนิทรรศการดังกล่าวผลงานของเขาสร้างความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทำให้ Sean Simon เขียนบทความวิจารณ์ผลงานของเขาลงในวารสาร Art Speak ในชื่อบทความว่า Ai Weiwei's Heart Belong to Dada จากจุดนี้เองที่จะเป็นการเริ่มต้นที่จะให้ผลงานต่อไปของอ้าย เว่ยเว่ยจะเป็นการใช้วัสดุพร้อมใช้ (Ready Made) มาเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างงานในระยะต่อมา

ขณะเดียวกันในปี 1989 มีการเรียกร้องประชาธิปไตยในกรุงปักกิ่ง⁴⁰ โดยนักศึกษาที่จัดตั้งเทียนอันเหมินและถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจากรัฐบาลจีนทำให้มีผู้เสียชีวิตมากมาย จากเหตุการณ์

⁴⁰ การชุมนุมเรียกร้องบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินตั้งแต่ต้นปี 1989 เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลคอมมิวนิสต์แก้ไขปัญหาการทุจริตและเรียกร้องประชาธิปไตย จนในวันที่ 4 มิถุนายน เกิดการปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมทำให้มีนักศึกษาและประชาชนต้องเสียชีวิตมากมาย เรียกกันว่า เหตุการณ์นองเลือดที่เทียนอันเหมิน

ครั้งนี้ทำให้อ้าย เว่ยเว่ยเข้าร่วมกับ International Solidarity for China เคลื่อนไหวและมีส่วนร่วมกันในประท้วงอดอาหารเป็นเวลาถึง 8 วัน ถึงแม้ว่าอ้าย เว่ยเว่ยจะอยู่ที่สหรัฐอเมริกาก็ตามแต่เหตุการณ์ดังกล่าวกลับยิ่งตอกย้ำความรู้สึกที่ไม่คิดจะกลับประเทศจีนมากยิ่งขึ้นแต่อย่างไรก็ดีในปี 1993 เขาจำเป็นต้องกลับจีนเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพของบิดาหลังจากใช้ชีวิตเก็บเกี่ยวประสบการณ์ด้านการทำงานศิลปะในสหรัฐอเมริกานานกว่า 10 ปี

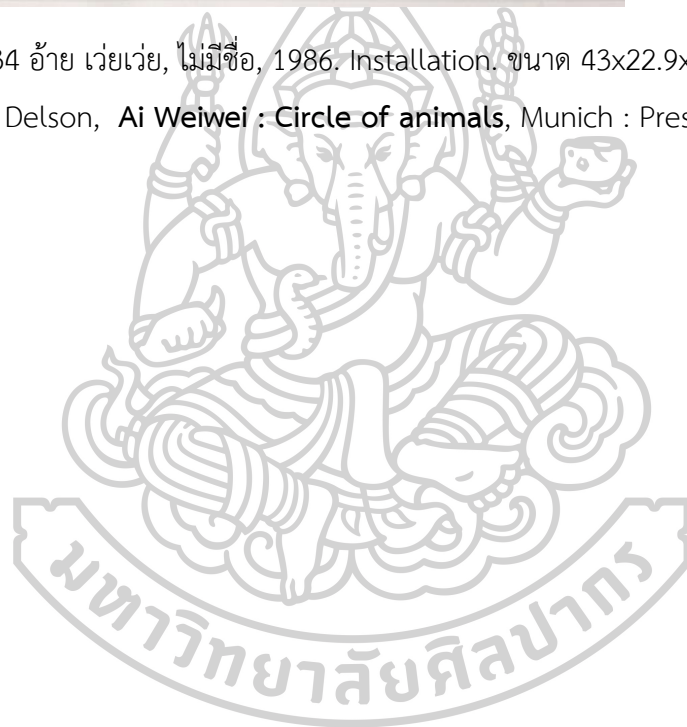

ภาพที่ 33 อ้าย เว่ยเว่ย, safe sex, 1986. Installation , ขนาด 130x70x20 ซม.,
ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 72.

ภาพที่ 34 อ้าย เว่ยเว่ย, ไม่มีชื่อ, 1986. Installation. ขนาด 43x22.9x15.2 ซม.

ที่มา : Susan Delson, **Ai Weiwei : Circle of animals**, Munich : Prestel, 2011 197

ตารางที่ 1 ลำดับเหตุการณ์สำคัญของอายเว่ย์เว่ย์ ก่อนปี 1993

ปี	เหตุการณ์
1957	อาย เว่ย์เว่ย์ เกิดเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม ที่กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน
1958	บิดาของอาย เว่ย์เว่ย์ถูกเนรเทศพร้อมกับครอบครัว ให้ไปใช้แรงงานในชนบท มณฑลเฮยหลงเจียง (Heilongjiang) ซึ่งอยู่บริเวณทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน
1959	ย้ายไปยังเขตซินเจียง (Xinjiang) ทางภาคตะวันตกของจีน
1966	การปฏิวัติวัฒนธรรมของชนชั้นกรรมาชีพครั้งใหญ่
1976	เหมา เจ๋อตงเสียชีวิตทำให้การปฏิวัติวัฒนธรรมสิ้นสุดลง อาย เว่ย์เว่ย์พร้อมครอบครัวจึงได้ย้ายกลับมาที่กรุงปักกิ่งอีกครั้ง
1977	เริ่มประกาศนโยบายสี่ทันสมัย โดยการนำระบบทุนนิยมมาประยุกต์ในการพัฒนาประเทศ
1978	อาย เว่ย์เว่ย์ได้เข้าศึกษาต่อที่สถาบันศิลปะปักกิ่งในสาขาภาพยนตร์
1979	การจัดแสดงนิทรรศการของครั้งแรกของกลุ่มศิลปะดวงดาว จัดบริเวณด้านข้างของ National Art Museum of China กรุงปักกิ่ง
1980	การจัดแสดงนิทรรศการของครั้งที่ 2 ของกลุ่มศิลปะดวงดาว จัดบริเวณด้านข้างของ National Art Museum of China กรุงปักกิ่ง
1981	อาย เว่ย์เว่ย์เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา
1982	นิทรรศการ “Ai Weiwei” จัดแสดงที่ Asian Foundation ซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา
1983	กลุ่มศิลปะดวงดาวสลายตัวลง อาย เว่ย์เว่ย์เข้าศึกษาด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมที่ Parsons school of design อีก 6 เดือนต่อมาก็ลาออก
1987	The Star at Harvard : Chinese Dissident Art จัดแสดงที่ Fairbank Center for East Asian Research มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา
1988	Old Shoes – Safe Sex จัดแสดงที่ Art Wave Gallery นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา
1989	การชุมนุมบริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินตั้งแต่ต้นปี เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาการทุจริตและเรียกร้องประชาธิปไตย ในวันที่ 4 มิถุนายน เกิดการปราบปรามผู้ชุมนุมทำให้มีนักศึกษาและประชาชนต้องเสียชีวิตมากมาย เรียกกันว่า เหตุการณ์ที่เทียนอัน เหมิน

3.2 ประวัติอาย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี 1993-2015

ตั้งแต่ปี 1993 อาย เว่ยเว่ยได้กลับมาที่กรุงปักกิ่งพักอาศัยอยู่กับมารดาโดยได้นำผลงานบางส่วนที่ทำที่สหรัฐอเมริกากลับมาไว้ที่บ้าน ในช่วงต้นอายเว่ยเว่ยได้รู้จักกับศิลปินอาร์ตการ์ดที่รวมตัวกันในในพื้นที่ชุมชนทางศิลปะที่เรียกว่า หมู่บ้านตะวันออกปักกิ่ง ทำให้เขาได้รู้จักกับศิลปินรุ่นใหม่หลายคนเช่น หม่า ลิวหมิง(Ma Liuming) จาง หวน (Zhang Huan) และชาง ซิน(Cang Xin) เป็นต้น โดยพื้นที่แห่งนี้มักจะเน้นงานเพอร์ฟอร์แมนซ์ อาร์ต(Performance Art) ในระยะนี้ อาย เว่ยเว่ยกับหลูซิงได้ร่วมกันก่อตั้ง Apartment Art ซึ่งเป็นสถานที่ที่ให้ศิลปินรุ่นใหม่ๆ ได้มีพื้นที่เฉพาะในการแสดงงานศิลปะที่มีเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่แปลกแตกต่าง

ทั้งนี้อาย เว่ยเว่ยและหลู ซิงถือเป็นหนึ่งในคู่สามีภรรยาที่มีประสบการณ์ในต่างแดนและเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวในศิลปะร่วมสมัยของจีนในเวลานั้น งานของอาย เว่ยเว่ยและศิลปินจีนรุ่นใหม่ ๆ มีหลากหลายแนวที่ส่วนใหญ่มีเนื้อหารุนแรงที่เกิดจากการสังเกตสถานการณ์การเมืองและสังคมหรือบางครั้งก็เป็นการปลดปล่อยอารมณ์ส่วนตัวของศิลปิน ผลงานประเภทนี้ไม่ค่อยได้รับความนิยมและอาจผิดกฎหมายในจีนเป็นผลให้มีพื้นที่ที่จะใช้ในการจัดแสดงผลงานน้อยลงตามไปด้วย

ดังนั้นอาย เว่ยเว่ยจึงคิดที่จะนำแนวคิดและผลงานเหล่านั้นให้มาอยู่ในรูปแบบของหนังสือแทน หนังสือปกดำ (ภาพที่ 35) เป็นเล่มแรกที่อาย เว่ยเว่ยร่วมกับเฟิง ป๋ออี (Feng Boyi) เขียนขึ้นหนังสือดังกล่าวเขียนขึ้นในปี 1994 จากนั้นได้เขียนออกมาอีก 2 เล่ม คือ ปกสีขาว(1995) และปกสีเทา (1997) โดยหนังสือดังกล่าวนี้เป็นการเสนอแนวคิดใหม่ในโปรเจคต่างๆ ของอาย เว่ยเว่ยกับสมาชิกศิลปินจีนอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาในการแนะนำอิทธิพลในผลงานของศิลปินตะวันตก เช่น มาร์แชล ดูซองป์ เจฟ คูน และแอนดี้ วอร์ฮอล เป็นต้น

ภาพที่ 35 เนื้อหาภายในสมุดปกดำ

ที่มา: Moma, Ai Weiwei, accessed november20,2018, available from

https://www.moma.org/interactives/exhibitions/2012/printout/categoryworks/ai_weiwei/

ในขณะเดียวกันเขาเริ่มที่จะให้ความสนใจเกี่ยวกับวัตถุโบราณของจีน การค้นพบวัตถุโบราณเหล่านี้เป็นผลมาจากการพัฒนาเมืองตามนโยบายของรัฐบาลโดยการไล่ที่และทำลายอาคาร หรือบ้านเรือนเก่าแก่จึงทำให้พบศิลปวัตถุที่ฝังอยู่ใต้ดินของบริเวณพื้นที่ที่ถูกพัฒนา เช่น แจกันสมัยยุคหินใหม่หรือในสมัยราชวงศ์ฮั่นรวมทั้งชิ้นส่วนจากงานสถาปัตยกรรม เช่น ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมจากวัดในสมัยราชวงศ์หมิงหรือราชวงศ์ชิงที่ถูกรื้อทิ้ง เป็นต้น

โดยเหตุผลที่มีการค้นพบวัตถุโบราณเป็นจำนวนมากในบริเวณที่ถูกพัฒนานั้น (ภาพที่ 36) เนื่องจากในสมัยโบราณพื้นที่บริเวณนี้จะเรียกรวมกันว่า หูถง⁴¹ เป็นที่ตั้งของชุมชนเก่าแก่ที่อยู่บริเวณกำแพงชั้นนอกของพระราชวังต้องห้าม จึงทำให้ായ ่วย่วยได้กลายมาเป็นนักสะสมของเก่าและของสะสมเหล่านี้มีมากมายหลากหลายประเภท บางชิ้นได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของผลงานศิลปะแนวคอนเซ็ปชวลอาร์ต (Conceptual Art) ของเขา

⁴¹ เริ่มมีขึ้นในสมัยราชวงศ์หยวน (ค.ศ.1271-1368) บ้านเรือนเหล่านี้จะถูกสร้างขึ้นในรอบๆ พระราชวังต้องห้ามและขยายออกไปเรื่อยๆ ในสมัยต่อมา โดยมีลักษณะเป็นบ้านชั้นเดียวสามถึงสี่หลังหันหน้าเข้าสู่ลานบ้านและมีกำแพงล้อม บางครั้งกำแพงนั้นก็จะเป็นผนังของบ้านอีกหลังและกลายเป็นตรอกซอยมากมาย

ภาพที่ 36 วัตถุโบราณของอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 38.

ในปี 1997 เขาเริ่มนำเอาเครื่องเรือนโบราณ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หรือชิ้นส่วนจากสถาปัตยกรรมอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้ววัตถุโบราณดังกล่าวจะถูกระบุว่าอยู่ในสมัยราชวงศ์หมิงหรือราชวงศ์ชิง วัตถุโบราณเหล่านั้นสามารถสะท้อนแนวคิดของคนในยุคนั้นๆ ได้ เขาได้นำมาผสมผสานกับประสบการณ์ที่ได้มาจากนิวยอร์กเข้ากับความเป็นศิลปะโบราณของจีน โดยการเปลี่ยนโครงสร้างทั้งซ่อมแซมและเพิ่มเติมโดยได้อาศัยฝีมือของช่างที่ชำนาญในการทำงานด้านศิลปกรรมโบราณ ผลงานเฟอร์นิเจอร์ที่ถูกดัดแปลงเหล่านี้ได้ปรากฏอีกหลายครั้ง เช่น ในงาน Venice Biennale ปี 2008 เป็นต้น

ตั้งแต่ปี 1999 เขาได้เริ่มออกแบบและก่อตั้ง fake studio (ภาพที่ 37) นอกจากจะใช้เป็นที่ทำงานแล้วอ้าย เว่ยเว่ยยังได้ย้ายมาอยู่ที่สตูดิโอดังกล่าวหลังจากที่อยู่อาศัยกับมารดาเป็นเวลา 6 ปี ตั้งแต่กลับมาอยู่ปักกิ่ง อ้าย เว่ยเว่ยได้เข้ามาอยู่เป็นคนแรกๆ ในบริเวณนี้ ซึ่งเป็นย่านชานเมืองปักกิ่งที่เรียกกันว่า เฉาฉ่างตี้ (Caochangdi) โดยสถานแห่งนี้มีลักษณะที่ให้ศิลปินมาพำนักเพื่อทำงานศิลปะ และเป็นที่ทำงานส่วนตัวของอ้าย เว่ยเว่ยเอง สตูดิโอแห่งนี้ได้รับความนิยมขึ้นเรื่อยๆ และมีสตูดิโออื่นๆ มาสร้างในบริเวณเดียวกันจึงเรียกว่า หมู่บ้านศิลปิน สร้างความแปลกใหม่ในการวงการศิลปะร่วมสมัยของจีนเป็นอย่างยิ่ง

ภาพที่ 37 สตูดิโอของอ้าย เว่ยเว่ยบริเวณชานกรุงปักกิ่ง

ที่มา: Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015,

ในปี 2000 เขาได้ร่วมกับเฟิง ป๋ออี (Feng Boyi) จัดแสดงผลงานเป็นครั้งแรกในนครเซี่ยงไฮ้ ในชื่อนิทรรศการ Fuck off ระหว่างวันที่ 4- 20 พฤศจิกายนของปีนั้นผลงานในนิทรรศการถูกกล่าวขานอย่างมากเนื่องจากมีเนื้อหาที่เสียดสีรัฐบาลจีน ต่อมาผลงานในนิทรรศการดังกล่าวยังถูกนำไปจัดแสดงอีกครั้งในงานเซี่ยงไฮ้เบียนนาเล่ ซึ่งเป็นงานแสดงผลงานศิลปะระดับประเทศยิ่งทำให้ชื่อเสียงของอ้าย เว่ยเว่ยเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

การออกแบบงานสถาปัตยกรรมถือเป็นความสามารถอีกด้านหนึ่งของอ้าย เว่ยเว่ย โดยสังเกตได้จาก ผลงานการออกแบบทางสถาปัตยกรรมสตูดิโอของตัวเองที่ปักกิ่ง อนุสรณ์สถานของอ้าย ชิงบิดาของเขาในปี 2003 (ภาพที่ 38) รวมทั้งการออกแบบพิพิธภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาสมัยยุคหินใหม่ที่ตั้งอยู่ในสวนสาธารณะเมืองจินหว่า (Jinhua) มณฑลเจ้อเจียง เป็นต้น นอกจากนี้ในปี 2003 อ้าย เว่ยเว่ยยังได้รับเชิญจากรัฐบาลจีนให้เป็นส่วนหนึ่งของทีมงานสถาปนิกจากสวีเดนเพื่อออกแบบสนามกีฬาที่จะใช้จัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกขึ้นที่กรุงปักกิ่งเป็นครั้งแรกในอีก 6 ปีข้างหน้าอีกด้วย ผลงานเหล่านี้สะท้อนความสามารถของอ้าย เว่ยเว่ยในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรมได้อย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าตัวเขาเองจะต้องมีเหตุให้ลาออกจากสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงด้านการออกแบบในสหรัฐอเมริกา แต่การที่อ้าย เว่ยเว่ยสอบเข้าและได้เล่าเรียนในระยะสั้นๆ ก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถในด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมได้อย่างไม่ต้องสงสัย

ภาพที่ 38 อนุสรณ์สถานเพื่อรำลึกถึงอ้าย ชิง ออกแบบโดยอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา: Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 76.

ตั้งแต่การแสดงผลงานนิทรรศการ fuck off ในปี 2000 และผลงานในเวลาต่อมาของอ้ายเว่ยเว่ยมักมีเนื้อหาที่เสียดสีต่อนโยบายของรัฐบาลจีนในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิการเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดและความเหลื่อมล้ำพร้อมกับการถกแถลงหาจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่รัฐ ผลงานเหล่านี้ไม่ได้มีผลกระทบอะไรกับคนภายในประเทศจีนมากนักแต่กลับเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในประเทศแถบยุโรปและสหรัฐอเมริกาทำให้ชื่อเสียงของอ้าย เว่ยเว่ยมีมากขึ้น ดังนั้นต่อมาในปี 2005 ส่งผลให้เขาได้รับการติดต่อจากเว็บไซต์ของจีน คือ zena.com ให้เขาหันมาใช้ web blog ของเว็บไซต์ดังกล่าว ซึ่งโดยปรกติแล้วเว็บไซต์ดังกล่าวก็มักจะเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านต่างๆ มาทำ web blog เพื่อโปรโมทเว็บไซต์ของตัวเองอยู่แล้ว ในช่วงแรกๆ บริษัทดังกล่าวต้องส่งคนมาให้คำแนะนำในการเริ่มใช้งานกับอ้าย เว่ยเว่ย ในช่วงต้นของการใช้งานระบบของ social network อ้ายเว่ยเว่ยได้แต่เพียงโพสต์ภาพผลงานศิลปะของตัวเองเท่านั้นซึ่งก็มีคนเข้ามาดูจำนวนหนึ่ง ต่อมาเนื้อหาใน blog ก็ขยายออกมาสู่เรื่องราวที่ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นสถานการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองหรือปรากฏการณ์ทางสังคมอื่นๆ ที่เขาพบเจอในชีวิตประจำวันซึ่งได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถเข้าถึงผู้คนได้เป็นจำนวนมากได้ในเวลาเพียงน้อยนิด มีคนจำนวนไม่น้อยกว่า 100,000 คน/วันที่เข้าเยี่ยมชมหรือเข้าไปแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่เค้าโพสต์ลงไป ใน blog จำนวนผู้คนที่เข้ามาใน blog ทำให้อ้าย เว่ยเว่ยพบว่ามียุทธศาสตร์การศิลปะของตัวเองที่จัดแสดงอยู่ในแกลลอรี่

หากย้อนกลับไปเมื่อปี 2001 หลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนได้รับสิทธิในการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก⁴² หลังจากนั้นในปี 2003 อ้าย เว่ยเว่ยได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของทีมออกแบบสนามกีฬารังนก (Bird's Nest) โดยร่วมทำงานกับบริษัท Herzog & de Meuron จากประเทศสวิสเซอร์แลนด์ซึ่งกล่าวไปก่อนหน้านี้ สนามกีฬาดังกล่าวถือเป็นสิ่งก่อสร้างสำคัญและเป็นสัญลักษณ์ในการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกของจีนมาจนถึงปัจจุบัน ในปลายปี 2007 จึงมีความจำเป็นต้องเร่งสร้างและปรับปรุงอาคารสถานที่ต่างๆ ในการจัดการแข่งขันกีฬา แต่ในเวลาต่อมาอ้าย เว่ยเว่ยได้ขอถอนตัวออกจากทีมสถาปนิกอันเนื่องมาจากความไม่พอใจต่อแนวคิดบางอย่างของรัฐบาลที่ไม่ได้คิดที่จะพัฒนาประเทศอย่างจริงจังเนื่องจากรัฐบาลจีนต้องการแค่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศในด้านเทคโนโลยีแก่ประชาคมโลกเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้วแล้วประชาชนก็ยังคงมีคุณภาพชีวิตอยู่เช่นเดิมไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น จนในที่สุดอ้าย เว่ยเว่ยเองก็ถูกห้ามร่วมพิธีเปิดเนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ที่ทำให้เขาต้องกลายเป็นบุคคลอันตรายของรัฐบาลจีนอย่างแท้จริงคือเหตุการณ์แผ่นดินไหวเมืองเฉิงตู มณฑลเสฉวนในเดือนพฤษภาคมปี 2008 ซึ่งมีผู้เสียชีวิตมากมาย โดยที่สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงสร้างของตึกที่พังลงมาอย่างง่ายดาย เขาได้ใช้สื่อทางโซเชียลมีเดียในการให้ข้อมูลข่าวสารที่รัฐบาลจีนพยายามปกปิดไว้ หลังจากนั้นการหาพื้นที่ที่จะให้ผลงานของเขาได้แสดงนั้นมีน้อยลงอย่างมากในประเทศจีนแต่ตรงกันข้ามกับประเทศในแถบยุโรป และสหรัฐอเมริกาที่ต้อนรับงานของเขาเป็นอย่างดี

ในวันที่ 29 เมษายนปี 2009 เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้มีคำสั่งให้ระงับบล็อกส่วนตัวของเขา หลังจากบล็อกดังกล่าวโพสต์เอกสารเกี่ยวกับเหตุการณ์แผ่นดินไหวในเสฉวน เพื่อให้ประชาชนได้ส่งรายชื่อผู้ที่สูญหายมาให้และเพื่อที่ทุกคนทั่วจะได้ติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับสถานการณ์ดังกล่าว เขาได้ตัดสินใจว่าจะเป็นพยานให้ในศาลชั้นกลางในเฉิงตู มณฑลเสฉวน ให้กับถาน จิวเหริน (Tan Zuoren) และ เซี่ย อวีฮุย (Xie Yuhui)⁴³ ซึ่งทั้งสองเป็นอาสาสมัครผู้ทำรายงานสำหรับรวบรวมรายชื่อของผู้เสียชีวิตทั้งเด็กและผู้ใหญ่โดยทำเป็นเอกสาร โดยเอกสารดังกล่าวได้โพสต์ลง blog ของอ้าย เว่ยเว่ย จากการที่เขาพยายามที่จะเป็นพยานให้กับบุคคลทั้งสองดังกล่าวอ้าย เว่ยเว่ยกลับถูกทำร้ายเพื่อกันไม่ให้เขาเป็นพยาน โดยได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจีนเข้าจับกุมและทำร้ายร่างกายโดนการตี

⁴² วันที่ 13 กรกฎาคม 2001 ได้มีการคัดเลือกประเทศที่จะเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนประจำปี 2008 ซึ่งคณะกรรมการโอลิมปิกสากลได้มีมติให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเจ้าภาพในการจัดแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ปี 2008 ที่กรุงปักกิ่ง

⁴³ Royal academy of art.85.

ที่ศีรษะของเขาขณะที่อยู่ในลิฟต์โดยสารในโรงแรมที่พักในเมืองเฉิงตู(ภาพที่ 39) ทำให้ได้รับบาดเจ็บ อาการค่อนข้างรุนแรงโดยมีเลือดคั่งอยู่ในสมอง จนต้องได้รับการผ่าตัดกะโหลกศีรษะที่เมืองมิงนิก ประเทศเยอรมนี

ภาพที่ 39 อ้าย เว่ยเว่ย ใช้กล้องจากมือถือถ่ายภาพขณะอยู่ในลิฟต์ เมืองเฉิงตู

ที่มา: Ellen Pearlman , Ai Weiwei: “Never Retreat Retweet, accessed october 12, 2018, available from <https://hyperallergic.com/52419/ai-weiwei-never-retreat-retweet/>

จากสถานการณ์ของเขาในประเทศจีนนั้นถูกรัฐบาลคอยจับตาและควบคุมเขาอย่างเข้มงวด และพยายามจะจำกัดเสรีภาพของอ้าย เว่ยเว่ยในทุกทาง แต่อย่างไรก็ดีอ้าย เว่ยเว่ยก็ได้รับการจัดอันดับของนิตยสาร Art Review⁴⁴ ให้อยู่ในลำดับที่ 43 จาก 100 คนของผู้ที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะโลก ต่อมาในเดือนตุลาคม 2010 เทศบาลนครเซี่ยงไฮ้ประกาศว่าสตูดิโอของเขาอีกแห่งในเมืองหม่าลู่ (Malu) เขตเจียงตง (ภาพที่ 40) ได้ทำการก่อสร้างโดยปราศจากการขออนุญาตและถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย เขาจึงทำการเชิญผู้คนผ่านทางอินเทอร์เน็ตมาเพื่อจัดงานเฉลิมฉลองการรื้อสตูดิโอในวันที่ 5 พฤศจิกายน 2010 โดยในขณะนั้นตัวเขาได้ถูกกักตัวให้อยู่ภายในบริเวณบ้านของเขาในกรุงปักกิ่งเท่านั้นเพื่อไม่ให้ไปร่วมงานเฉลิมฉลองการรื้อถอนสตูดิโอซึ่งมีกำหนดการในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2010 ซึ่งในงานดังกล่าวจะมีการเลี้ยงด้วยปูแม่น้ำมีคนสนใจเข้าร่วมงานกว่า 1,000 คน

⁴⁴ ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 1949 เป็นนิตยสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของศิลปะร่วมสมัยในโลก มีสำนักงานอยู่ที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในเดือนพฤษภาคมปี 2013 ได้ก่อตั้ง Art Review Asia ซึ่งเน้นไปที่ความเคลื่อนไหวของศิลปะร่วมสมัยของเอเชียซึ่งโดยตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ โดยตั้งสำนักงานอยู่ที่เมืองเซี่ยงไฮ้

ได้มีการถ่ายวิดีโอบรรยากาศในงานไว้ด้วย ต่อมาอีก 2 เดือน จึงดำเนินการรื้อถอนสตูดิโอดังกล่าวในวันที่ 11 มกราคม 2011

ภาพที่ 40 สตูดิโอของอ้าย เว่ยเว่ยที่เซียงไฮ้

ที่มา : Funambulist, **Ai Weiwei Studio**, accessed november 20, 2018, available from <https://thefunambulist.net/architectural-projects/politics-ai-wei-wei-studio-has-been-indeed-destroyed-by-the-chinese-authorities>

ต่อมาในเดือนเมษายน ปี 2011 เขาถูกจับกุมตัวที่สนามบินในกรุงปักกิ่ง ระหว่างที่กำลังเดินทางไปยังเมืองไทเปของไต้หวันเพื่อร่วมงานนิทรรศการ โดยการถูกจับกุมตัวครั้งนี้สืบเนื่องจากการที่รัฐบาลจีนพยายามที่จะจำกัดการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเขา โดยถูกควบคุมตัวเป็นเวลา 81 วัน ในสถานที่ลับภายใต้เขตทหาร โดยการควบคุมของทหารยาม 2 คนโดยการห้ามพูดคุยกับเขา ต่อมาในเดือนพฤษภาคม ระหว่างโดนกักตัวเขาโดนข้อหาการหนีภาษีจากบริษัทของเขา โดยถูกประเมินย้อนหลังและต้องเสียค่าปรับเป็นจำนวนเงินเกือบ 1.5 ล้านปอนด์ โดยให้เขาต้องจ่ายชำระภายใน 15 วัน โดยเขาไม่ได้รับการอุทธรณ์ใดๆ ทำให้เกิดการบริจาคเงินจากคนทั่วไปและรวบรวมมาให้เขาได้ชำระค่าปรับ เงินที่ได้รับบริจาคเป็นจำนวนถึง 700,000 ปอนด์ ภายในระยะเวลา 10 วัน ซึ่งตัวเขาได้ออกตัวสัญญาใช้เงินเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะจ่ายเงินให้กับทุกคน

ภาพที่ 41 ผู้ที่ออกมาเรียกร้องให้ปล่อยตัวอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา flickr, Chairs for Ai Weiwei 1001, accessed March 19, 2018, available from <https://www.flickr.com/photos/jiruan/5629964582/>

ในระหว่างที่อ้าย เว่ยเว่ยหายตัวไปได้เกิดกระแสการเรียกร้องให้มีการปล่อยตัวเขาโดยองค์กรต่างๆ ทั่วโลกช่วยกระจายข่าวไปทางสื่อโซเชียลมีเดีย (ภาพที่ 41) ต่อมาในวันที่ 22 มิถุนายน เขาถูกปล่อยตัวจากการคุมขังการถูกคุมขังเป็นเวลา 81 วัน แต่ก็ยังคงมีการคำสั่งจากหน่วยงานของรัฐบาลให้จำกัดพื้นที่ให้อยู่แต่ในบ้านที่ปักกิ่งและห้ามออกนอกกรุงปักกิ่งเป็นเวลา 12 เดือนนอกจากนี้รัฐบาลยังได้ทำการยึดหนังสือเดินทางของเขาอีกด้วย ซึ่งในปีเดียวกันนี้เองที่นิตยสาร Time ได้จัดอันดับอ้าย เว่ยเว่ยให้เป็นหนึ่งใน 100 ของบุคคลที่ทรงอิทธิพลแห่งปี (Person of the Year 2011) และนิตยสาร Art Review ได้จัดอันดับให้อ้าย เว่ยเว่ยเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะเป็นอันดับ 1 จาก 100 คน⁴⁵ ทำให้นายหลิว เว่ยหมิน (Liu Weimin) โฆษกกระทรวงการต่างประเทศของจีนได้มาพูดถึงประเด็นในการจัดอันดับของนิตยสาร Art Review ว่า “จีนมีศิลปินคนอื่นๆ ที่มีความสามารถที่เหมาะสม รัฐบาลจึงรู้สึกว่าการจัดอันดับครั้งนี้มาจากความลำเอียงและเป็นมุมมองทางการเมืองเป็น

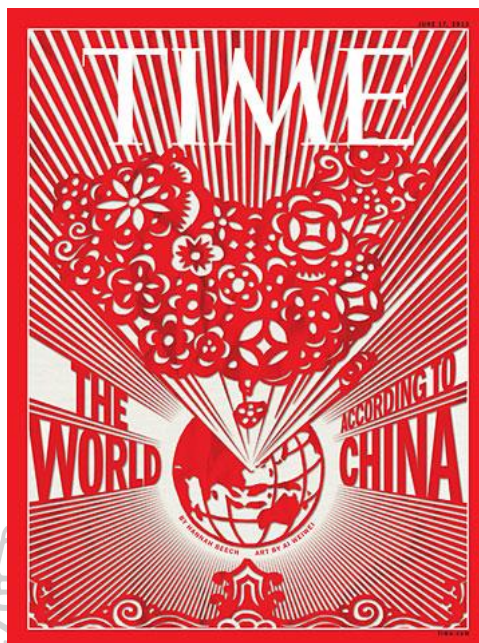
⁴⁵ ขึ้นมาจากลำดับที่ 43 ในปี 2009 และลำดับที่ 13 ในปี 2010

การละเมิดต่อประเทศจีน ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของนิตยสารหรือไม่⁴⁶ การออกมาพูดในครั้งนี้นี้คล้ายกับเป็นการบอกถึงท่าทีของรัฐบาลจีนที่ไม่เห็นด้วยการการจำกัดอันดับของนิตยสารดังกล่าว

ต่อมาในเดือนมกราคม ปี 2012 ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวอเมริกัน Alison Klayman ได้สร้างภาพยนตร์เชิงสารคดีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานของอ้าย เว่ยเว่ย ชื่อว่า Never Sorry ภาพยนตร์สารคดีดังกล่าวถูกฉายเป็นครั้งแรกที่งานแสดงภาพยนตร์ในรัฐยูทาห์ ประเทศสหรัฐอเมริกาและภาพยนตร์เรื่องดังกล่าวได้รับการยกย่องว่าเป็นความท้าทายในการต่อต้านอำนาจของรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีน

การที่อ้าย เว่ยเว่ยถูกยึดหนังสือเดินทางไว้ เป็นผลทำให้ในเดือนเมษายน ปี 2013 มารดาของเขาต้องเดินทางไปเปิดงานแทนเขาในงาน ที่ Bauer Hotel เมืองเวนิส ประเทศอิตาลีเป็นการเพิ่มกระแสให้กับงานของเขาถูกพูดถึงเพิ่มขึ้นจะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าอ้าย เว่ยเว่ยจะไม่สามารถเดินทางออกนอกประเทศจีนได้แต่ทั่วโลกก็ยังได้เห็นการเคลื่อนไหวของเขาโดยตลอดไม่ว่าจะเป็นการแสดงผลงานในนิทรรศการในประเทศทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริการวมทั้งการออกแบบหน้าปกให้กับนิตยสาร Time ของนิวยอร์กฉบับเดือนกรกฎาคม (ภาพที่ 42) และในช่วงปลายปียังได้มีการผลิตภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับอ้าย เว่ยเว่ยเป็นเรื่องที่ 2 โดย Andreas Johnsen ชาวเดนมาร์ก ใช้ชื่อเรื่องว่า Ai Weiwei the Fake Case ฉายในงาน International Documentary Film Festival ที่กรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเบลเยียม (ภาพที่ 43)

⁴⁶BBC, "Ai Weiwei Is Named Artreview's 'Most Powerful Artist,'" accessed November 7, 2017. available

ภาพที่ 42 ภาพหน้าปกนิตยสาร Time ฉบับ กรกฎาคม 2011

ที่มา : Hannah Beech, *How China Sees The World*, accessed May 12, 2018, available from http://img.timeinc.net/time/daily/2013/1306/360_cover_0617.jpg

ภาพที่ 43 ภาพยนตร์สารคดีของอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา utahmoca, *Ai Weiwei the Fake Case*, accessed May 12, 2018, available from <https://www.utahmoca.org/event/film-screening-ai-weiwei-the-fake-case/>

ในระหว่างที่อาย เว่ยเว่ยถูกยึดหนังสือเดินทางเป็นเวลาหลายปี เขาก็ยังคงแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงการถูกจำกัดเสรีภาพของเขาโดยรัฐบาลจีน เช่น การวางดอกไม้ตะกร้าของรถจักรยาน (ภาพที่ 44) ที่อยู่น้ำสตูดิโอทุกวันจนกว่าเขาจะได้รับคืนหนังสือเดินทางคืนกลับมา ซึ่งดอกไม้จะถูกนำมาวางไว้ที่ตระกร้าหน้ารถจักรยานทุกๆ 9 โมงเช้าของทุกวัน โดยจักรยานคันดังกล่าวอาย เว่ยเว่ยได้รับมาจากชาวเยอรมันคนหนึ่งที่ถูกจับตัวและโดนคุมขังในข้อหาการหลีกเลียงภาษี ในระหว่างปี 2011 – 2015 อาย เว่ยเว่ยจึงกลายเป็นบุคคลต้องห้ามสำหรับรัฐบาลจีน จนต่อมาเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2015 เขาจึงได้รับหนังสือเดินทางกลับคืนมาจากหน่วยงานรัฐบาลจีน

ภาพที่ 44 อาย เว่ยเว่ยนำดอกไม้วางไว้ในตระกร้ารถจักรยานบริเวณหน้าที่พักในกรุงปักกิ่ง
ที่มา Didi Kirsten Tatlow, Q. & A.: Ai Weiwei on Creating Art in a Cage , accessed March 20, 2018, available from <https://sinosphere.blogs.nytimes.com/2013/12/31/q-a-ai-weiwei-on-creating-art-in-a-cage/>

ตารางที่ 2 ลำดับเหตุการณ์สำคัญของอ้าย เว่ยเว่ยตั้งแต่ ปี 1993-2015

ปี	เหตุการณ์สำคัญ/ผลงานศิลปะ
1993	กลับมาอยู่ที่กรุงปักกิ่ง หลังจากใช้ชีวิตในสหรัฐอเมริกามากกว่า 10 ปี
1994	เขียนหนังสือหน้าปกดำ ขาว เทา (1994-1996) เขียนด้วยภาษาจีน เนื้อหากล่าวถึงลัทธิศิลปะสมัยใหม่ของตะวันตก เช่น ดูของบี เจฟ คูณ และศิลปะร่วมสมัยของจีนในเวลานั้น
1995	มกราคม การแสดงผลงานกลุ่มครั้งแรกในยุโรป ในนิทรรศการ Chang- Chineses Contemporary art ที่ประเทศเยอรมันนี
1996	วันที่ 5 พฤษภาคม อ้าย ซิง บิดาของอ้าย เว่ยเว่ยเสียชีวิต
1997	30 มิถุนายน พิธีส่งมอบคืนเกาะฮ่องกงของอังกฤษคืนสู่จีน
1999	20 ธันวาคม พิธีส่งมอบมาเก๊าคืนสู่จีนอย่างเป็นทางการ
2001	13 กรกฎาคม คณะกรรมการโอลิมปิกสากลมีมติให้สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกในปี 2008 ที่กรุงปักกิ่ง
2002	อ้าย เว่ยเว่ยได้เปิดสตูดิโอ fake ที่ชานเมือง กรุงปักกิ่ง
2003	เริ่มสร้างสนามกีฬาวิ่งนกเพื่อใช้ในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่กรุงปักกิ่งพฤศจิกายน นิทรรศการแสดงผลงานเดี่ยวครั้งแรกของอ้าย เว่ยเว่ยในยุโรป ที่เมืองลูเซิร์น ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ เริ่มทำผลงานชุด Forever Bicycles จักรยาน (สูง) 275 x 450 ซม.
2004	ออกแบบและสร้างอนุสรณ์รำลึกถึง อ้าย ซิง (บิดา) เมืองจินหวา (Jinhua) มณฑลเจ้อเจียง
2005	เว็บไซต์เนตเวิร์คของจีน ซิน่า (Sina) ได้เชิญให้อ้าย เว่ยเว่ยเปิดบล็อก(blog) เป็นจุดเริ่มต้นในการใช้อินเทอร์เน็ตในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง สังคม และ วัฒนธรรมและใช้วิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลจีน
2007	มหกรรมศิลปะระดับโลก Documenta 12 ซึ่งได้จัดขึ้นที่เมือง Kassel ประเทศเยอรมนีใน ส่วนของอ้าย เว่ยเว่ยคือ กิจกรรม เทพนิยาย(Fairy tale)

2008	<p>พฤษภาคม เกิดแผ่นดินไหวใน มณฑลเสฉวนของจีน ขนาด 8 ริคเตอร์ ทำให้มีผู้เสียชีวิตราว 9 หมื่นคนและมีผู้ไร้ที่อยู่อีกกว่า 5 ล้านคน</p> <p>กรกฎาคม เกิดการปนเปื้อนนมผงทารกและวัตถุดิบที่เป็นส่วนผสมของอาหารอื่นๆ อีก จากการตรวจสอบพบว่าเป็นการปนเปื้อนสารเมลามีน จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบคือทารก 6 คนเสียชีวิตและถูกรักษาอาการให้โรงพยาบาลอีกประมาณ 860 คน เริ่มสร้างผลงานตั้งแต่ปี 2008 – 2012</p> <p>ตุลาคม การแสดงนิทรรศการเดี่ยวครั้งแรกของอ้าย เว่ยเว่ยในอังกฤษที่ Albion Gallery London</p>
2009	<p>การประมูลประติมากรรมสำริดชิ้นส่วนของหนูและกระต่าย โดยบริษัทChristie's ที่กรุงปารีส ฝรั่งเศส ในระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์</p> <p>อ้าย เว่ยเว่ยถูกตีที่ศีรษะโดย ตำรวจท้องถิ่นในเชิงตู่ขณะขึ้นศาลเป็นพยานในกรณีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์แผ่นดินไหว หลังจากนั้นเข้ารับรักษาตัวที่เมืองมิวนิค ประเทศเยอรมนี</p> <p>นิตยสาร Art Review ได้จัดอันดับให้อ้าย เว่ยเว่ยเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะเป็นอันดับ 43 จาก 100 คน</p>
2010	<p>หลังจากที่บล็อกของอ้าย เว่ยเว่ย โดนปิดไปในปี 2009 อ้าย เว่ยเว่ยก็หันมาใช้ Twitter และให้เวลาอย่างน้อยวันละ 8 ชั่วโมง</p> <p>พิธีฉลองเปิดและปิด Studio ที่ เชียงไฮ้ในวันเดียวกัน</p> <p>นิตยสาร Art Review ได้จัดอันดับให้อ้าย เว่ยเว่ยเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะเป็นอันดับ 13 จาก 100 คน</p>
2011	<p>Studio ที่เชียงไฮ้ถูกรื้อถอนโดยคำสั่งของรัฐบาลจีน</p> <p>3 เมษายน อ้าย เว่ยเว่ยถูกจับกุมตัวที่สนามบินปักกิ่งและถูกควบคุมตัวไว้</p> <p>วันที่ 22 มิถุนายน อ้าย เว่ยเว่ยถูกปล่อยตัวจากการคุมขังการถูกคุมขังเป็นเวลา 81 วัน แต่ก็ยังคงมีการคำสั่งจากหน่วยงานของรัฐบาลให้จำกัดพื้นที่ให้อยู่แต่ในบ้านที่ปักกิ่งและห้ามออกนอกกรุงปักกิ่งเป็นเวลา 12 เดือนและยึดหนังสือเดินทางของเขาไป</p>

	<p>นิตยสาร Art Review ได้จัดอันดับให้อ้ายเวย์เวย์เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อวงการศิลปะเป็นอันดับ 1 จาก 100 คน</p>
2012	<p>มกราคม Ai wei wei : Never sorry (Film) ภาพยนตร์สารคดีฉายในงาน Sundance Film Festival รัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา</p> <p>พฤษภาคม ผลงาน Circle of Animals/ Zodiac Heads ประติมากรรมสำริด 12 ชิ้น อังกฤษและสหรัฐอเมริกา</p> <p>มิถุนายน อ้าย เว่ย์เวย์ พ้นจากการถูกกักตัวไว้ในบ้านครบ 12 เดือน</p> <p>กันยายน รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศซื้อหมู่เกาะเซนกากุ/เตียวหยู เป็นจำนวนเงิน 2.05 พันล้านเยน (หรือประมาณ 26.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) จากเอกชนชาวญี่ปุ่น ซึ่งเกาะดังกล่าวยังเป็นที่ถูกเถียงเรื่องกรรมสิทธิ์ ระหว่างจีนและญี่ปุ่น โดยที่รัฐบาลจีนและประชาชนต่างออกมาต่อต้านการกระทำของรัฐบาลญี่ปุ่น</p>
2013	<p>สี่ จีนผิง ขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน</p> <p>ภาพยนตร์สารคดี เรื่อง Ai Weiwei the Fake Case โดย Andreas Johnsen ชาวเดนมาร์ก ฉายในงาน International Documentary Film Festival ที่กรุงฮัมสเตอร์ดัม</p> <p>พฤศจิกายน 2013 เริ่มนำดอกไม้สดมาวางไว้ในตะกร้ารถจักรยานหน้าสตูดิโอของเขาในปักกิ่ง</p> <p>31 ธ.ค. 2013 ประกาศว่าจะหยุดทวีตข้อความบน Twitter แต่ยังมีกรรวิทจากแอคเคาท์ของคนอื่น ๆ และลงโพสต์จาก Instagram</p>
2014	<p>กรกฎาคม อ้าย เว่ย์เวย์ถูกถอดชื่อออกจากนิทรรศการ 15 Year China Contemporary Art Award</p>
2015	<p>22 กรกฎาคม หน่วยงานของรัฐบาลจีน ได้คืนหนังสือเดินทางให้อ้าย เว่ย์เวย์</p>

3.3 วิธีการสร้างสรรค์ผลงาน

อ้าย เว่ยเว่ยได้เริ่มใช้วัสดุพร้อมใช้มาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ผลงานตั้งแต่อยู่ที่สหรัฐอเมริกา แต่ก็ได้ทำควบคู่ไปกับการสร้างงานจิตรกรรมที่นำมาตั้งแต่ต้น โดยเนื้อหาของผลงานก็เกี่ยวกับเรื่องราวประสบการณ์ที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อได้กลับมายังกรุงปักกิ่งอีกครั้งหลังจากไปใช้ชีวิตอยู่ในสหรัฐอเมริกาเป็นเวลากว่า 10 ปี เขาได้ให้ความสนใจต่อสถานการณ์รอบๆ ตัวในหลากหลายเรื่อง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับเรื่องของสังคมและการเมืองของจีนที่มักจะมีผลกระทบต่อตัวศิลปินเองและต่อประชาชนโดยรวมส่วนใหญ่ของประเทศ ผลงานศิลปะส่วนใหญ่ของอ้าย เว่ยเว่ย ตั้งแต่ปี 1993 เป็นต้นมา เขาใช้แนวคิดที่ว่า “งานของผมเป็นวัสดุพร้อมใช้ (ready made) เสมอ มันเป็นทั้งวัฒนธรรม การเมือง หรือเรื่องสังคมทั้งหมดสามารถทำให้เป็นศิลปะ⁴⁷” แนวคิดเช่นนี้นับได้ว่าให้อิทธิพลหล่อหลอมกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของเขาอย่างมาก เขากล่าวว่า “ศิลปะและการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งเดียวกัน เป็นส่วนที่เข้าใจซึ่งกันและกันของสภาพแวดล้อม บางครั้งงานของผมเป็นการเมือง บางครั้งเป็นงานสถาปัตยกรรม บางครั้งก็เป็นแค่ความงดงามของศิลปะ ผมเห็นมันเหมือนความไม่ลงตัวของรัฐบาลเช่นเดียวกัน⁴⁸”

เมื่อแนวคิดของการสร้างสรรค์ผูกพันอยู่กับการเมืองและสังคมของจีน การผลิตผลงานศิลปะของเขาจึงมุ่งไปที่การใช้สิ่งของหรือวัสดุที่แสดงออกถึงความเป็นชนชาติจีนแล้วจึงนำมาดัดแปลงให้แตกต่างไปจากหน้าที่เดิมของวัสดุชิ้นนั้นหรือบางทีก็อาจจะเป็นวัสดุพร้อมใช้ (ready made) ตัวอย่างเช่น เฟอร์นิเจอร์ที่พยายามผสมผสานดัดแปลงแล้วการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันให้มาร่วมกันใหม่ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เสา ชื่อ คาน จากสมัยราชวงศ์ต่างๆ ของจีน เป็นต้น โดยนำมาดัดแปลงแล้วประกอบกันขึ้นใหม่ ดังเช่น ผลงาน Table with Two Legs on the wall (ภาพที่ 45) เป็นผลงานที่ได้นำเอาส่วนประกอบต่างๆ ของโต๊ะจากยุคราชวงศ์ชิงให้กลายเป็นรูปทรงใหม่ที่มีความพิเศษ เพื่อเป็นการทำลายหน้าที่เดิมของวัสดุชิ้นนั้นด้วยการเปลี่ยนชิ้นส่วนเดิมๆ ใหม่เกือบทั้งหมด แล้วกลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีรูปทรงใหม่และหน้าที่ใหม่ๆ

จากผลงานดังกล่าวทำให้ทราบถึงแนวคิดในการที่ศิลปินคำนึงถึงเรื่องลักษณะทางกายภาพและสุนทรียภาพของวัสดุรวมไปถึงความหมายและธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงได้ของวัสดุชิ้นๆ นอกจากนี้ยังมีการแปรเปลี่ยนสิ่งอื่นๆ อีก เช่น การทาสีที่บลงไปบนโทโบราณ ด้วยสีสันอันฉูดฉาดซึ่ง

⁴⁷Susan Delson, *Ai Weiwei : Circle of Animals* (Munich: Prestel, 2011). 63.

⁴⁸ Newstatesman, "Arts Interview: Ai Weiwei," accessed March 14, 2018. available from <https://www.newstatesman.com/blogs/cultural-capital/2010/10/chinese-artist-china-freedom>.

สะท้อนวัฒนธรรมแบบประชานิยม (Pop Culture) ของโลกตะวันตก การใช้วัสดุเหล่านี้เป็นการเน้นย้ำถึงความสำคัญของวัสดุประเภท พร้อมใช้ (ready made) และวัสดุเก็บตก ที่เป็นพื้นฐานการสร้างงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ยและยังแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชนชาติจีนของศิลปินไปพร้อมๆ กันได้อีกแง่มุมหนึ่งด้วย

ภาพที่ 45 อ้าย เว่ยเว่ย.Tabal with Two Legs on the Wall.1977.Installation. ขนาด 120x90x120 ซม.

ที่มา: Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, Ai Weiwei .London ; New York : Phaidon, 2009, 35.

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยมีจุดเด่นในเลือกสรรวัสดุพร้อมใช้ (ready made) ที่แสดงออกถึงความเป็นจีนแต่ก็จะต้องสอดคล้องกับเหตุการณ์และมีความหมายในบริบทต่างๆ ทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์หรือเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางสังคมให้ได้ความกันต่อไป การใช้คุณสมบัติของวัสดุที่มีลักษณะภายนอก(กายภาพ) มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น วัตถุโบราณของจีน ผสมเข้ากับมุมมองทางสุนทรียศาสตร์เฉพาะตัวของศิลปินทำให้เกิดเป็นงานที่มีรูปลักษณ์ใหม่ ห่างไกลจากประโยชน์ใช้สอยเดิมของวัสดุนั้น จึงทำให้กลายเป็นงานศิลปะจัดวางที่มีความหมายใหม่ ได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ผลงานศิลปะของเขาที่มักจะหยิบยกประเด็นต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกของคนดูอย่างมาก เกิดการตั้งคำถามจากผู้ชมงานและพยายามที่จะทำความเข้าใจในความหมายในผลงานของเขา เพราะมันเกี่ยวข้องกับสังคมโดยตรงเป็นนโยบายทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศหรือระดับนานาชาติของรัฐบาลจีน อ้าย เว่ยเว่ยได้พยายามใช้เนื้อหาที่เกี่ยวกับตะวันออก และใช้วิธีการนำเสนอแบบตะวันตกมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวสูงจึงทำให้งานของเขาเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติมีความเป็นสากล

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าอ้าย เว่ยเว่ย ได้สืบทอดแนวคิดในแบบของมาร์เซล ดูชองป์ (Marcel Duchamp)⁴⁹ ศิลปินคนสำคัญของกลุ่มดาดา โดยเฉพาะการใช้วัสดุสำเร็จรูป (Ready made) อ้าย เว่ยเว่ยได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “หลังจากที่ได้รู้จักงานของดูชองป์, ผมก็ได้ตระหนักว่าการเป็นศิลปินนั้นมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและทัศนคติมากกว่าการมุ่งเพียงเพื่อผลิตงานให้เป็นเพียงสินค้าบางอย่าง”⁵⁰ แนวคิดของศิลปินในกลุ่มดานานั้นเน้นไปที่การเสียดสีล้อเลียนและท้าทายผู้ชมในรูปแบบที่ไม่มีใครคาดคิดถึงเพื่อเป็นการดึงสติของผู้คนเหล่านั้นให้กลับมามองความเป็นจริงโดยนำเสนอผ่านกระบวนการทางศิลปะใหม่ผ่านสื่ออื่นๆ โดยเฉพาะกับวัสดุสำเร็จรูป (Ready Made)

ศิลปินอีกคนหนึ่งที่มีอิทธิพลความคิดของอ้าย เว่ยเว่ยคือ แอนดี้ วอร์ฮอลศิลปินป๊อปอาร์ตชาวอเมริกัน ถึงแม้ว่าศิลปินในกลุ่มป๊อปอาร์ตจะได้รับอิทธิพลและพัฒนาต่อแนวคิดต่อเนื่องมาจากกลุ่มดาดาอย่างเห็นได้ชัดก็ตาม แต่สิ่งที่แตกต่างคือสื่อที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปินกลุ่ม ป๊อปอาร์ตรวมทั้งแอนดี้ วอร์ฮอลมักใช้เทคนิคการสร้างงานแบบพาณิชย์ศิลป์ เช่น การวาดภาพด้วยสีอะคริลิก ภาพพิมพ์ซิลค์สกรีน และใช้เนื้อหาจากสิ่งที่พบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น โฆษณา นิตยสาร หนังสือการ์ตูน เป็นต้น ทำให้ผู้ชมเข้าใจได้โดยง่าย สะท้อนค่านิยมของมวลชนในสมัยนั้นได้อย่างดี นอกจากนี้ แอนดี้ วอร์ฮอลได้อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศจีนหลายเล่มและบันทึกไว้ในไดอารี่ เมื่อปี 1971 ดังนี้ “I have been reading so much about China. They’re so nutty. They don’t believe in creativity. The only picture they ever have is of Mao Zedong. It’s great. It look like a silkscreen.”⁵¹ ความคิดเห็นดังกล่าวสะท้อนอยู่ในผลงานภาพซิลค์สกรีนของแอนดี้ วอร์ฮอล ดังนั้น ศิลปินทั้งสองข้างต้นจึงมีอิทธิพลต่อความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานของ

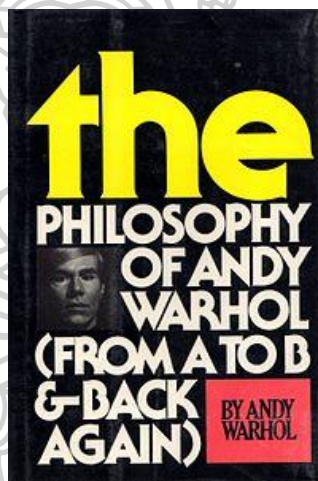
⁴⁹ เป็นศิลปินชาวฝรั่งเศสและนักทฤษฎีคนสำคัญในปรัชญาของ Dadaism และถือได้ว่าเป็นศิลปินคนแรกที่นำวัสดุสำเร็จรูปมาสร้างผลงานอย่างแท้จริง

⁵⁰Dw, "Provocative Forever: Ai Weiwei Turns 60," accessed December 14, , 2018. available from <http://www.dw.com/en/provocative-forever-ai-weiwei-turns-60/a-40201567>.

⁵¹Phaidon UK, "Andy Warhol in China," last modified accessed April 27, 2018, accessed April 27, , 2018. available from <http://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2013/june/27/andy-warhol-in-china/>.

อ้าย เว่ยเว่ยอย่างมากทั้งแนวคิดและวิธีการ ซึ่งอ้าย เว่ยเว่ยก็เคยให้สัมภาษณ์กับประเด็นดังกล่าวด้วยเช่นกันว่าในช่วงที่มาถึงสหรัฐอเมริกาในช่วงแรก

“ผมอ่านหนังสือเล่มแรกคือ *The Philosophy of Andy Warhol (From A to B and Back Again)* (ภาพที่ 46) และเริ่มทุกอย่างจากหนังสือเล่มนี้ และนอกจากนี้การที่ผมสนใจงานจอห์น (แจสเปอร์ จอห์น) ทำให้ผมถูกแนะนำให้อ่าน *ดูของบ๊อบ* และเป็นการเริ่มต้นทำให้สนใจต่อประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัย เช่น ดาดา (Dada) เซอร์เรียลลิซึม (Surrealism)”⁵² แต่จะแตกต่างกันตรงที่อ้าย เว่ยเว่ยอยู่ในประเทศที่มีระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์จึงทำให้การสร้างสรรคงานของเขาที่มักเน้นไปที่การวิจารณ์รัฐบาลจีนซึ่งผิดต่อนโยบายการปกครองที่ไม่ได้เสรีภาพในเรื่องดังกล่าวมากนักนั้นจึงยังเป็นโอกาสที่ผลงานของเขาจะเป็นที่สนใจต่อโลกตะวันตกยิ่งขึ้น

ภาพที่ 46 ภาพหน้าปกหนังสือปรัชญาแอนดี้ วอร์ฮอลล์ ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี 1975

ที่มา : Wikipedia, *The Philosophy of Andy Warhol*, accessed March 20, 2018, available from https://en.wikipedia.org/wiki/The_Philosophy_of_Andy_Warhol

วิธีการสร้างสรรค์ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยอีกอย่างหนึ่งคือ การหยิบยืม (Appropriation) เป็นการขอยืมหรือการนำงานของศิลปินคนอื่นมาใช้นั้น มิใช่เป็นการลอกเลียนแบบหรือก๊อปปี้ให้เหมือนกับงานต้นฉบับทุกประการหรือการยืมงานต้นฉบับมาสร้างขึ้นใหม่ แต่เป็นกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้สติปัญญาเหตุผลให้สัมพันธ์กับเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่ปรากฏอยู่รอบตัวศิลปินสังคม โดยทั่วไปแล้วความหมายเดิมในงานต้นฉบับไม่ได้ถูกนำมาใช้ ส่วนใหญ่แล้วเป็นการยืมรูปแบบ

⁵²Smith.15.

มากกว่า การจัดวางองค์ประกอบหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของงานต้นฉบับมาใช้อย่างมีเหตุผล⁵³ แนวคิดดังกล่าวเริ่มแพร่หลายและเป็นที่รู้จักในสหรัฐอเมริกาและยุโรปในทศวรรษที่ 1980 อันเป็นช่วงเวลาแนวคิดแบบศิลปะหลังสมัยใหม่ ได้เข้ามามีบทบาทต่อวงการศิลปะของโลกในเวลานั้นแล้ว มาสร้างใหม่ด้วยการผสมผสานกับงานของศิลปินผู้ยิ่งใหญ่ในบริบทใหม่มีความหมายใหม่ซึ่งเป็นไปตามความคิดหรือความต้องการของศิลปินที่มีความหลากหลาย⁵⁴ นอกจากวัสดุพร้อมใช้แล้ว อ้าย เว่ยเว่ยยังได้ใช้ผู้คนมาสื่อในผลงานอีกด้วยและใช้สถานการณ์บางอย่างกระตุ้นความสนใจของผู้คนเหล่านั้นให้เกิดเป็นผลงาน ตัวอย่างเช่น การได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของมหกรรมศิลปะระดับโลก Documenta 12 ซึ่งได้จัดขึ้นที่เมืองKassel ประเทศเยอรมนีในส่วนของอ้าย เว่ยเว่ยคือ กิจกรรม เทพนิยาย (Fairy tale)

โดยกิจกรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชาวจีนแผ่นดินใหญ่โดยมีการโฆษณาโครงการนี้บนเว็บไซต์กลุ่มเป้าหมายนี้คือชาวจีนบนแผ่นดินใหญ่ มีชาวจีนให้ความสนใจและเข้าร่วมกับโครงการนี้ไม่ต่ำกว่า 3000 คน แต่ได้คัดเลือกให้เหลือเพียง 1001 คนเท่านั้น โดยมีการจัดให้ชาวจีนที่ผ่านการคัดเลือกต้องเดินทางมาร่วมกิจกรรมที่ประเทศเยอรมนี โดยมีการจัดที่พักเตรียมไว้ให้โดยผู้ที่เดินทางมาจะต้องเป็นผู้ที่เดินออกนอกประเทศเป็นครั้งแรก ศิลปินได้ใช้ผู้คนเหล่านั้นให้เป็นสื่อในงานของเขานั้นเอง (ภาพที่ 47) นอกจากนี้ภายในงานยังมีการจัดแสดงศิลปะจัดวางโดยประกอบขึ้นจากประตูหน้าต่างที่สร้างสมัยราชวงศ์หมิงและชิง ในระหว่างการจัดแสดงได้เกิดมีลมพายุพัดผลงานขึ้นดังกล่าวล้มลง หลังจากนั้นมันก็ถูกจัดแสดงในรูปแบบที่ล้มลงตลอดงาน โดยการที่เขาปล่อยให้จัดแสดงในลักษณะเช่นนี้อาจเป็นเพราะเขาได้รับแรงบันดาลใจมาจากผลงานของดูชองป์ก็ก็เป็นได้

⁵³ สมพร รอดบุญ, "ศิลปะแอฟโพรปริเอชัน(Appropriation Art)," in การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 58 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555). 80.

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, 80.

ภาพที่ 47 เหล่าอาสาสมัครที่ถูกคัดเลือกเข้ามาในโครงการ Fairy Tale

ที่มา : Karen Smith, HansUlrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei**. London ; New York : Phaidon, 2009

การที่อ้าย เว่ยเว่ยใช้สื่อสาธารณะในการแสดงความคิดเห็นต่างๆ จะเป็นประโยชน์อย่างมากมหาศาลสื่อเหล่านั้นได้แก่ ยูทูบ ทวิตเตอร์ เป็นต้น ในการสื่อสารส่งข้อความส่วนตัวของเขาไปยังทั่วโลกนั้น ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้แนวคิด หรือการกระทำของเขาบรรลุเป้าหมายได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยสะท้อนออกมาจากการที่พยายามรวบรวมรายชื่อนักเรียนที่เสียชีวิตและสูญเสียชีวิตในเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่เสฉวนในปี 2008 จากเหตุการณ์นี้เองที่ทำให้ blog ของเขาถูกปิดลงอย่างถาวร และในช่วงเวลาที่เขาถูกจับกุมตัวไปโดยรัฐบาลก็ได้เกิดแคมเปญต่างๆ ทั่วโลก ที่พยายามรณรงค์ให้รัฐบาลจีนปล่อยตัวเขา แต่ถึงแม้ว่า blog ของอ้าย เว่ยเว่ยจะถูกปิดตัวลงไป (ภาพที่ 48) ก็ไม่ได้ทำให้การเสียชีวิตรัฐบาลจีนหมดลงไป

โดยในปี 2014 ได้เกิดกระแส Leg Gun ที่อ้าย เว่ยเว่ยพยายามเสียดสีต่อนโยบายการต่อต้านการก่อการร้ายของดินแดนที่ของชนกลุ่มน้อยของรัฐบาลจีน โดยเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคมปี 2014 รัฐบาลจีนประกาศเริ่มปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายทั่วประเทศเป็นระยะเวลา 1 ปีแล้ว หลังจากประกาศปราบปรามผู้ก่อการร้ายในเขตซินเจียงอุยกูร์มาแล้วอย่างน้อยหนึ่งสัปดาห์ อ้ายเว่ยเว่ยได้โพสต์ภาพที่ตัวเองกำลังทำขาข้างหนึ่งขึ้นมา (ภาพที่ 49) เปรียบถึงการกำลังเล็งกระบอกปืน ซึ่งสื่อถึงการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาของรัฐบาลจีน ทำให้เกิดกระแสการ #gunleg อย่างรวดเร็ว เป็นต้น

ภาพที่ 48 ทวิตเตอร์ของอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา The wall street journal, **Ai Weiwei Ordered to Stop Self-Surveillance** ,
 accessed March 14, 2018, available from <https://blogs.wsj.com/chinarealtime/2012/04/05/ai-weiwei-ordered-to-stop-self-surveillance/>

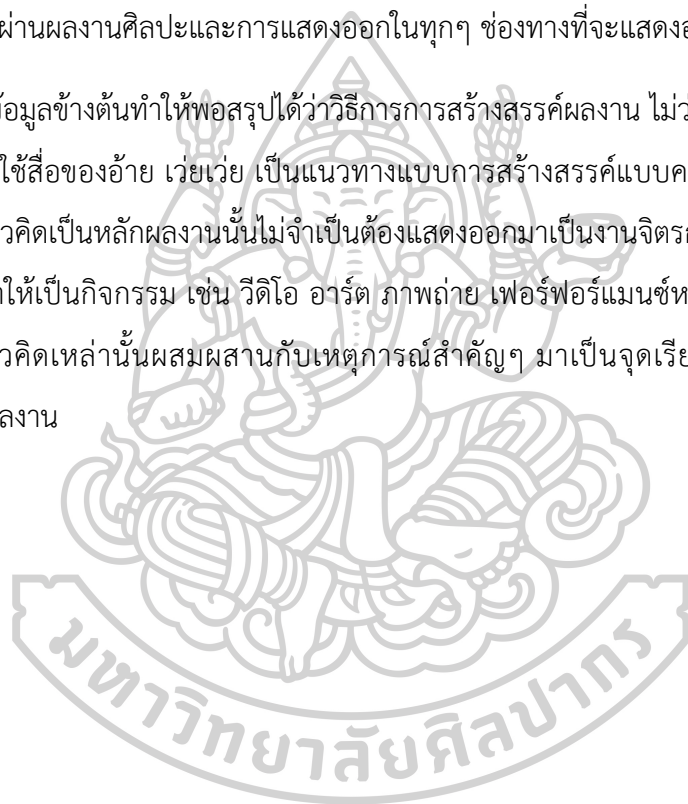

ภาพที่ 49 อ้าย เว่ยเว่ยทำทำยักขาเลียนแบบการถือปืน

ที่มา Say, **Lag gun**, accessed March 14, 2018, available from
<https://says.com/my/news/the-leg-gun-craze-how-it-started-and-what-it-is-all-about>

ระหว่างการถูกกักบริเวณห้ามออกนอกประเทศจีน แต่การสร้างสรรค์ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยก็ยังคงมีการดำเนินต่อไปและยังสามารถแสดงนิทรรศการในต่างประเทศทั้งยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้โดยผ่านทางทีมงานของเขานั่นเอง เช่น งานนิทรรศการที่เบอร์ลิน อ้าย เว่ยเว่ยจะเขียนแผนงานทั้งวัสดุอุปกรณ์รวมการทั้งลักษณะการจัดวางผลงานต่างๆ ภายในนิทรรศการอย่างละเอียดและทางทีมงานจะถ่ายรูปบริเวณพื้นที่จัดแสดงงานที่คืบหน้าและส่งอีเมลให้อ้าย เว่ยเว่ยในตอนเย็นเพื่อรอคำสั่งจากเขาต่อไป ตลอดในระยะเวลา 3 ปีที่ถูกกักบริเวณอ้าย เว่ยเว่ยยังคงแสดงจุดยืนทางความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระโดยพยายามสื่อให้เห็นถึงการคอร์รัปชัน ความไม่ยุติธรรมของรัฐบาลจีนผ่านผลงานศิลปะและการแสดงออกในทุกๆ ช่องทางที่จะแสดงออกได้นั่นเอง

จากข้อมูลข้างต้นทำให้พอสรุปได้ว่าวิธีการการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด เทคนิค หรือการเลือกใช้สื่อของอ้าย เว่ยเว่ย เป็นแนวทางแบบการสร้างสรรค์แบบคอนเซ็ปชวลอาร์ตนั้นคือ มุ่งนำเสนอแนวคิดเป็นหลักผลงานนั้นไม่จำเป็นต้องแสดงออกมาเป็นงานจิตรกรรมหรือประติมากรรม แต่สามารถทำให้เป็นกิจกรรม เช่น วิดีโอ อาร์ต ภาพถ่าย เพอร์ฟอร์แมนซ์หรือวัสดุอื่น เป็นต้น โดยทั้งนี้ได้นำแนวคิดเหล่านั้นผสมผสานกับเหตุการณ์สำคัญๆ มาเป็นจุดเรียกร้องเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของผลงาน

3.4 เนื้อหาที่สะท้อนในผลงาน

ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยตั้งแต่ปี 1993 จนถึงปี 2015 มีเป็นจำนวนมากหลายชิ้นโดยที่ใช้วัสดุ และวิธีการนำเสนอในหลายรูปแบบรวมทั้งมีเนื้อหาที่มีหาที่แตกต่างหลากหลาย อาทิ ภาพถ่าย งานเซรามิก ชิ้นส่วนทางสถาปัตยกรรม วัตถุโบราณ วัสดุพร้อมใช้ เป็นต้น แต่ในการวิจัยนี้จะมุ่งศึกษาไปที่ผลงานที่มีเนื้อหาที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปิน โดยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีผลงานที่น่าสนใจดังนี้ คือ

1.กลุ่มผลงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในสังคม ผลงานที่น่าสนใจ ได้แก่, ผลงาน Snake Ceiling (2009) ,ผลงาน Remembering (2009), ผลงาน He Xie (2011), ผลงาน straight และ Name of the Student Earthquake (2012), ผลงาน Surveillance Camera (2010), ผลงาน S.A.C.R.E.D (2012), ผลงาน Souvenir from Shanghai (2012), ผลงาน Circle of Animals/ Zodiac Heads (2012), ผลงาน Baby Formula (2013), ผลงาน Diaoyu Islands (2014)

2.กลุ่มผลงานที่แฝงนัยแห่งการวิจารณ์เสียดสีสังคมและการเมือง ผลงานที่น่าสนใจ ได้แก่ ผลงาน Study of Perspective (1995 -2003), ผลงาน forever bicycles (2003), ผลงาน Coca Cola Vase, ผลงาน fragment(2005), ผลงาน colored vases(2006), ผลงาน Descending light (2007), ผลงาน Fountain of Light (2007), ผลงาน Tree (2008), ผลงาน Sunflower Seeds (2010), ผลงาน Iron tree (2013), ผลงาน Bicycle chandelier (2015)

ตารางที่ 3 แสดงลำดับเวลาการสร้างสรรค์ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ย ที่นำมาวิเคราะห์

ปี	ผลงาน	รายละเอียดผลงาน
1995	 	<p>ภาพถ่ายขาวดำ. ขนาด 199.9x180 ซม.</p> <p>Coca Cola Vase. สีอะคริลิกบนเครื่องปั้นดินเผา. ขนาด 25x28x28 ซม.</p> <p>Study of Perspective 1995 -2003. ภาพถ่าย</p>
2003		<p>Forever Bicycles, Installation, ขนาด (สูง) 275 x 450 ซม.</p>
2005		<p>Fragment, Installation, ขนาด 500x850x700 ซม.</p>

2006		Color Vase. Installation.ขนาด(สูง) 20-40 ซม.
2007	 	<p>Descending light, Installation, ขนาด 400x663x461 ซม.</p> <p>Fountain of Light. Installation. 700x 529x 400 ซม.</p>
2009	 	<p>Snake Ceiling. Installation. ขนาด 40x900 ซม.</p> <p>Remembering. Installation. ขนาด 100x1,000 ซม.</p> <p>Tree. Installation. ขนาด 680x650x650 ซม.</p>

2010		<p>Surveillance Camera. หินอ่อน. ขนาด 39.2 x 39.8 x 19 ซม.</p> <p>Sunflower Seeds. เซรามิก ขนาดผันแปรไปตามพื้นที่จัดแสดง</p>
2011		<p>He Xie. เซรามิก. ขนาด 5x25x10 ซม.</p>
2012		<p>Souvenir from Shanghai. Installation. ขนาด 380x170x260 ซม.</p> <p>S.A.C.R.E.D. Installation. ขนาด 377x198x153 ซม.</p> <p>Straight. Installation. ขนาด 1200x600 ซม.</p>

	  	<p>Circle of Animals/ Zodiac Heads. หล่อสำริด,ขนาดเฉลี่ย 302x 150x 170 ซม.</p>
2013	 	<p>Iron tree Installation ขนาด 628 x 710 x 710 ซม</p> <p>Baby Formula. Installation, Hongkong.</p>
2014		<p>Diaoyu Islands. Installation หินอ่อน.</p>
2015		<p>Bicycle chandelier. Installation. ขนาด 500x430 ซม.</p>

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ยแยกตามเนื้อหาที่สะท้อนในผลงาน

อ้าย เว่ยเว่ยเป็นศิลปินที่นำเสนอผลงานด้วยรูปแบบและวัสดุอันหลากหลายทำให้เกิดความแปลกใหม่และกระตุ้นความสนใจของผู้ชมได้เสมอ ผลงานแต่ละชิ้นที่สร้างขึ้นมีความแตกต่างกันทั้งแนวคิดเนื้อหาและด้านเทคนิค การสร้างสรรค์ผลงานมีจุดเด่นเฉพาะตัวโดยใช้วิธีการผสมผสานกันไม่ว่าจะเป็นวัตถุโบราณ วัสดุที่สร้างขึ้นใหม่ วัสดุพร้อมใช้ (Ready Made) และวัสดุเก็บตก (Found Object) แล้วปรับให้เข้ากับบริบทเนื้อหาที่ศิลปินต้องการที่จะสะท้อนออกมาได้อย่างน่าสนใจ เนื่องจากผลงานของอ้าย เว่ยเว่ย มีเป็นจำนวนมากรวมทั้งมีความหลากหลายในการใช้วัสดุและรูปแบบในการนำเสนอผลงาน ดังนั้นการวิเคราะห์ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยในการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดขอบเขตจากเนื้อหาสาระที่สะท้อนในผลงานไว้เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวในการสร้างสรรค์งานของอ้าย เว่ยเว่ย คือ

1. กลุ่มที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในจีน
2. กลุ่มผลงานที่แผงนัยยะการวิจารณ์เสียดสีสังคมและการเมือง
- 4.1 กลุ่มผลงานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในสังคมในจีน

Straight (2008-2012)

ผลงานที่ทำขึ้นระหว่างปี 2008-2012 ประกอบไปด้วย แท่งเหล็กเส้นขนาด 1200x600 เซนติเมตร จัดวางในแนวระนาบกับพื้น(ภาพที่ 50) จัดแสดงครั้งแรกในปี 2012 ในนิทรรศการ Ai Weiwei : According to what? ที่ Hirshhorn Museum and Sculpture Garden Washington DC สหรัฐอเมริกา โดยจัดแสดงได้เพียงราว 38 วันจากเหล็กทั้งหมดเนื่องจากยังไม่เสร็จ ต่อมาในปี 2013 ในงาน Venice Biennale ผลงานจึงได้ถูกพัฒนาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยจัดวางเหล็กเส้นได้ถึง 150 ต้น

อ้าย เว่ยเว่ยได้ไปหาซื้อชิ้นส่วนที่เป็นแท่งเหล็กข้อต่อ คาน ที่บิดเบี้ยวของอาคารที่พังทลายลงจากการเกิดแผ่นดินไหวซึ่งได้นำมาใช้ซ้ำโดยนำเหล็กทั้งหมดมาไว้ที่กรุงปักกิ่ง ศิลปินใช้เวลาถึง 4 ปีในการสร้างงานตั้งแต่ปลายปี 2008 - 2012 และในระหว่างที่อ้าย เว่ยเว่ยถูกจับกุมตัวเป็นเวลา 81 วัน ผลงานชิ้นนี้ก็ยังคงทำอย่างต่อเนื่อง โดยเหล็กทั้งหมดจะต้องนำมาผ่านกระบวนการทำให้เหล็กที่คดงอ

เหล่านั่นเป็นแท่งตรงขึ้นมา ผลงานประกอบด้วยแท่งเหล็กกว่าพันชิ้น โดยมีขนาดยาวของผลงาน 40 ฟุต กว้าง 20 ฟุต หนักประมาณ 150 ตัน โดยนำมาจัดวางในลักษณะที่ถ้ามองจากด้านบนจะมีความคล้ายกับแผนที่ของประเทศจีน และด้วยการวางแท่งเหล็กให้เหลื่อมกันจะให้ความรู้สึกเหมือนการเคลื่อนไหวคล้ายกับแผ่นดินที่กำลังเคลื่อนตัว ชิ้นส่วนของเหล็กแท่งแต่ละแท่งสะท้อนถึงชีวิตที่ต้องสูญเสียไป ผลงานนี้จึงพยายามสะท้อนให้เห็นและเตือนเกี่ยวกับการคอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดหาอุปกรณ์ในการก่อสร้างอาคารของโรงเรียนที่ไม่ได้มาตรฐานจึงทำให้อาคารเรียนดังกล่าวพังลงมาอย่างง่ายดาย ดังที่เรียกกันว่า “ผนังเต้าหู้”

ภาพที่ 50 อ้าย เว่ยเว่ย, **Straight**, 2008-2012. Installation, ขนาด 1,200x600 ซม.

ที่มา: cellophaneland, **wp-content**, accessed March 14, 2018, available from http://www.cellophaneland.com/wp-content/uploads/2015/09/IMG_5624.jpg

ผลงานชิ้นนี้สืบเนื่องจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวในมณฑลเสฉวน เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อเวลาประมาณ 14.28 น. ตามเวลาท้องถิ่นของจีนในวันที่ 12 พฤษภาคม 2008 โดยมีศูนย์กลางของแผ่นดินไหวอยู่ที่เขตเหวินฉวนที่อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือโดยห่างจากนครเฉิงตูซึ่งเป็นเมืองหลวงของมณฑลเสฉวนประมาณ 90 กิโลเมตร แผ่นดินไหววัดความรุนแรงได้ราว 8.0 แมกนิจูด โดยเหตุการณ์แผ่นดินไหวในครั้งนี้อาจสามารถรับรู้การสั่นสะเทือนได้เป็นระยะทางไกลถึงกรุงปักกิ่งที่ห่างไปถึง 1,500 กิโลเมตร และไม่เพียงจะรับรู้การสั่นสะเทือนได้แค่ในประเทศเท่านั้น แรงสั่นสะเทือน

จากแผ่นดินไหวดังกล่าวยังรู้สึกไปถึงประเทศที่ห่างออกไป เช่น บางส่วนของอินเดียตอนเหนือ ประเทศไทยตอนเหนือ เป็นต้น

ภาพที่ 51 สภาพความเสียหายหลังแผ่นดินไหว

ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 130.

ภาพที่ 52 ซากอาคารและที่อยู่อาศัยหลังแผ่นดินไหว

ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 131.

เหตุการณ์แผ่นดินไหวดังกล่าวนี้ สร้างความเสียหายกับอาคารบ้านเรือนเป็นอย่างมาก (ภาพที่ 51-52) โดยเฉพาะกับอาคารของโรงเรียนที่พังถล่มลงมาประมาณ 20 แห่งมีผู้เสียชีวิตรวมทั้งด้วยมากกว่า 5,000 ราย นอกจากนี้สร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนแล้ว ยังสะท้อนถึงการทุจริตในการก่อสร้างอาคารต่างๆ โดยเฉพาะกับอาคารของสถานศึกษาที่มีนักเรียน

กำลังใช้งานอยู่เป็นจำนวนมากและการขาดความรับผิดชอบของรัฐบาลจีนอย่างเห็นได้ชัดให้เรื่องของ การพยายามปกปิดตัวเลขของผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย โดยทั้งนี้หน่วยงานราชการของจีนไม่ยอมให้ ข้อมูลหรือบางครั้งก็บิดเบือนข้อมูลในเรื่องของจำนวนของผู้เสียชีวิต ประชาชนตั้งคำถามว่า มีคนที่ เสียชีวิตทั้งหมดมีกี่คนและมักจะไม่ได้ข้อมูลที่ชัดเจนจากหน่วยงานของรัฐ จากการที่ข้อมูลข่าวสาร การเกิดแผ่นดินไหวในครั้งนี้มีความคลุมเครือในเรื่องของตัวเลขของผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย ทำให้ ประชาชนที่เดือดร้อนและต้องการจะรู้ความจริงหันไปแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่น อ้าย เว่ยเว่ยพร้อม ด้วยเหล่าอาสาสมัครอีกหลายคนจึงใช้ช่องทางของโซเชียลมีเดียให้ญาติผู้เสียหายส่งรายชื่อหรือ เรื่องราวอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุแผ่นดินไหวมาทางblog ส่วนตัวของเขาและเก็บภาพถ่ายหลัง เหตุการณ์แผ่นดินไหวและของผู้เสียหายเพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเคลื่อนไหวของเขานั้นถูกจับตามองจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ ดังนั้นในวันที่ 29 เมษายน 2009 เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้มีคำสั่งให้ระงับบล็อกส่วนตัวของเขาหลังจากบล็อกดังกล่าวโพสต์ เอกสารเกี่ยวกับเหตุการณ์แผ่นดินไหวในเสฉวนอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้แล้วเขาได้ตัดสินใจว่าจะเป็น พยานให้ในศาลชั้นกลางเมืองเฉินตู มณฑลเสฉวน ให้กับ ถาน จิวเหริน (Tan Zuoen) และเซีย อี้ฮุย (Xie Yuhui) ซึ่งทั้งสองเป็นอาสาสมัคร ในการตรวจสอบรายชื่อผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายไปในกรณี แผ่นดินไหวในเสฉวน ดังนั้นรายชื่อของนักเรียนที่เสียชีวิตหรือสูญหายที่เป็นเอกสาร (Name of the Student Earthquake) ก็มีแปะอยู่ในห้องทำงานของอ้าย เว่ยเว่ยด้วย เอกสารรายชื่อดังกล่าว ถูก นำมาจัดแสดงร่วมกับแท่งเหล็ก

นอกจากนี้ หากย้อนกลับไปในปี 2009 อ้าย เว่ยเว่ยได้นำกระเป่าเป้มาจัดแสดงเป็น ศิลปะจัดวางในงานนิทรรศการ Ai Weiwei : According to what ? ที่ Mori art museum ใน กรุงโตเกียว โดยผลงานดังกล่าวมีชื่อว่า Snake ceiling โดยการติดกระเป่าเป้บนเพดานเรียงเป็น รูปทรงของงู ต่อมาภายในปีเดียวกันได้นำกระเป่าเป้มาเป็นวัสดุหลักในการสร้างผลงานอีกครั้งที่ บริเวณด้านหน้าของ Haus der Kunst ในเมืองมิวนิค ประเทศเยอรมันนี ในนิทรรศการ So Sorry ชื่อผลงานว่า remembering โดยใช้กระเป่าเป้มากกว่า 9,000 พันใบ มีการจัดเรียงเป็นตัวอักษรจีน 她在这个世界上开心地生活过七年 หมายถึง เธอมีชีวิตที่มีความสุขอยู่บนโลกนี้มา 7 ปี ซึ่งเป็น คำพูดมารดาของเด็กนักเรียนหญิงรายหนึ่งที่เสียชีวิตจากแผ่นดินไหว การจัดเรียงเป็นอักษรจีนนั้นก็ เพื่อสื่อสารไปถึงรัฐบาลจีนโดยตรงและเป็นการสร้างความสนใจแก่บุคคลทั่วไปในการค้นหา ความหมายของข้อความดังกล่าว นอกจากนี้การใช้กระเป่าเป้ที่มี 5 สียังเป็นสีประจำร้านขายของเล่น เด็กชื่อดังอย่าง toy r us อีกด้วย ดังนั้นกระเป่าเป้ที่นักเรียนเหล่านี้เป็นการเตือนความจำและเรียกร้อง

ให้รัฐบาลจีนตระหนักถึงการโกงกินของเจ้าหน้าที่รัฐบาลจีนจนทำให้มีเด็กนักเรียนต้องเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 53 อ้าย เว่ยเว่ย. **Snake ceiling**. 2009. Installation. Mori Art Museum.
ที่มา: Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 84.

ภาพที่ 54 อ้าย เว่ยเว่ย. **Remembering**. 2009. Installation. Haus der kunst. Munich
ที่มา: Ai, W. (2018). Ai Weiwei remembering sichuanearthquake, Accessed December 14, 2018, available from <https://www.theguardian.com/artanddesign/2018/feb/15/>

ภาพที่ 55 เป็สะพายหลัง ผลงาน remembering
ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 86.

He Xie (2011)

เป็นผลงานที่ใช้เทคนิคการทำเซรามิกมีลักษณะเป็นปูซึ่งมีจำนวนมากกว่า 3,000 ชิ้นแต่ละตัวจะมีขนาดประมาณ 5x25x10 ซม. มีการลงสี 2 สีคือสีแดงและสีดำ โดยจัดวางคล้ายกับการเทกองรวมกันลงไปพื้นในลักษณะที่ปูเซรามิกทั้งสองสีผสมคละเคล้ากัน (ภาพที่ 56) เนื้อหาในผลงานชิ้นนี้มีสาเหตุจากการที่หน่วยงานรัฐบาลจีนในให้ริ้อถอนสตูดิโอศิลปะที่เมืองเซียงไฮ้ในปี 2010 โดยสืบเนื่องจากในปี 1999 อ้าย เว่ยเว่ยได้มีการก่อตั้งสตูดิโอศิลปะของตัวเองที่บริเวณชานเมืองของกรุงปักกิ่งแล้วมีผลเป็นที่น่าพอใจแก่วงการศิลปะร่วมสมัยของจีนได้ก่อเกิดเป็นชุมชนศิลปะร่วมสมัยขึ้นมาในภายหลัง

ภาพที่ 56 อ้าย เว่ยเว่ย. He Xie. 2011.Installation. Musee Cantonal Des Beaux-Art
Lausanne 2016

ตั้งนั้นในปี 2008 เทศบาลเมืองเซียงไฮ้จึงได้เชิญให้อ้าย เว่ยเว่ยมาสร้างสตูดิโอศิลปะ ในพื้นที่บริเวณเขตเจียดัง ชานเมืองเซียงไฮ้ ซึ่งพยายามสร้างเป็นเขตวัฒนธรรมใหม่ การก่อสร้างดำเนินไปจนสตูดิโอเสร็จสมบูรณ์พร้อมใช้งาน แต่กลับมีการประกาศให้รื้อถอนอาคารดังกล่าวได้โดยให้เหตุผลว่า ทำการก่อสร้างโดยปราศจากการขออนุญาตและถือว่าเป็นการกระทำที่ผิด วันที่ 7 พฤศจิกายน 2010 อ้ายเว่ยเว่ยได้ออกจดหมายเชิญผู้คนที่มาร่วมงานฉลองเปิดสตูดิโอและการปิดสตูดิโอภายในงานเดียวกัน ในการเปิดงานได้มีการร่วมรับประทานอาหารซึ่งเมนูอาหารนั้นคือ ปูแม่น้ำ (河蟹) ซึ่งภาษาจีนออกเสียงว่า “เหอเสี่ย” ซึ่งเป็นคำที่พ้องเสียงกับกับคำว่า 和谐 ออกเสียงว่า เหอเสี่ย “อันหนึ่งอันเดียวกัน”⁵⁵ หรือ ความสามัคคี ก็ได้เช่นกัน ซึ่งคำศัพท์นี้ใช้กับการโฆษณาชวนเชื่อหรืออาจจะเป็นคำขวัญของรัฐบาลและต่อมากลายเป็นคำแสดงเป็นการเล่นคำอย่างชาญฉลาดของศิลปิน โดยธรรมชาติของปูไม่ได้เป็นสัตว์สังคมที่จะอยู่รวมกลุ่มกันได้จึงห่างไกลจากการหลอมรวมผูกพันกันเป็นกลุ่มสังคมได้อยู่แล้วและเมื่อปูเหล่านั้นอยู่รวมกันก็จะพยายามปีนป่ายเหยียบย่ำกันเอง คล้ายกับเป็นการเสียดสีเจ้าหน้าที่ในพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งแสดงออกโดยผ่านการจัดวางชิ้นงานปูเซรามิกให้ทับกันอยู่บนพื้น นอกจากนี้ศิลปินยังตั้งใจที่จะใช้สีแดงและสีดำทาลงบนผลงาน ซึ่งสีแดงกล่าวเป็นสัญลักษณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน

⁵⁵ สังคมสามัคคีธรรม (和谐社会) เป็นวิสัยทัศน์ทางเศรษฐกิจและสังคมในประเทศจีนแนวคิดเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณของจีนจนถึงยุคขงจื้อ เป็นผลให้แนวคิดยังได้รับการยอมรับและสืบทอดมาเป็นแนวคิดหลักของลัทธิขงจื้อใหม่ ส่วนในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นแนวคิดหลักในรัฐบาลสมัยหู จิ่นเทา

ภาพที่ 57 การรื้อถอนสตูดิโอที่เซี่ยงไฮ้ของอ้าย เว่ยเว่ย

ที่มา Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 149.

อย่างไรก็ดีแม้ว่าอ้าย เว่ยเว่ยจะถูกกักบริเวณและห้ามไปในงานเปิดสตูดิโอดังกล่าว แต่อ้าย เว่ยเว่ยก็ยังคงสามารถที่จะเผยแพร่ภาพไปต่างประเทศแบบ real time ได้อยู่ดี ในปี 2014 มีผู้เข้าชมที่บังอึ้งเดินไปเหยียบผลงานชิ้นหนึ่งเสียหายแต่ก็ไม่ได้เก็บชิ้นงานนั้นออกไปคล้ายกับจะบอกเป็นนัยถึงการต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์

จากเหตุการณ์เลื่องลือดังกล่าวนั้น มีผู้คนที่ได้รับเชิญมาร่วมงานประมาณ 800 คนและถัดจากนั้นอีก 2 เดือนต่อมาสตูดิโอดังกล่าวจึงเริ่มถูกรื้อถอนในเดือนมกราคม ปี 2011 แต่ทั้งๆ ที่รัฐบาลได้พยายามกีดกันไม่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาในการรื้อถอนแล้วก็ตามแต่อ้าย เว่ยเว่ยก็ยังสามารถนำเศษชิ้นส่วนของสตูดิโอที่ถูกรื้อถอนนำมาทำเป็นผลงานเพื่อเป็นหลักฐานจากการกระทำของรัฐบาลในชื่อผลงานว่า Souvenir from Shanghai (ภาพที่ 58) โดยได้ใช้เศษคอนกรีตและอิฐจากสตูดิโอศิลปะที่เซี่ยงไฮ้ที่ถูกรื้อถอน นำมาจัดวางโดยใช้กรอบไม้จากสมัยราชวงศ์ชิง(1644-1912) มาเป็นเป็นโครงสร้างติดอยู่ด้านหลังของผลงาน ซึ่งถือว่าเป็นอีกปรากฏการณ์หนึ่งที่สังคมชาวจีนต้องตั้งคำถามต่อสิทธิและเสรีภาพ

ภาพที่ 58 อ้าย เว่ยเว่ย. **souvenir from shanghai**. 2011.Installation. ขนาด 380x 170x 260 ซม.

ที่มา : Nicole Jewell, **souvenir from shanghai**, accessed March 14, 2018, available from <https://inhabitat.com/wp-content/blogs.dir/1/files/2014/04/Ai-Weiwei-6000-Stools-Exhibition5-e1396620303852.jpg>

S.A.C.R.E.D. (2012)

เป็นผลงานศิลปะขนาดใหญ่ที่ประกอบไปด้วยกล่องขนาดใหญ่ทั้งหมด 6 กล่องโดยจัดวางเป็นแถวๆ ละ 3 กล่อง ภายนอกกล่องจะมีช่องเล็กๆ 2 ช่องคือบริเวณด้านบน 1 ช่องและด้านข้างอีก 1 ช่อง เท่านั้น ผลงานชิ้นนี้แสดงครั้งแรกในงาน The 55th International Art Exhibition of La Biennale di Venezia เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี มีสถานที่จัดงานแสดงหลักอยู่ที่ The Zitelle Complex ส่วนผลงาน 'S.A.C.R.E.D. จัดแสดงอยู่ภายใน Sant'Antonin church

ภาพที่ 59 อ้าย เว่ยเว่ย. S.A.C.R.E.D. 2012.Installation. ขนาด 377x198x153 ซม.
ที่มา : Designboom, S A C R E D, accessed March 14, 2018, available from <https://www.designboom.com/art/ai-weiweis-s-a-c-r-e-d-depicts-scenes-from-his-incarceration/>

ภายในกล่องจะจัดวางด้วยประติมากรรมเหมือนจริงของอ้าย เว่ยเว่ยและผู้คุมอีก 2 คน โดยทั้งหมดทำจากไฟเบอร์กลาสและยังใช้วัสดุอื่นที่ถูกจำลองขึ้นให้คล้ายกับห้องที่เขาถูกกักตัวไว้ งานทั้ง 6 กล่องนั้นมีแนวคิดที่ได้มาจากประสบการณ์ของศิลปินถูกกักบริเวณไว้ตลอดเวลาระยะเวลาราว 80 วัน โดยที่แต่ละกล่องจะมีแนวคิดดังนี้ Supper (อาหารมื้อเย็น), Accusers(การกล่าวหา), Cleansing (ทำความสะอาด), Ritual (พิธีกรรม), Entropy (เกี่ยวกับอุณหภูมิจึง), and Doubt(ความสงสัย), แต่ละกล่องจะสะท้อนแนวคิดทั้ง 6 ออกมาโดยผ่านการ กินอาหาร, การทดลอง, อาบน้ำ, การเดิน, การนอนและในห้องนั่งเล่น (ภาพที่ 60-61)

ภาพที่ 60 การจัดวางภายในกล่องผลงาน

ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 215.

ภาพที่ 61การจัดวางภายในกล่องผลงาน

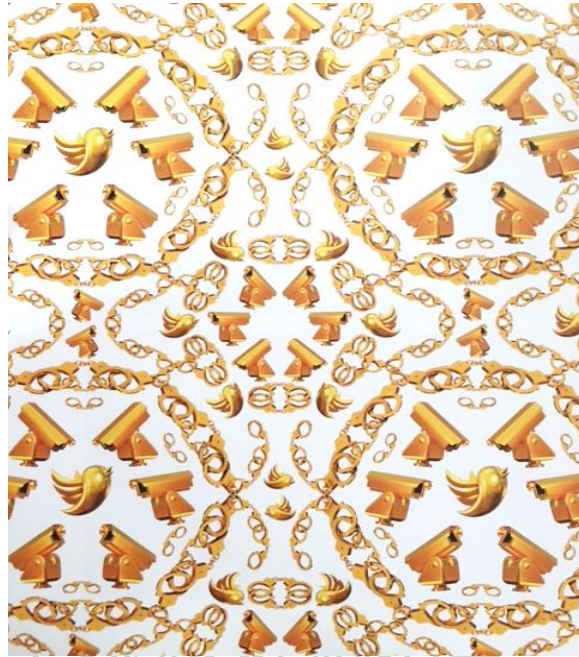
ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 214.

ทั้งนี้เมื่อเขาถูกปล่อยตัวออกมาผู้คนส่วนใหญ่รู้อยู่แล้วว่าเขาถูกจับตัวไปด้วยสาเหตุอะไร แต่สิ่งที่ทุกคนอยากรู้มากกว่าก็คือระหว่างการถูกกักตัวไว้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตัวต่อเขาอย่างไร ผลงานชิ้นนี้จึงสามารถอธิบายแทนคำพูดของศิลปินได้เป็นอย่างดี การจัดวางผลงานไว้ในโบสถ์คริสต์มีนัยที่จะแสดงให้เห็นถึงกลวิธีในการเล่าเรื่องแบบคำสอนของศาสนาที่มักจะไม่นับบอกหรือสอนอย่างตรงไปตรงมา กล่องเหล่านี้เมื่อมองจากภายนอกก็คือกล่องธรรมดาดูมีความเรียบง่าย แต่ถ้าผู้ชมได้

มองผ่านช่องเล็กๆ เข้าไปจึงจะได้เห็นสิ่งที่อยู่ภายในและในขณะที่เดียวกันคนดูก็มีลักษณะคล้ายกับการแอบมองเช่นกันจึงไม่ต่างจากผู้คุมเหล่านั้น การเล่าเรื่องเช่นนี้จึงเป็นการง่ายสำหรับคนที่ไม่เคยรู้เรื่องอะไรที่เกี่ยวกับเขามาก่อนก็จะเข้าใจได้โดยง่ายคล้ายกับผู้คนที่ไม่ได้สนใจศาสนามากนักแต่เมื่อได้เห็นเข้ามาภายในศาสนาสถานก็จะรู้สึกถึงความศรัทธาก่อเกิดความเข้าถึงได้โดยไม่ต้องฟังคำสอนได้จากสิ่งที่อยู่ภายใน ดังนั้นจึงเป็นการใช้พื้นที่ (space) ได้อย่างน่าสนใจ

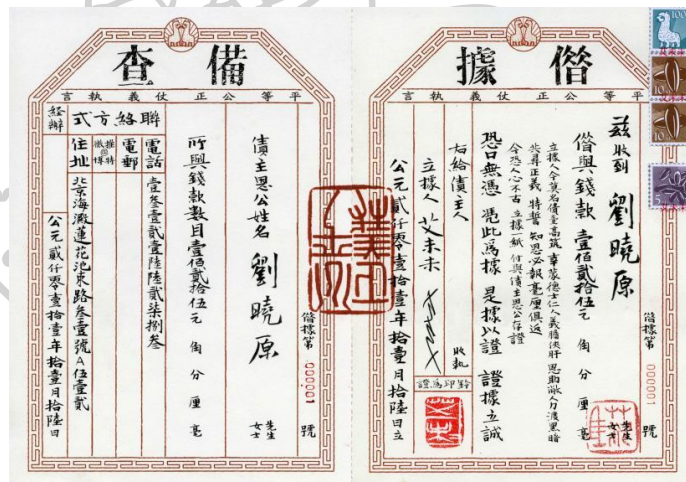
ในการแสดงผลงานชุดนี้อีกครั้งในปี 2015 ที่ Royal Academy กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ โดยที่ผลงานดังกล่าววางอยู่ในห้องมีการตกแต่งด้วยวอลเปเปอร์สีทอง ที่เรียกว่า Golden Age ซึ่งประกอบไปด้วยภาพของกล้องวงจรปิด กุญแจมือและนก (ภาพที่ 62) โดยนำภาพของกล้องวงจรปิดและกุญแจมือนำมาจัดวางล้อมรอบนกที่อยู่ตรงกลางเพื่อให้มีความหมายที่เน้นย้ำถึงการขาดอิสระภาพของชิ้นงานให้เข้มข้นยิ่งขึ้น ภาพวอลเปเปอร์ดังกล่าวยังถูกนำไปใช้บนทวีเตอร์ของอ้าย เว่ยเว่ยอีกด้วย

ปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างที่อ้าย เว่ยเว่ยถูกจับตัวกว่า 80 วันก็คือ องค์กรศิลปะ Creative Time ในนิวยอร์กที่ริเริ่มโครงการ ‘1001 Chairs for Ai Weiwei’ โดยรณรงค์ให้ศิลปินมานั่งเก้าอี้เพื่อเป็นการประท้วงอย่างสงบหน้าสถานทูตจีนที่ประจำอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกและเกิดการติด #free Ai Weiwei อย่างกว้างขวางในสื่อโซเชียลมีเดีย แต่ในระหว่างที่เขาถูกจับกุมนี้เองรัฐบาลจีนได้ตั้งข้อหาหนีภาษีจากบริษัทของเขา โดยถูกประเมินย้อนหลัง และต้องเสียค่าปรับเป็นจำนวนเงินเกือบ 1.5 ล้านปอนด์ โดยให้เขาต้องจ่ายชำระภายใน 15 วัน เมื่อประชาชนที่ทราบข่าวต่างโอนเงินมาให้เขาเพื่อนำมาจ่ายให้รัฐบาล เงินบริจาคจากผู้คนสามารถรวบรวมได้ถึง 700,000 ปอนด์ภายใน 10 วัน โดยอ้าย เว่ยเว่ยได้สัญญาว่าจะนำเงินที่ได้จากการบริจาคทั้งหมดส่งคืนให้แก่คนที่บริจาคมาโดยได้ทำการบันทึกไว้เป็นตั๋วเงินและศิลปินได้มีการนำตั๋วเงินเหล่านั้นมาทำเป็นวอลเปเปอร์ I.O.U. wallpaper (ภาพที่ 63)

ภาพที่ 62 Golden Age wallpaper

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 216.

ภาพที่ 63 I.O.U. wallpaper

ที่มา : This is tomorrow, Ai Wiewei, accessed March 14, 2018, available from <http://thisistomorrow.info/articles/ai-weiwei-2>

Baby Formula (2013)

แสดงผลงานที่ Sheung Wan Civic Centre ในเกาะฮ่องกงอาย เว่ยเว่ยได้นำเสนอมุมมองต่อเหตุการณ์นี้ผ่านผลงานในรูปแบบจัดวาง(installation) โดยใช้กระป๋องนมสำหรับทารกมากกว่า 1,800 กระป๋องนำมาต่อเป็นรูปแผนที่ประเทศจีน (ภาพที่ 64) มีการจัดวางองค์ประกอบของผลงานแบบซ้ำๆ (Repetition) และวางเรียงเป็นแถวเป็นแนวคล้ายกับการจัดวางสินค้าบนชั้นขายของในซูเปอร์มาเก็ตการนำมาประกอบกันขึ้นเป็นรูปร่างของแผนที่ประเทศจีนนั้นแสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวกระจายไปอยู่ทุกหัวพันของประเทศจีนนั่นเอง เป็นการสื่อถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงไปมา การที่อาย เว่ยเว่ยนำวัสดุพร้อมใช้ที่ผลิตแบบอุตสาหกรรมจำนวนมากแบบนี้มาใช้ยังสามารถเสียดสีสังคมบริโภคนิยมได้อีกทางหนึ่งด้วย สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของมวลชนที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากกระบวนการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมในปัจจุบันของผู้คนในสังคมของจีน โดยมีนัยยะว่า สินค้าเหล่านี้ได้เข้ามาอยู่ในวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคม ที่ต้องการใช้ในทุกวันๆ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตไปในที่สุดและจะขาดสิ่งเหล่านี้ไม่ได้

เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นกรณีสารปนเปื้อนที่อยู่ในนมผงสำหรับทารกเกิดขึ้นในปี 2008 ไม่เพียงแต่นมผงทารกเท่านั้นที่ปนเปื้อน แต่ปนเปื้อนเข้าไปในวัตถุดิบอื่นๆ ที่เป็นส่วนผสมของอาหารอื่นๆ อีก จากการตรวจสอบพบว่าเป็นการปนเปื้อนสารเมลามีน จากเหตุการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบคือทารก 6 คนเสียชีวิตและรักษาอาการในโรงพยาบาลอีกประมาณ 860 คน จากเหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนได้ถึงคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวจีนในสังคม (ภาพที่ 65) ที่ไม่ได้รับการปกป้องเท่าที่ควรจากรัฐบาลจีน

นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจและยังสามารถโยงไปถึงการทุจริตของภาครัฐได้อีกด้วย ทั้งนี้องค์การอนามัยโลกระบุว่า “เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ด้านความปลอดภัยทางอาหารที่ใหญ่ที่สุดในหลายปีที่ผ่านมา และเป็นวิกฤตความเชื่อมั่นในหมู่ผู้บริโภคชาวจีนที่ยากจะเรียกกลับคืน⁵⁶” อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวถือเป็นผลกระทบที่รุนแรงต่อสังคมของชาวจีนอย่างมาก ถ้าหากครอบครัวใดที่พอมีรายได้อาจจะพอสามารถแก้ปัญหาด้วยการซื้อนมผงนำเข้าในราคาสูงมาได้ แต่ครอบครัวที่มีรายได้น้อยก็เหมือนจะไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากที่จะเผชิญหน้ากับความเสียหายของสารปนเปื้อนในนมผงสำหรับทารกต่อไป

⁵⁶ Creativemove, "Ai Weiwei Baby Formula," accessed March 14, , 2018. available from <http://www.creativemove.com/art/ai-weiwei-baby-formula/#ixzz54ax2kb2D>.

ภาพที่ 64 อ้าย เว่ยเว่ย, **Baby Formula**, 2013. Installation. ชื่องาน
ที่มา: Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 82.

ภาพที่ 65 จีนสั่งเก็บนมผงในร้านค้า

ที่มา :Telegraph, **China fines infant formula companies for price fixing**, accessed
March 14, 2018, available from <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/china/10227321/China-fines-infant-formula-companies-for-price-fixing.html>

ทั้งนี้สารปนเปื้อนในนมผงครั้งนี้เป็นของบริษัทในเครือของบริษัท Fonterra New Zealand ผู้ผลิตนมรายต้นๆ ของโลก ซึ่งส่วนแบ่งทางการตลาดผลิตภัณฑ์ราวร้อยละ 30 ของโลก ในปี 2008 มีการพบสารเมลามีนปนเปื้อนในนมผงสูตรสำหรับทารกในจีนเนื่องจากมีเด็กทารกเสียชีวิตและยังมีเด็กและผู้ได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมากจึงถือเป็นกรณีนมปนเปื้อนครั้งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในประวัติศาสตร์จีนและทำให้บริษัทต้องปิดตัวไปแต่ไม่เพียงเท่านั้น ต่อมาในปี 2009 บริษัทดังกล่าวก็สามารถกลับเข้าไปผลิตสินค้าเกี่ยวกับนมในจีนอีกครั้ง โดยเปลี่ยนมาใช้วัตถุดิบจากนิวซีแลนด์เป็นหลักแทน แต่กลับมีการตรวจพบสารไตรไซยานไดออกไซด์ปนเปื้อนในนมของฟอนเทรราอีก แม้ว่าสุดท้ายทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของจีนจะออกมายืนยันถึงสารชนิดดังกล่าวตรวจพบปริมาณน้อยจนไม่สามารถทำอันตรายได้ก็ตามและเหตุการณ์ล่าสุดในปี 2013 มีการตรวจพบแบคทีเรียเป็นพิษร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิตในนมของบริษัทดังกล่าว และคราวนี้ไม่ใช่เฉพาะในจีน แต่เป็นส่วนประกอบที่ใช้เวย์หรือหางนมจากฟอนเทรรา คือ มาเลเซีย ออสเตรเลีย เวียดนามและไทย⁵⁷ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามบริษัทดังกล่าวก็ยังคงดำเนินกิจการในจีนต่อไป

ดังนั้นผลงานชิ้นดังกล่าวของอ้าย เว่ยเว่ยจึงเป็นการสะท้อนคุณภาพชีวิตของชาวจีนที่ต้องเผชิญหน้ากับความไม่ปลอดภัยในการบริโภคสินค้าที่ผลิตอย่างไร้คุณภาพ ทั้งนี้เนื้อหาของผลงานดังกล่าวนี้คล้ายกับผลงานซิลค์กรีน ของ แอนดี้ วอร์ฮอลที่มักจะนำเสนอผลงานในแนวทางป๊อปอาร์ต โดยหยิบยกเอาผลิตภัณฑ์ที่ผลิตแบบอุตสาหกรรมคือผลิตเป็นจำนวนมากมาใช้เป็นเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งแนวคิดในผลงานของวอร์ฮอลนั้นก็คือทำเพื่อไปในแนวทางที่เสียดสีสังคมบริโภคนิยมของผู้คนชาวอเมริกันจนบางครั้งเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ในบางกรณี เช่น ผลงาน Tuna Fish Disaster เป็นต้น

⁵⁷ Voicetv, "กรณีอื้อฉาวนมปนเปื้อนในจีน," accessed เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.voicetv.co.th/read /77843>.

ภาพที่ 66 แอนดี้ วอร์ฮอล, **Tuna Fish Disaster**, 1963.ซิลค์สกรีน, ขนาด 316x211 ซม.

ที่มา: Eric Shanes, Warhol, New York : Portland House, 1991, 74.

Circle of Animals/Zodiac Head (2011)

ผลงานประติมากรรมหัวสัตว์สำริด ผลงานชุดนี้จัดทำขึ้นตั้งแต่ปี 2009 แล้วจัดแสดงในปี 2011 ทำขึ้น 2 ชุด ชุดละ 12 ชิ้น โดยชุดแรกจะมีขนาดเล็กกว่า (ภาพที่ 67) มีสีทองเพื่อเป็นต้นแบบ (ภาพที่ 68) ในการหล่อประติมากรรมชุดต่อไปที่จะมีขนาดใหญ่ขึ้น (ภาพที่ 69) เพื่อนำไปจัดวางในพื้นที่จริง ประติมากรรมหัวสัตว์ใช้เทคนิคในการหล่อสำริด (Bronze) ทำขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนของนักซัตรตามความเชื่อของชาวจีนประกอบไปด้วย หนู (ชวด) วัว (ฉลู) เสือ (ขาล) กระต่าย (เถาะ) มังกร (มะโรง) งู (มะเส็ง) ม้า (มะเมีย) แพะ (มะแม) ลิง (วอก) ไก่ (ระกา) สุนัข (จอ) และหมู (กุน) โดยใช้แนวคิดในการทำผลงานโดยลอกเลียนแบบจากต้นแบบมาจากพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิง หยวนแต่ปัญหาในการออกแบบนั้นคือหัวสัตว์ที่เป็นต้นแบบมีเพียง 7 ชิ้นเท่านั้นส่วนอีก 5 ชิ้นที่เหลือยังหายสาบสูญ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ต้นแบบจากสิ่งอื่นๆ มาทดแทน อาทิหัวมังกรใช้ต้นแบบจากประติมากรรมมังกรจากสมัยราชวงศ์หมิงและสมัยราชวงศ์ชิงมาดัดแปลงให้เข้ากันหรือหัวของสุนัข

และไถ่ก็นำสัตว์ชนิดนั้นจริงๆ มาเป็นต้นแบบ⁵⁸ เป็นต้น เมื่อออกแบบลายละเอียดแล้วจึงเริ่มทำต้นแบบขนาดเล็กด้วยเทคนิคการหล่อปูนปลาสเตอร์ก่อนเพื่อเก็บรายละเอียด

โดยลักษณะของชิ้นงานจะมีฐานรองรับเพียงส่วนหัวของสัตว์ทั้ง 12 ชนิด ในปี 2011 มีการจัดวางประติมากรรมชุดที่มีขนาดโดยเฉลี่ย 302.3x 127.2x157.5 ซม. บริเวณหน้าน้ำพุ Pulitzer เขตแมนฮัตตัน ในกรุงนิวยอร์ก (ภาพที่ 70) การจัดวางบริเวณน้ำพุนี้ก็เพื่อเลียนแบบที่ตั้งดั้งเดิมของประติมากรรมหัวสัตว์ทั้ง 12 ในอดีต และต่อมาได้มีการแสดงที่บริเวณหน้า Somerset House ในกรุงลอนดอน โดยจัดวางเรียงไปตามลำดับของปีนักษัตรเริ่มจากทางซ้ายไล่เรียงไปทางขวาของพื้นที่ที่จัดแสดง

ภาพที่ 67 ประติมากรรมหัวสัตว์สำริด 12 ชิ้น เคลือบสีทอง
ที่มา : Susan Delson, **Ai Weiwei : Circle of animals**, Munich : Prestel, 2011, 204-205.

⁵⁸ Delson. 52.

ภาพที่ 68 ประติมากรรมหัวกระต่าย (ชุดแรก) ขนาด 71x25x48 ซม.
ที่มา : Susan Delson, Ai Weiwei : Circle of animals, Munich : Prestel, 2011, 113.

ภาพที่ 69 อ้าย เว่ยเว่ย. Circle of animals (หัวสุนัข).ขนาด 302.3x 127.2x157.5 ซม.
ที่มา : Susan Delson, Ai Weiwei : Circle of animals, Munich : Prestel, 2011, 4.

ภาพที่ 70 อ้าย เว่ยเว่ย. *Circle of animals*. 2011.สำริด. ขนาดเฉลี่ย 302.3x 127.2x157.5 ซม.
ที่มา : Susan Delson, *Ai Weiwei : Circle of animals*, Munich : Prestel, 2011, 2-3.

อ้ายเว่ยเว่ยได้ทำผลงานดังกล่าวโดยเลียนแบบจากประติมากรรมของ 12 นักซ์ตรองเดิมที่เคยใช้เป็นส่วนประกอบของลานน้ำพุหน้าอาคารแบบตะวันตกหลังหนึ่งที่ตั้งอยู่ภายในเขตพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน (ภาพที่ 71)

ทั้งนี้ประติมากรรมดังกล่าวได้ถูกลักลอบนำออกไปในช่วงสงครามฝิ่นครั้งที่ 2⁵⁹ โดยกองทัพอังกฤษและฝรั่งเศสได้บุกเข้าทำลายพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน⁶⁰ ลานน้ำพุนี้สร้างขึ้นในสมัยของจักรพรรดิเฉียนหลงโดยมอบหมายให้มิเชล เบนอร์นิวต์⁶¹ (Michel Benoist) ชาวฝรั่งเศส (1715-1774) เป็นผู้ออกแบบสถาปัตยกรรมบริเวณน้ำพุทั้งหมด ส่วนประติมากรรมสำริดที่จะประดับรอบๆ น้ำพุออกแบบและควบคุมการหล่อโดยชาวอิตาลีเลียน จูเซฟเป คลาสติกลิโอเน่

⁵⁹ ปี 1856 ทางกรจีนได้ยึดเรือของอังกฤษชื่อ แอร์โรว์ ในอ่าวกวางเจาโดยข้อหาว่าเป็นโจรสลัด อังกฤษจึงเปิดสงครามกับจีนในทันทีโดยอ้างว่าจีนได้ละเมิดอธิปไตยของอังกฤษ ฝรั่งเศสได้เข้าร่วมกับอังกฤษด้วยโดยอ้างว่า หมอสอนศาสนาชาวฝรั่งเศสได้ถูกชาวจีนสังหารเช่นกัน ดังนั้นกองทัพอังกฤษและฝรั่งเศสจึงเข้ายึดเมืองเทียนจิน ต่อมาในปี 1958 จีนต้องยอมทำสัญญาเสียเปรียบต่างๆ หนึ่งในนั้นคือการยอมให้เปิดสถานทูตในกรุงปักกิ่ง หากแต่เมื่อตัวแทนของทั้งสองชาติเดินทางไปยังกรุงปักกิ่งกลับถูกขัดขวางจากราชสำนัก จึงทำให้เกิดการทำสงครามขึ้นอีกครั้ง โดยกองทัพของมหาอำนาจทั้งสองชาติทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้ายึดกรุงปักกิ่งในปี 1860 และได้ทำการเผาทำลายพระราชวังหยวนหมิงหยวน

⁶⁰ เริ่มสร้างขึ้นในสมัยจักรพรรดิคังซี (ค.ศ.1661-1722) ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 18 และมีการบูรณะต่อเติมเรื่อยมา มีพื้นที่ราว 3,500,000 ตร.ม. โดยประกอบไปด้วย อุทยาน 3 อุทยานหลัก คือ ฉางชุนหยวน หวังชุนหยวน และหยวนหมิงหยวน โดยที่กลุ่มสถาปัตยกรรมหลัก เช่น พระราชวัง ตำหนักต่างๆ วัตถุประสงค์จะอยู่บริเวณทางทิศตะวันตก ได้รับสมญาว่า สวนแห่งสวนทั้งหมดนี้

⁶¹ เป็นนักวิทยาศาสตร์นิยายเยซุอิต ทำงานอยู่ให้ราชสำนักจีนในสมัยของจักรพรรดิเฉียนหลง โดยมีผลงานเด่นคือการออกแบบพระที่นั่งซีหยางโหลว (西洋楼) เป็นแบบตะวันตกภายในพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน

(Giuseppe Castiglione)⁶² หรือหลาง ชื่อหนิง (Lang Shining) โดยลักษณะประติมากรรมสำริดแบบดั้งเดิมนั้นจะมีส่วนหัวเป็นสัตว์แต่มีร่างกายแบบมนุษย์ ทั้งนี้ลานน้ำพุดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในก่อสร้างเพื่อใช้เป็นนาฬิกาตามคติความเชื่อของจีนที่กำหนดว่าแต่ละหนึ่งช่วงเวลานั้นจะมีระยะเวลา 2 ชั่วโมงโดยใช้นักขัตร์ทั้ง 12 เป็นตัวแทนของเวลาทั้ง 12 ช่วงใน 1 วัน ดังนั้นเมื่อถึงช่วงเวลาของนักขัตร์ตัวใดหัวนักขัตร์นั้นก็ปล่อยน้ำออกมาเป็นสัญญาณและเมื่อถึงเวลาที่เที่ยงตรง หัวนักขัตร์ทั้ง 12 ก็จะปล่อยน้ำออกมาพร้อมๆ กัน

ภาพที่ 71 ภาพร่างประติมากรรมนักขัตร์ทั้ง 12 บริเวณน้ำพุในพระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน
ที่มา : Susan Delson, Ai Weiwei : *Circle of animals*, Munich : Prestel, 2011, 14-15 .

ผลงานดังกล่าวเริ่มทำขึ้นในปี 2009 หลังเหตุการณ์ในเดือนกุมภาพันธ์ปีเดียวกันเมื่อมีการเปิดประมูลงานศิลปะที่เป็นของสะสมร่วมกันของ ฮีฟว์ แซ็ง โลร็อง (Yves Saint Laurent)⁶³ และ ปีแอร์ แบร์เจ (Pierre Berge) ซึ่งหนึ่งในผลงานศิลปะหลายร้อยชิ้นนั้นได้มีประติมากรรมสำริดชิ้นส่วนหัวหนูและหัวกระต่ายรวมอยู่ด้วยโดยถูกอ้างว่าเป็นชิ้นส่วนของประติมากรรมประดับลานน้ำพุใน

⁶²ทำหน้าที่เป็นศิลปินในราชสำนักของจักรพรรดิทั้งสามพระองค์คือจักรพรรดิคังซี, จักรพรรดิหยงเจิ้น และจักรพรรดิเฉียนหลง โดยผลงานที่โดดเด่นของเขาคือจิตรกรรมที่ผสมผสานความเป็นตะวันตกเข้ากับศิลปะของจีน

⁶³ ดีไซน์เนอร์ชาวฝรั่งเศสมีชีวิตอยู่ระหว่างปี 1936-2008 ผู้ก่อตั้งแบรนด์ Yves Saint Laurent ซึ่งเป็นห้องเสื้อชั้นสูงในกรุงปารีสและได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในดีไซเนอร์แถวหน้าของโลกในศตวรรษที่ 20

พระราชวังฤดูร้อนหยวนหมิงหยวน ในกรุงปักกิ่งที่หายสาบสูญไปเมื่อคราวเกิดสงครามฝิ่นครั้งที่ 2 การประมูลดังกล่าวจัดขึ้นโดยบริษัท Christie's⁶⁴ ในระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ 2009

โดยก่อนหน้านี้จะมีประมูลหนึ่งสัปดาห์หน่วยงานที่ดูแลด้านมรดกทางวัฒนธรรมของจีนได้เรียกร้องให้บริษัทประมูลคืนงานประติมากรรมดังกล่าวให้แก่ประเทศจีนในทันที รัฐบาลจีนให้เหตุผลว่า ผลงานดังกล่าวถูกลักลอบนำออกไปอย่างผิดกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีการรวมตัวกันของนายชาวจีนโดยการส่งหนังสือไปยังฝรั่งเศสโดยขอให้มีการระงับการประมูลดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามศาลได้ปฏิเสธคำร้องขอในการยุติการประมูล

ดังนั้นรัฐบาลจีนได้เตือนถึงการกระทำของบริษัท Christie's ผู้ที่จัดการประมูลในครั้งนี้ว่า จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบและจะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อการค้าเนินกิจการของ Christie's ในประเทศจีน เพราะการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัฒนธรรมของชาวจีนและยังนำความไม่พอใจแก่ประชาชนชาวจีนทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ดีบริษัทประมูลดังกล่าวก็ยังคงดำเนินงานจัดการประมูลต่อไป (ภาพที่ 72) ประติมากรรมสำริดชิ้นส่วนหัวของหนูและกระต่ายแต่ละชิ้นถูกประมูลไปได้ 15.7 ล้านยูโร ผู้ประมูลได้คือนายไช่ หมิงเซา (Cai Mingchao) นักสะสมวัตถุโบราณและงานศิลปะของจีนและต่อมาเขากลับประกาศว่าจะไม่ยอมจ่ายเงินในการประมูล เขาให้สัมภาษณ์ว่า “ผมเชื่อว่า ไม่ว่าชาวจีนคนไหนก็ต้องลุกขึ้นมาทำแบบเดียวกัน ผมได้ทำหน้าที่ของชาวจีนแล้ว”⁶⁵ ต่อมาจึงมีผู้ซื้องานประติมากรรมสำริดโดยผู้ที่ซื้อไปได้แก่ นาย ฟร็องซัว-องรี พิโนต์⁶⁶ และต่อมาเขาได้ส่งมอบงานประติมากรรมทั้ง 2 นั้นคืนให้แก่จีน

⁶⁴ บริษัทรับจัดประมูลผลงานศิลปะชั้นนำ ก่อตั้งโดยนายเจมส์ คริสตี (James Christie) ชาวอังกฤษ บริษัทจัดการประมูลครั้งแรกในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม ค.ศ. 1766

⁶⁵ Delson. 200.

⁶⁶ นายพิโนต์เป็นเจ้าของบริษัทเครื่อง ซึ่งจำหน่ายแบรนด์เสื้อผ้าและเครื่องประดับหรูหรา เช่น กุชชี, บอตเตกา เวเนตตา, สเทลล่า แมคคาร์ทนี และอเล็กซานเดอร์ แมคควีน แบรินด์เหล่านี้กำลังทำรายได้มากขึ้นเรื่อยๆ จากกลุ่มลูกค้าชาวจีนที่มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้นจากเศรษฐกิจจีนที่กำลังเติบโต

ภาพที่ 72 การประมูลหัวหมูสำริด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2009
ที่มา Susan Delson, *Ai Weiwei : Circle of animals*, Munich : Prestel, 2011 197

ผลงานชุดนี้แสดงถึงการที่ศิลปินพยายามเสียดสีการกระทำของรัฐบาลจีนที่พยายามเรียกร้อง
ในการทวงคืนงานศิลปะโบราณดังกล่าวนี้กลับคืนมา ด้วยเนื่องจากในอดีตรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของจีน
ได้พยายามทำลายรากเหง้าของอารยธรรมเก่าของประเทศในเหตุการณ์ การปฏิวัติวัฒนธรรม แต่ใน
เวลานี้รัฐบาลกลับพยายามเรียกร้องให้ต่างชาตินำวัตถุโบราณดังกล่าวนี้ให้กลับคืนมาด้วยแนวคิด
ที่ว่า เป็นสมบัติของชาติ อ้าย เว่ยเว่ยได้บอกถึงแนวคิดต่อเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

“ผมไม่คิดว่าหัวนักษัตรเป็นสมบัติของชาติจีน เพราะผลงานเหล่านั้นถูกออกแบบโดยชาว อี
ตาเลียนและทำขึ้นโดยชาวฝรั่งเศสเพื่อจักรพรรดิในราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นชาวแมนจูที่ปกครองจีน ดังนั้นถ้า
จะพูดถึงสมบัติของชาติ คุณต้องรู้ก่อนว่าความเป็นชาติจีนคืออะไร ประชาชนจีนต่างใช้หัวสัตว์เหล่านี้
เป็นเหตุผลถึงการมีส่วนร่วมในการรักชาติ รัฐบาลพยายามซื้อพวกมันคืนกลับมาส่วนบางคนก็พยายาม
ประมูลแต่ก็ไม่ยอมจ่ายเงิน มันเป็นเรื่องของอารมณ์และความบ้าคลั่งมากๆ”⁶⁷

ปัจจุบัน ประติมากรรมสำริดหัวนักษัตรของจริง 7 ชิ้น ประกอบด้วยหัวลิง วัว หมู เสือ ม้า⁶⁸
หมูและกระต่ายได้คืนสู่ประเทศจีนแล้วและถูกนำไปจัดแสดงที่ Poly Art Museum ส่วนอีก 5 ชิ้นอัน
ประกอบไปด้วย มังกร งู ไก่ แพะ สุนัข ปัจจุบันยังคงหายสาบสูญ

⁶⁷ Delson. 56-57.

⁶⁸ ในปี 2007 สแตนลีย์ โฮ (Stanley Ho) มหาเศรษฐีเจ้าของกิจการกาสิโนในมาเก๊า ได้ซื้อประติมากรรมสำริดหัวม้าที่
ฮ่องกงและมอบคืนแก่รัฐบาลจีน

DIAOYU ISLANDS (2014)

ผลงานชิ้นนี้จัดแสดงในนิทรรศการ Ai Weiwei : Evidence ในเดือนเมษายน ปี 2014 ที่ Martin- Gropius- Bau กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมันนี หมู่เกาะเตียวหยู หรือ หมู่เกาะเซ็งกะกุ ในภาษาญี่ปุ่น เป็นกลุ่มเกาะในทะเลจีนตะวันออก อยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศจีน ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไต้หวัน และทิศตะวันตกของหมู่เกาะโอะกินะวะของญี่ปุ่น วัสดุที่ใช้ในการทำผลงานชิ้นนี้เป็นหินอ่อนที่นำมาสลักให้ซ้อนขึ้นไปเป็นรูปทรงของหมู่เกาะเตียวหยูโดยประกอบไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยอีกจำนวนหนึ่ง (ภาพที่ 73) การที่อ้าย เว่ยเว่ยเลือกใช้หินอ่อนมาทำเป็นผลงานศิลปะเนื่องด้วยวัสดุประเภทนี้ในประเทศจีนถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่งและอำนาจ และยังมีประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับทั้งราชสำนักจีนมาตั้งแต่สมัยอดีตและยังมีความเกี่ยวเนื่องกับผู้นำคอมมิวนิสต์จีนอย่างเหมา เจ๋อตงอีกด้วย หลายปีมาแล้วที่อ้าย เว่ยเว่ยได้สนใจหินอ่อนที่มาจากเหมืองแถบบริเวณต้าสี่อวอ (Dashiwu) ในเขตฝางซาน (Fangshan) ที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของกรุงปักกิ่ง หินอ่อนจากสถานที่ดังกล่าวใช้ก่อสร้างพระราชวังต้องห้าม นอกจากนี้ยังนำมาใช้เป็นส่วนประกอบสุสานของเหมา เจ๋อตงอีกด้วย

การนำหินอ่อนดังกล่าวมาใช้จึงสามารถสะท้อนถึงอำนาจของผู้ปกครองผ่านวัตถุ นอกเหนือจากผลงานนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์อื่นอีกที่ใช้หินอ่อนมา เช่น ผลงานกล่องวงจรมืด (ภาพที่ 74) ที่ทำเลียนแบบกล่องวงจรมืดของรัฐบาลจีนที่ติดอยู่รอบๆ ที่พักของอ้าย เว่ยเว่ยในช่วงที่เข้าที่กักบริเวณอยู่ภายในที่พักตั้งแต่ปี 2011

ภาพที่ 73 อ้าย เว่ยเว่ย. หมู่เกาะเดี่ยวหุย. 2014. หินอ่อน.

ที่มา Mymagicalattic, **AI WEIWEI:EVIDENCE AT MARTIN-GROPIUS-BAU BERLIN**, accessed March 14, 2018, available from <https://mymagicalattic.blogspot.com/2014/06/ai-weiweievidence-at-martin-gropius-bau.html>

ภาพที่ 74 อ้าย เว่ยเว่ย, **Surveillance camera**, 2010. หินอ่อน. ขนาด 39.2x39.8x19 ซม.

ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 183.

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2012 รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศซื้อหมู่เกาะเดี่ยวหุย เป็นจำนวนเงิน 2.05 พันล้าน เยน (หรือ 26.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) จากเอกชนชาวญี่ปุ่น ซึ่งเกาะดังกล่าวยังเป็นที่ถูกเถียงเรื่องกรรมสิทธิ์ ระหว่างทางการจีนและญี่ปุ่นอยู่ในขณะนี้ โดยรัฐบาลญี่ปุ่นอ้างว่าการซื้อหมู่เกาะครั้งนี้

เพื่อป้องกันไม่ให้เอกชนรายอื่นๆ ของญี่ปุ่นเข้าแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในหมู่เกาะนี้ ทั้งรัฐบาลจีนและประชาชนจีนต่างออกมาต่อต้านการกระทำของรัฐบาลญี่ปุ่น⁶⁹

ประชาชนชาวจีนในเมืองต่างๆ ในหลายมณฑลของจีน ได้ออกมาชุมนุมประท้วงอย่างรุนแรง (ภาพที่ 75) โดยเข้าทำลายทรัพย์สินหรือร้านค้าที่มีชาวญี่ปุ่นเป็นเจ้าของ เช่น ห้างสรรพสินค้า ภัตตาคาร และโรงงาน โดยเฉพาะกับโรงงานผลิตรถยนต์หลายแห่งในจีน อีกทั้งยังคว่ำบาตรสินค้าและบริการของญี่ปุ่น ในส่วนของภาครัฐได้พยายามกีดกันด้วยวิธีการทางภาษีในการดำเนินธุรกิจของชาวญี่ปุ่นในประเทศจีน

ส่วนบริษัทขนาดใหญ่หลายแห่งของญี่ปุ่นที่ตั้งฐานการผลิตและมีหน้าร้านในจีน เช่น โตโยต้า โซนี่ ปานาโซนิค เป็นต้น ประกาศระงับการผลิตและปิดโรงงานในประเทศจีนทั้งหมด ในวันที่ 17-28 กันยายน 2012 ในระหว่างเหตุการณ์ประท้วงรุนแรง มีผลทำให้ผู้ประกอบการชาวญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในจีน มีการโยกย้ายกิจการรวมทั้งลงทุนไปยังประเทศอื่น ในขณะที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ต้องการให้เงินและญี่ปุ่นยุติความขัดแย้งไม่ให้เหตุการณ์บานปลาย โดยสหรัฐฯ ได้เข้าเจรจากับจีนและญี่ปุ่นในระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ทั้งจีนและญี่ปุ่นยังไม่มีท่าทีที่จะยุติความขัดแย้ง นอกจากนี้ ในเดือน เมษายน 2555 ได้เห็นปฏิเสศคำเชิญจากจีนที่จะร่วมกันแก้ไขข้อพิพาทดินแดนกับ ญี่ปุ่น โดยจีนยังคงยืนยันในสิทธิการครอบครองหมู่เกาะดังกล่าว แม้ว่าจะเกิดกรณีพิพาทกับไต้หวัน ล่าสุดวันที่ 28 กันยายน 2012 ทางการเงินและทางการญี่ปุ่นยังคงมีการพิพาทระหว่างกันถึงกรรมสิทธิ์ เหนือหมู่เกาะเซนกากุ/เตียวหยู⁷⁰

⁶⁹ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, "หมู่เกาะเซนกากุ/เตียวหยู: กรณีพิพาทญี่ปุ่น-จีน และผลกระทบต่อไทย",

accessed 20 เมษายน, 2561. เข้าถึงได้จาก

<http://www2.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Content&file=contentview&contentID=CNT0008804&categoryID=CAT0000146>.

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน

ภาพที่ 75 ผู้ประท้วงชาวจีนแสดงความไม่พอใจในกรณีของหมู่เกาะเซนกากุ บริเวณหน้าสถานทูต ญี่ปุ่นในกรุงปักกิ่ง เมื่อวันที่ 15 กันยายน ปี 2012

ที่มา : Theatlantic, **Anti japan protests in china**, accessed March 14, 2018, available from <https://www.theatlantic.com/photo/2012/09/anti-japan-protests-in-china/100370/>

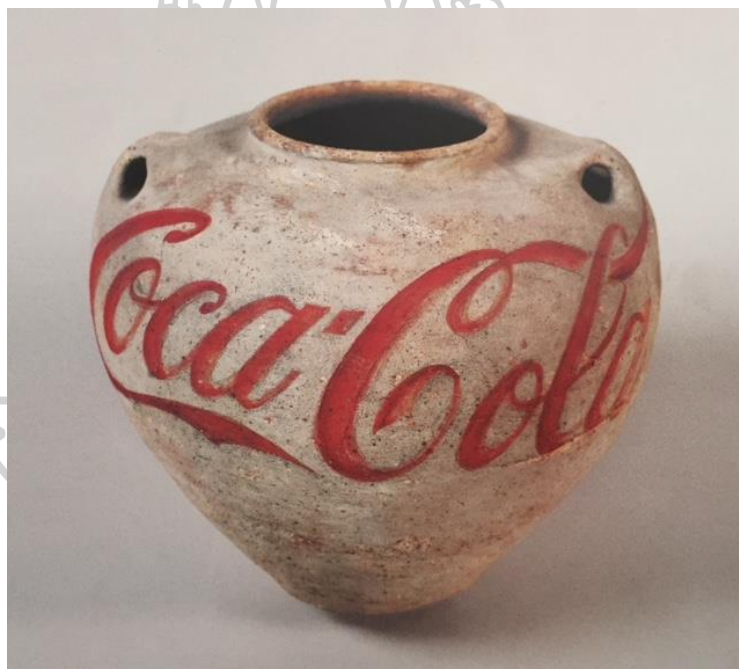
อาจวิเคราะห์ภาพรวมของผลงานในกลุ่มนี้ได้ว่า อ้าย เว่ยเว่ยเป็นศิลปินที่เฝ้าติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะได้นำประเด็นที่ตนเองคิดว่าน่าสนใจมานำเสนอเป็นผลงานศิลปะ เพราะผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ยในกลุ่มนี้ได้ล้วนแต่ได้มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและกำลังเป็นที่สนใจของผู้คนในสังคมขณะนั้นเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการฉวยโอกาสจากสถานการณ์ที่กำลังเป็นประเด็นอยู่นั่นเอง ซึ่งอาจแตกต่างไปจากศิลปินจีนคนอื่นๆ ที่มักจะแสดงออกอย่างอ้อม อ้าย เว่ยเว่ยทำงานได้ไม่แตกต่างจากนักข่าว ที่ทำหน้าที่ในการคัดประเด็นและนำเสนอในสิ่งที่คิดว่าผู้คนทั่วไปจะให้ความสนใจผ่านวิธีการของเขาเอง วิธีการเช่นนี้จึงทำให้งานของอ้าย เว่ยเว่ยมีประเด็นที่หลากหลายและมีความสดใหม่อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผลงานเหล่านี้ยังสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเข้าใจผ่านวัสดุที่นำมาจัดวางที่มีความเกี่ยวข้องหรือบางครั้งก็ตรงไปตรงมากับเหตุการณ์นั้นอย่างมาก จึงทำให้คนที่ได้ดูเกิดความรู้สึกได้ทันทีเพราะได้เคยเห็นวัสดุเหล่านี้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นั้นเอง ผลงานเหล่านี้จึงถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปินเอง

4.2 กลุ่มผลงานที่แฝงนัยยะการวิจารณ์เสียดสีสังคมและการเมือง

Coca Cola Vase (1995)

ศิลปินได้นำวัตถุโบราณโดยเลือกไหที่ถูกทำขึ้นในสมัยราชวงศ์ต่างๆ ในอดีตของจีน เช่น ราชวงศ์ถัง ราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง เป็นต้น ศิลปินเขียนตัวอักษรสีแดงเป็นคำว่า Coca Cola (โคคา โคล่า) ลงบนส่วนกลางของไหเหล่านั้นราวกับติดยี่ห้อให้กับสินค้า(ภาพที่ 76-77)

อ้าย เว่ยเว่ยมักใช้วิธีการหยิบยืม (Appropriation) เป็นการหยิบยกเอาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวของผู้คนในสังคมหรือวัฒนธรรมแบบร่วมสมัยมาเป็นประเด็นในการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างน่าสนใจ เช่น ตราสินค้า จักรยาน เป็นต้น ทั้งนี้ตัวอักษรดังกล่าวเป็นเครื่องหมายการค้าของบริษัทที่ผลิตน้ำอัดลมยอดนิยมที่มีต้นกำเนิดในประเทศสหรัฐอเมริกา

ภาพที่ 76 อ้าย เว่ยเว่ย, Coca Cola Vase. 1995.สีอะคริลิคบนเครื่องปั้นดินเผา. ขนาด 25x27.9x27.9 ซม.

ที่มา :Susan Delson, Ai Weiwei : Circle of animals, Munich : Prestel, 2011, 59.

บริษัทโคคา โคล่า ได้เข้ามาตั้งโรงงานผลิตอย่างเป็นทางการในประเทศจีนเมื่อ ปี 1979 แต่อันที่จริงแล้ว โคคา โคล่าหรือโค้กเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปในประเทศจีนแล้วตั้งแต่ในปี 1927 และในทศวรรษที่ 1940 มีการจำหน่ายโคคา โคล่า มากกว่า 1 ล้านลิตรในเซี่ยงไฮ้ แต่ธุรกิจได้หยุดชะงักลงเป็นระยะเวลานานตั้งแต่เริ่มมีเหตุการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรม ทั้งนี้ โคคาโคล่า (可口可乐) ภาษาจีนอ่านออกเสียงว่า kekou kele หมายถึง "ความสุขแสนอร่อย"

โลโก้โคคา โคล่า เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนความเป็นทุนนิยมที่มาจากตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา เป็นการสะท้อนถึงลัทธิแบบทุนนิยมที่เข้าครอบงำกลืนกินชนบทรรมนิยม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ในขณะเดียวกันก็เพื่อเสียดสีรัฐบาลจีนต่อนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ จากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นว่า ตั้งแต่ปี 1993 ที่อ้าย เว่ยเว่ยกลับมาอาศัยที่กรุงปักกิ่ง และได้เริ่มสนใจในวัตถุโบราณหลากหลายประเภทของจีน ซึ่งหาซื้อได้ตลาดมืดทั่วไปเนื่องจากความพยายามในการพัฒนาพื้นที่บริเวณกลางใจเมืองให้กลายเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจทำให้พบเจอวัตถุโบราณต่างๆ มากมายที่ถูกฝังอยู่ในดิน รวมทั้งได้ตั้งกล่าวนั้นด้วยไ้เหล่านั้ถูกระบุอายุสมัยว่ามาจากยุคหินใหม่จนถึงสมัยราชวงศ์ชิง

ภาพที่ 77 อ้าย เว่ยเว่ยกำลังวาดตัวอักษร Coca Cola

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 167.

ความพยายามพัฒนาประเทศเพื่อการลงทุนเป็นนโยบายสำคัญอย่างมากของรัฐบาลจีน สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมจีน สินค้าบางชนิดได้เข้ามาอยู่ในการวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมและสินค้าบางอย่างได้กลายมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิตอย่างขาดไม่ได้ ส่งเสริมการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น คล้ายๆ กับ วัฒนธรรมป๊อป (pop culture) นอกจากนี้เมื่อมีความต้องการสินค้ามากจึงจำเป็นต้องขยายการผลิตมากนำมาซึ่งความต้องการแรงงานในธุรกิจอุตสาหกรรมจนก่อให้เกิดปัญหาทั้งการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ เกิดปัญหาทางมลภาวะที่มาจาก การปล่อยของเสียของกระบวนการผลิต

colored vases ศิลปินได้นำโหวตสีต่างๆ มาทำการชุบด้วยสีอุตสาหกรรม ผลงานชุดนี้ใน ระยะแรกในปี 2006 แต่ละชิ้นมีความสูงตั้งแต่ 20 ถึง 40 เซนติเมตร (ภาพที่ 78) มีการชุบสีเพียงสี เดียวแล้วปล่อยให้ไหลลงไปตามด้านล่างของโหว ต่อมาเริ่มมีการเปลี่ยนเทคนิคในการชุบสีโดยบริเวณด้าน หนึ่งของโหวเป็นสีหนึ่ง รอให้แห้งแล้วจึงทำการชุบสีอีกด้านของโหวเป็นอีกสีหนึ่ง (ภาพที่ 79) เป็นการ ทำให้วัสดุนั้น (โหวโบราณ) มีหน้าที่เปลี่ยนไปจากความหมายและหน้าที่ดั้งเดิมจนหมดสิ้น ศิลปินได้ ผลิตผลงานเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่และการตั้งคำถามที่เกี่ยวกับความเป็นตัวตนโดยการกระตุ้น ความรู้สึกของผู้ชมที่ว่า สีอุตสาหกรรมที่ถูกเคลือบลงบนพื้นผิวของโหวสื่อถึงประวัติศาสตร์อันยาวนาน ของจีนที่ถูกหลงลืม (ตัวตน) หรืออาจจะสื่อการไร้สิทธิ์ไร้เสียงของประชาชนชาวจีนที่เหมือนกับพื้นผิว ของโหวที่ถูกทาห้ด้วยสีจึงถูกกลืนหายไปในยุคสมัยที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ ในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศอย่างมากจนไม่ได้สนใจรากเหง้า(ประชาชน) ของตนเอง

ถึงแม้ว่าจะเป็นการใช้โหวโบราณมาเป็นวัสดุหลักในการสื่อถึงเนื้อหาที่ศิลปินต้องการสื่อ เหมือนกันแล้ว แต่ผลงานชุดโหวชุบสีเหล่านี้ส่วนใหญ่จะถูกกระทุ้งช่วงเวลาของในยุคก่อนประวัติศาสตร์ บ้างหรือยุคหินใหม่บ้าง แต่ผลงานชุดโหวโคคาโคล่าจะเป็นโหวในช่วงยุคประวัติศาสตร์แล้วเกือบทั้งหมด การใช้โหวหรือแจกันโบราณอายุ เว่ยเว่ยเคยใช้เป็นสื่อสะท้อนความคิดมาแล้วตั้งแต่ช่วงแรกของการ กลับมาอาศัยอยู่ที่กรุงปักกิ่งในปี 1995 โดยเป็นภาพถ่ายชาวดำที่อายุ เว่ยเว่ยได้โยนโหวหรือแจกัน โบราณลงบนพื้น(ภาพที่ 80) เป็นกระทำเพื่อทำลายความเชื่อบางอย่างของผู้คนในสังคมจีนต่อรัฐบาล แบบตรงไปตรงมา การทิ้งแจกันโบราณลงพื้นอย่างไม่สนใจยติสังเกตุได้จากสีหน้าเรียบเฉยที่เรียบเฉย ของอายุ เว่ยเว่ย เป็นการแสดงออกถึงแนวคิดที่พยายามเสียดสีการเข้ามาปกครองของของกลุ่มคน ต่างๆ เริ่มตั้งแต่กลุ่มปฏิวัติที่ทำให้หลุดพ้นจากอำนาจของราชวงศ์ รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งของเจียง ไค เช็ก ต่อมาที่รัฐบาลคอมมิวนิสต์ของเหมา เจ๋อตงที่เกิดเหตุการณ์ การปฏิวัติวัฒนธรรม ที่ทำลายล้าง ทุกอย่างที่เป็นรากเหง้าของจีน รวมทั้งการปกครองที่ใช้นโยบายแบบสังคมนิยมของเติ้ง เสี่ยวผิง ทำให้

เกิดการพัฒนาระบบสังคมแบบใหม่รวมทั้งการพัฒนาเมืองทั้งหมดทำให้เกิดการลบล้างความเป็น
 จีนออกไปคล้ายกับเป็นการโยนเงินให้แตกออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยอย่างไม่สนใจใยดีเหมือนกับแจกัน
 โบราณที่ถูกปล่อยสู่พื้น

ภาพที่ 78 อ้าย เว่ยเว่ย, **Color Vase**, 2006. สีอะครีลิคบนเครื่องปั้นดินเผา, ขนาด (สูง)20-40 ซม.
 ที่มา : Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei** .London ;
 New York : Phaidon, 2009 105.

ภาพที่ 79 การนำไฮไปซูบสี

ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015

ภาพที่ 80 ภาพขาวดำ ขณะอ้าย เว่ยเว่ยปล่อยแจกันลงสู่พื้น

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015, 157.

Study of Perspective (1995 – 2003)

ผลงานชิ้นนี้ใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อในการสะท้อนความคิดของศิลปินได้อย่างตรงไปตรงมา เป็นภาพถ่ายมีทั้งภาพที่เป็นภาพขาวดำและภาพสี ภาพดังกล่าวจะมีลักษณะองค์ประกอบในภาพคล้ายกันคืออ้าย เว่ยเว่ยได้ชูนิ้วกลางไปยังสถานที่สำคัญต่างๆ จากทั่วโลก ภาพเหล่านี้ต้องการให้คนที่เห็นเกิดการตั้งคำถามที่ว่า เราควรจะยอมรับข้อกำหนดของสถาบันการปกครองที่ใช้อำนาจรัฐมากำหนดตัวสิทธิหรือเสรีภาพของเราหรือไม่ นอกจากนี้ภาพเหล่านี้ยังพยายามปลุกเร้าแนวคิดอิสระในการแสดงออกทางความคิดของผู้ชมได้อีกทางหนึ่ง อ้าย เว่ยเว่ยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการเริ่มต้นการถ่ายภาพว่า “ผมเริ่มตอนที่อยู่ที่นิวยอร์กแล้วตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1980 เพราะโอกาสในการแสดงผลงานจิตรกรรมนั้นมีน้อยมากจึงเลิกวาดภาพไป โดยผมถ่ายภาพในทุกๆ วันเพราะมันก็เหมือนกับการวาดภาพ โดยเป็นการทดสอบว่าคุณมองเห็นอะไรและจะบันทึกมันอย่างไร ผมถ่ายภาพเยอะมากซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นภาพขาวดำ แต่ก็ไม่เคยเอาภาพที่ถ่ายมาแล้วออกมาดูจนกระทั่งได้ย้ายกลับมาอยู่ที่ปักกิ่งแล้วจึงได้เริ่มใช้ประโยชน์จากภาพเหล่านี้ การถ่ายภาพก็เหมือนกับเป็นการหายใจมันเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต” ⁷¹

⁷¹Smith. 16.

ภาพที่ 81 ภาพถ่ายผลงานชุด Study of Perspective (1995 – 2003) ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน
ที่มา: Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei** .London ; New
York : Phaidon, 2009 139.

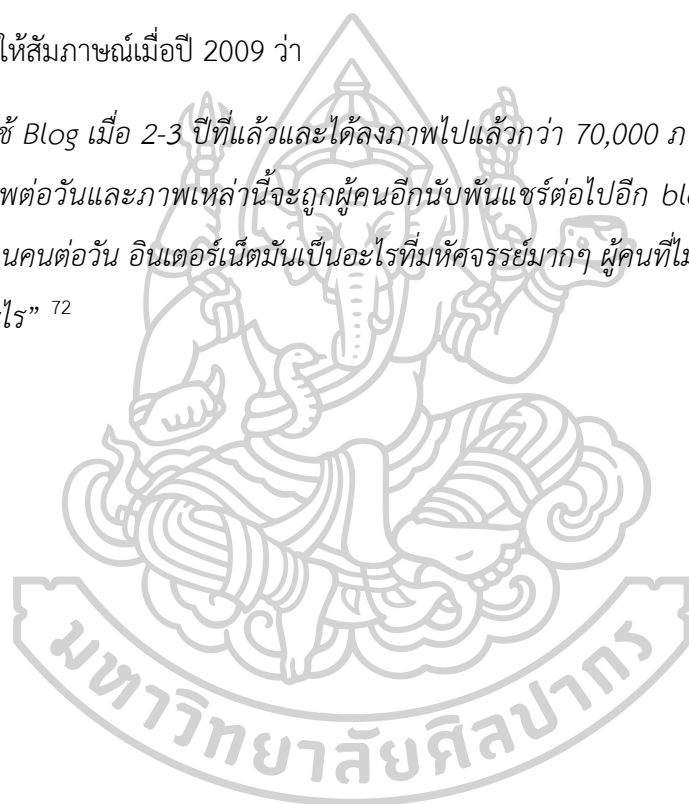
ภาพแรกในผลงานชุดนี้คือ ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน (ภาพที่ 81) โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในปี 1989 โดยเป็นการชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลจีนแก้ไขปัญหาการฉ้อราชบังหลวงของเจ้าหน้าที่รัฐและเรียกร้องประชาธิปไตยไปพร้อมกัน บริเวณจัตุรัสเทียนอันเหมินของนักศึกษามหาวิทยาลัยปักกิ่งและมหาวิทยาลัยอื่นๆ การชุมนุมประท้วงดังกล่าวเริ่มขึ้นตั้งแต่ประมาณเดือนมกราคม จนมาถึงในวันที่ 4 มิถุนายน เหตุการณ์ตึงเครียดขึ้นเรื่อยๆ จนนำไปสู่การปราบปรามกลุ่มผู้ชุมนุมทำให้มีนักศึกษาที่ไม่มีอาวุธ และประชาชนต้องเสียชีวิตมากมาย เรียกกันว่า เหตุการณ์นองเลือดที่เทียนอันเหมิน ภาพถ่ายขาวดำภาพแรกนี้กลายเป็นการเลียนแบบภาพถ่ายของนักท่องเที่ยวนั้นๆ ไปที่มักจะมานิยมเก็บภาพจัตุรัสเทียนอันเหมินเป็นที่ระลึกเนื่องจากเป็นสถานที่สำคัญของประเทศจีนนั่นเอง

ทั้งนี้ผลงานชุด Study of perspective เป็นการรวบรวมผลงานภาพถ่ายในช่วงเวลาตั้งแต่ปี 1995 – 2003 โดยจากจุดเริ่มต้นที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน สาธารณรัฐประชาชนจีน และหลังจากนั้นจึงตามมาด้วยสถานที่สำคัญอื่นๆ ทั่วโลก เช่น หอไอเฟลที่ปารีส รัฐสภาของเยอรมันที่เบอร์ลิน และรัฐสภาในวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นต้น (ภาพที่ 82-83) ลักษณะการจัดองค์ประกอบภายในภาพถ่ายทุกภาพจะมีความคล้ายคลึงกันนั่นคือ เป็นการชูนีวกลางของศิลปิน โดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า ชัดตื้น คือให้เห็นนีวกลางของศิลปินอย่างชัดเจนส่วนภาพที่อยู่ด้านหลังนั้นจะมองได้ไม่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อขบขันให้เห็นถึงการเสียดสีของศิลปินต่อสิ่งก่อสร้างที่อยู่ตรงหน้านั่นเอง

ภาพถ่ายชุดนี้ของอ้าย เว่ยเว่ยยังต้องการตั้งคำถามต่อที่ผู้ชมที่ว่า ประชาชนจำเป็นต้องเคารพ และปฏิบัติตามต่ออำนาจของรัฐบาลของตนเองหรือไม่ คุณค่าของระบอบประชาธิปไตยหรือการมีเสรีภาพการพูดการแสดงออกทางความคิดมีขีดจำกัดมากน้อยแค่ไหนสำหรับประชาชน เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานที่ที่ปรากฏในภาพถ่ายไม่ได้มีเพียงแต่สถานที่ที่อยู่ในประเทศที่ปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์อย่างจีนเท่านั้น แต่เกือบทั้งหมดกลับเป็นสถานที่ที่อยู่ในโลกเสรีประชาธิปไตย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น ผลงานชุดภาพถ่ายเหล่านี้ได้ถูกทยอยโพสต์ลง บล็อกของอ้าย เว่ยเว่ยในระหว่างปี 2005- 2009 และได้รับความสนใจมีผู้ติดตามอย่างมากมาย

อ้าย เว่ยเว่ย ให้สัมภาษณ์เมื่อปี 2009 ว่า

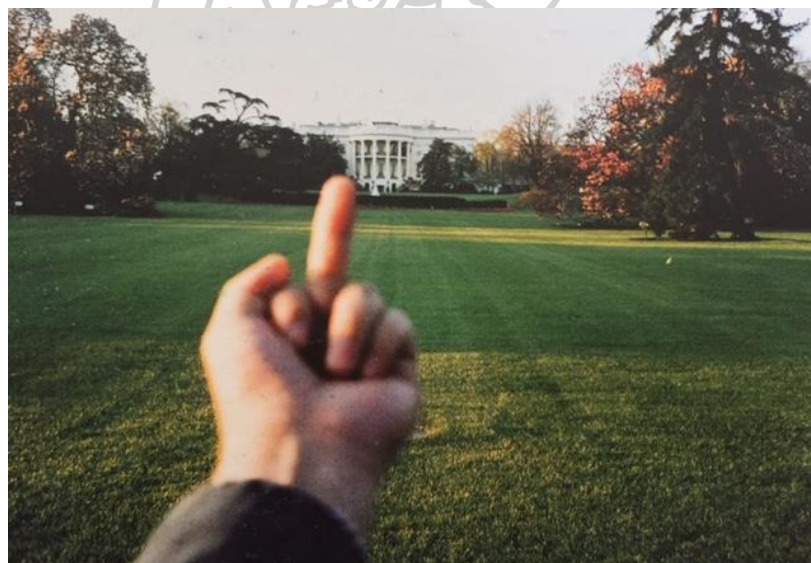
“ได้ใช้ Blog เมื่อ 2-3 ปีที่แล้วและได้ลงภาพไปแล้วกว่า 70,000 ภาพ อย่างน้อยจะต้องลงภาพ 100 ภาพต่อวันและภาพเหล่านี้จะถูกผู้คนอื่นบัพันแชร์ต่อไปอีก blog ของผมมีคนเข้ามาดูมากกว่า 4 ล้านคนต่อวัน อินเทอร์เน็ตมันเป็นอะไรที่มหัศจรรย์มากๆ ผู้คนที่ไม่รู้จักผมก็สามารถรู้ได้ว่าผมกำลังทำอะไร” ⁷²

⁷² Ibid. 19.

ภาพที่ 82 ภาพถ่ายชุด Study of Perspective (1995 – 2003) หอไอเฟล ปารีส ประเทศฝรั่งเศส
ที่มา: Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei** .London ; New
York : Phaidon, 2009, 66.

ภาพที่ 83 ภาพถ่ายผลงานชุด Study of Perspective (1995 – 2003) ทำเนียบขาว วอชิงตัน ดี.ซี.
สหรัฐอเมริกา
ที่มา : Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher , **Ai Weiwei** .London ;
New York : Phaidon, 2009, 66.

Forever Bicycle (2003)

เป็นผลงานที่แสดงครั้งแรกในปี 2003 โดยประกอบขึ้นด้วยโครงรถจักรยานจำนวนทั้งสิ้น 42 คัน ใช้เทคนิคโดยการนำโครงของรถจักรยานโดยการถอดที่จับทั้งสองข้างออกแล้วจึงนำมาต่อซ้อนกันขึ้นไปและโค้งเข้าหากันให้มีลักษณะเป็นวงกลม (ภาพที่ 84)

ภาพที่ 84 อ้าย เว่ยเว่ย, Forever bicycle, 2003. Installation, ขนาด (สูง) 275 x 450 ซม. ที่มา Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, Ai Weiwei .London ; New York : Phaidon, 2009, 96.

ผลงานชิ้นนี้สะท้อนถึงสังคมจีนที่เปลี่ยนไปโดยใช้แรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์ของศิลปินเอง โดยจักรยานถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของประชาชนชาวจีนโดยส่วนใหญ่ ในอดีตสามารถพบเห็นจักรยานทั่วไปได้ในเมืองจีนและจะมีเพียงเลนส์เล็กๆ สำหรับรถยนต์เท่านั้น แต่ทุกอย่างเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อมีรถยนต์และติดตามมาด้วยมลพิษทางอากาศซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของเมืองใหญ่ของจีนในปัจจุบัน ดังนั้นผลงานชิ้นนี้จึงเป็นการสะท้อนมุมมองต่อสังคมจีนบางอย่างที่ว่าจักรยานเหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงยานพาหนะเท่านั้นแต่เป็นดั่งอัตลักษณ์ของประชาชนชาวจีน แต่เมื่อนโยบาย

ของรัฐบาลที่เน้นการลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งก็รวมไปถึงการผลิตรถยนต์จึงเป็นการตั้งคำถามกับผู้ชมว่าจักรยานเหล่านี้ที่เปรียบเหมือนวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจะอยู่คู่กับชาวจีนได้ตลอดไปหรือไม่ การใช้ชื่อยี่ห้อของรถจักรยาน(Forever)⁷³ มาเป็นแนวคิดหลักเพื่อสะท้อนเนื้อหาที่มุ่งไปสู่การวิจารณ์นโยบายของรัฐบาลจีนที่มีผลต่อสังคมอย่างมาก รวมทั้งลักษณะของการตั้งผลงานเป็นโค้งเป็นวงกลมนั้นอาจหมายถึงจักรยานควรขับเคลื่อนไปข้างหน้าแต่กลับพบปัญหาที่วนเวียนไปมาเช่นเดิม ทั้งนี้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ฉบับที่ 9 คือตั้งแต่ปี 1996-2000 จีนได้กำหนดแผนพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ปีโตรเคมี การผลิตรถยนต์และการก่อสร้าง โดยเรียกว่าเป็นอุตสาหกรรม 4 เสาหลักของชาติ⁷⁴ ดังนั้นในปี 2011 ประเทศจีนจึงกลายเป็นโรงงานของโลกที่ต่างชาติใช้เป็นฐานการผลิตสินค้าทุกประเภทตั้งแต่ รถยนต์ คอมพิวเตอร์ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ผลงาน forever ถูกนำมาจัดแสดงอีกครั้งตั้งแต่ปี 2011 ที่ Taipei Fine Art Museum (ภาพที่ 85) ซึ่งประกอบขึ้นไปในแนวสูงและแผ่ขยายออกไปด้านข้างด้วยโครงรถจักรยานยี่ห้อForever จำนวน 1200 คัน ผลงานในชุดนี้ต่อมาอาจไม่ได้ใช้จักรยานยี่ห้อเดิมอีกต่อไปและมีการเสริมแต่งได้ดัดแปลงให้เข้ากับพื้นที่ที่นำไปจัดวางที่จะผันแปรไปตามขนาดของพื้นที่ได้ หลังจากนั้นก็มีการจัดแสดงผลงานชิ้นต่อมาอีกหลายครั้ง

ในปี 2015 ผลงานดังกล่าวถูกดัดแปลงให้มีลักษณะเป็นรูปทรงของ แชนเดอเลียร์ (chandelier) จัดแสดงที่ Royal Academy กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ(ภาพที่ 86) โดยใช้ส่วนประกอบเป็นชิ้นส่วนของรถจักรยานมาใช้เป็นโครงสร้างหลักของผลงานโดยประดับด้วยคริสตัลห้อยลงมาบริเวณรอบๆ ของวงล้อจักรยานและติดตั้งไฟไว้เพื่อให้เกิดความหรรษาเมื่อแสงสะท้อนกับคริสตัล ในผลงานนี้ย้าย เว่ยเว่ยนอกจากจะใช้จักรยานซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาวจีนเป็นแนวคิดที่คล้ายกับผลงานก่อนๆ ในชุดนี้

แต่มีแนวคิดอื่นเพิ่มเติมเข้ามา นั่นคือความขัดแย้งกันระหว่างความหรรษาของคริสตัลกับโครงของรถจักรยาน เป็นการพยายามสะท้อนถึงแนวคิดที่ความหรรษาเป็นพลังอำนาจที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตของผู้คนระดับล่างในสังคมของจีนปัจจุบัน

⁷³ สำหรับจักรยานยี่ห้อดังกล่าวนี้เป็นของ Shanghai Forever Co.,Ltd ก่อตั้งขึ้นในปี1940 จักรยานแบบดั้งเดิมของแบรนด์ Forever มีทั้งจักรยานเด็กและจักรยานเสือภูเขาต่อมาในปี 1993 บริษัท ได้เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฮ่องกง

⁷⁴ วรศักดิ์ มหัทธโนบล, "จีน," in เอเชียรายปี. 269.

ภาพที่ 85 อ้าย เว่ยเว่ย. **Forever Bicycles**. 2011. Installation. Taipei Art Museum
ที่มา Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 29.

ภาพที่ 86 อ้าย เว่ยเว่ย, **Bicycle Chandelier**, 2015. Installation, ขนาด 500x430 ซม.
ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 221.

Fragments (2005)

สำหรับผลงาน Fragments (ภาพที่ 87) วัสดุที่ใช้ทำผลงานส่วนใหญ่นำมาจากของสะสมส่วนตัวของอ้าย เว่ยเว่ย เนื่องจากความเป็นนักสะสมของอ้าย เว่ยเว่ยโดยเฉพาะวัตถุโบราณที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมของจีน ศิลปินได้นำเสาไม้และคานไม้จำนวนหนึ่งและอีกส่วนจะเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น โต๊ะและเก้าอี้ ซึ่งส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ชนิดหนึ่ง ที่เรียกกันว่า ไม้เถี่ยลี่ (Tieli : 铁力木)⁷⁵ หรือ Chinese ironwood ซึ่งมีเนื้อไม้ที่มีความแข็งแรงทนทาน เศษไม้เหล่านี้ได้ถูกนำมาจากโบสถ์หรือวิหารของวัดที่ถูกสร้างขึ้นในยุคราชวงศ์หมิงหรือชิงที่ถูกทำลายลงด้วยในช่วงของการปฏิวัติวัฒนธรรมหรือเพื่อการพัฒนาที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

ภาพที่ 87 อ้าย เว่ยเว่ย. **Fragments**. 2005. Installation, ขนาด 500x850x700 ซม.

ที่มา Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei**. London ; New York : Phaidon, 2009, 54.

เนื่องจากเศษไม้เหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วเคยเป็นองค์ประกอบหนึ่งในงานสถาปัตยกรรมโบราณ เช่น เสา ชื่อ คาน นอกจากนี้ยังชิ้นส่วนบางชิ้นก็ไม่ได้มีความสมบูรณ์ไปทั้งหมด จึงต้องมีการวางแผน

⁷⁵ ต้นไม้ชนิดนี้มีลำต้นมีขนาดใหญ่ โดยมีคุณสมบัติคือเนื้อไม้แข็งมาก ในมณฑลกวางตุ้งมักนิยมนำมาก่อสร้างสิ่งที่ต้องการความแข็งแรงมากๆ เช่น สะพานและการก่อสร้างบ้าน แต่สำหรับในภาคเหนือของจีน ไม้ชนิดนี้ ได้รับการยกย่องว่าเป็นไม้เนื้อแข็งที่หายากและมักนำมาทำเป็นเครื่องใช้ในราชสำนัก

ว่าชิ้นไหนจะต่อเข้าไปตรงไหน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้ช่างไม้ที่มีความเชี่ยวชาญในการทำงานอย่างสูงในการถอดหรือประกอบชิ้นส่วนไม้เหล่านี้แล้วนำไปประกอบชิ้นใหม่ให้เป็นไปตามแนวคิดของศิลปิน

การที่อาคารเก่าเหล่านั้นถูกรื้อถอนออกไปก็เนื่องจากการพยายามพัฒนาเมืองจากนโยบายของรัฐบาลจีน จากการพัฒนาและขยายเมืองจึงทำให้เกิดการใช้เทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์สมัยใหม่เข้ามาช่วยในการก่อสร้างทำให้ช่างไม้เป็นกลายเป็นเรื่องล้าสมัยการใช้ช่างไม้เหล่านี้จึงเป็นการให้โอกาสแก่ช่างเหล่านี้ได้มีงานทำต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย (ภาพที่ 88-89) แนวคิดในการประกอบกันขึ้นมาจะเริ่มจากการสร้างโครงสร้างหลักๆ โดยใช้เสาขนาดใหญ่มาเป็นแกนกลาง หลังจากจึงนั้นจึงเชื่อมต่อชิ้นส่วนที่เหลืออื่นๆ มาประกอบเชื่อมโยงต่อกันเปรียบเสมือนเป็นแขน แขนหรือกิ่งแต่ละชิ้น จำต้องทำหน้าที่คอยพยุงรับน้ำหนักกันไปเพื่อเกิดความสมดุลในที่จะให้งานทั้งชิ้นสามารถจัดวางอยู่บนพื้นได้

ภาพที่ 88 การติดตั้งผลงาน Fragments

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015. 170.

ภาพที่ 89 การติดตั้งผลงาน Fragments

ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015. 171.

การประกอบกันของเศษชิ้นส่วนของไม้ให้กลายเป็นด้วยโครงสร้างอย่างหลวมๆ (ภาพที่ 97) แต่ก็ยังสามารถสังเกตเห็นเป็นรูปร่างของแผนที่ประเทศจีนได้จากด้านบน เป็นการสะท้อนแนวคิดต่อนโยบายของรัฐบาลจีนที่ต้องการรวมเอาวัฒนธรรมอันหลากหลายของท้องถิ่นชายแดนต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นทั้งลักษณะของวัฒนธรรม การปกครอง ความเชื่อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก รัฐบาลจีนพยายามรณรงค์ชวนเชื่อนโยบายที่มีสโลแกนว่า “One China” หรือ จีนเดียว นั่นเอง การนำชิ้นส่วนของไม้เหล่านี้นำมาประกอบกันขึ้นมาในโครงสร้างใหม่นั้นปรากฏในผลงานอีกหลายชิ้นเช่น Tree เพียงแต่เปลี่ยนวัสดุเป็นต้นไม้จริงๆ แทนการใช้วัสดุจากงานสถาปัตยกรรม

Tree (2011) อ้าย เว่ยเว่ยได้สร้างผลงานชุด Tree ประกอบด้วยผลงานทั้งหมด 12 ชิ้นทำขึ้นในระหว่างปี 2009 และจัดแสดงในปี 2010⁷⁶ ที่ TATE Modern Gallery ลอนดอน ประเทศอังกฤษ ผลงานชุดนี้ได้นำไปจัดแสดงอีกครั้งในปี 2015 ที่ The Royal Academy มีลักษณะของการจัดวางเป็นแถวเมื่อมองจากระยะไกลจะคล้ายกับป่าโดยลักษณะของผลงานจะเป็นรูปทรงของต้นไม้ที่มีทั้งราก ลำต้น กิ่งก้าน (ภาพที่ 90) ส่วนประกอบหลักทำจากชิ้นส่วนของต้นไม้ที่ถูกเก็บรวบรวมมาจากภูเขาทางภาคใต้ ที่จังหวัดเจิ้น มณฑลเจียงซี อยู่บริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน แล้วจึงนำชิ้นส่วนเหล่านั้นมายังกรุงปักกิ่งโดยแยกชิ้นส่วนต่างๆ ของลำต้น ราก กิ่ง การประกอบกันขึ้นมา

⁷⁶Tate, "Ai Tree," accessed June 4, 2018. available from <https://www.tate.org.uk/art/artworks/ai-tree-t14630>.

ใหม่จำโดยเฉพาะกระบวนการประกอบนี้ต้องอาศัยช่างไม้ที่มีประสบการณ์เนื่องจากศิลปินต้องการที่จะซ้อนชิ้นส่วนแบบอุตสาหกรรมที่ยึดชิ้นส่วนต่างๆ ของไม้เข้าด้วยกัน

ในส่วนของลำต้นจะต้องใช้โครงเหล็กใส่เข้าไปเป็นแกนกลางก่อนเป็นการเสริมความแข็งแรงเพื่อทำหน้าที่ในการเป็นโครงสร้างหลักของชิ้นงาน แล้วหลังจากนั้นจึงนำชิ้นส่วนต่างๆ ของต้นไม้หลายๆ ต้นมาประกอบเป็นกิ่งก้านจนกลายเป็นรูปร่างของต้นไม้ต้นใหม่ โดยการเชื่อมต่อนั้นต้องใช้เทคนิคในการซ้อนหมุดที่ให้เห็นจากภายนอกให้น้อยที่สุด (ภาพที่ 91) จึงจำเป็นต้องใช้ความชำนาญอย่างมากจากช่างไม้เพื่อยึดเนื้อไม้ส่วนต่างๆ ไว้ภายในนั่นเอง เมื่อประกอบเสร็จแล้วมองจากภายนอกงานจะเห็นว่างานประติมากรรมเหล่านี้ดูเหมือนเป็นต้นไม้จริงๆ โดยที่ถ้ามองผ่านๆ อาจจะไม่ทราบได้เลยว่าเป็นการสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่

ภาพที่ 90 ผลงาน Tree บริเวณ Royal academy of art ประเทศอังกฤษ

ที่มา : Sculpturenature, **In the Shade of Trees**, accessed June 4, 2018, available from <http://www.sculpturenature.com/en/in-the-shade-of-trees-1-ai-weiwei-the-tree-recomposed/>

ภาพที่ 91 หมุดเหล็กที่เชื่อมชิ้นส่วนของผลงาน ผลงาน Tree
ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015 10

โดยเป็นการแฝงนัยยะที่คล้ายกับผลงาน Fragments นั้นคือการรวมกันเป็น จีนเดียว ตามนโยบายของรัฐบาลจีน โดยกิ่งก้านต่างๆ ที่ประกอบกันคล้ายกับเป็นการรวมกันของเชื้อชาติ ขนกลุ่มน้อยต่างๆ ที่จะถูกรวบรวมเข้าเป็นจีน เป็นความแตกต่างในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม และสังคม สังเกตได้จากปัญหากรณีมณฑลซินเจียงที่มีชาวอุยกูร์ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก ปัญหาในกรณีของทิเบตที่พยายามเรียกร้องการปกครองตนเอง รวมทั้งการพยายามที่จะรวมได้วันให้ เป็นหนึ่งเดียวกับจีน เป็นต้น นอกจากนี้ผลงาน Tree ยังถือเป็นต้นแบบของผลงานอีกชิ้นในแนวเดียวกันคือ Iron Tree (ภาพที่ 92) ที่เป็นการประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนของต้นไม้ต่างๆ ขึ้นมาเช่นกัน แต่การจัดวางในลักษณะต้นเดียวไม่ได้จัดวางเป็นกลุ่มดังเช่นผลงานก่อนหน้านี้

ภาพที่ 92 อ้าย เว่ยเว่ย, **Iron tree**, 2013.Installation. ขนาด 628x710x 710.
ที่มา : Royal academy of art, **Ai Weiwei**, Italy : graphicom, 2015, 94.

Descending light (2007)

ผลงานชิ้นนี้สร้างสรรค์ด้วยการใช้คริสตัลสีแดง โครงเหล็กและหลอดไฟเพื่อให้แสงสว่างโดยนำเหล็กมาใช้เป็นโครงสร้างหลักของผลงานประกอบกันขึ้นเป็นรูปทรงของแขนเดอเลียร์จัดวางอยู่บนพื้นของสถานที่จัดแสดง (ภาพที่ 93) ซึ่งจัดแสดงครั้งแรกในปี 2007 ที่ Mary Boone Gallery นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เป็นการสร้างสรรค์ผลงานโดยแฝงแนวคิดในการเสียดสีสภาพสังคมของจีนได้อย่างอย่างแยบยลภายใต้นโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ตั้งแต่การเปิดประเทศและยังแสดงออกถึงความเขาสใจในสุนทรียะของการนำแสงสว่างเป็นสื่อในการสะท้อนความคิดของตัวเอง

ภาพที่ 93 อ้าย เว่ยเว่ย, **Descending light**, 2007.Installation, ขนาด 400x663x461 ซม.
ที่มา: Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, Ai Weiwei .London ; New York : Phaidon, 2009 117.

ชื่อของผลงานมาจากภาษาละติน de-dere ซึ่งแปลได้ว่า To Fall⁷⁷ อ้าย เว่ยเว่ยได้ร่างภาพด้วยปากกา (ภาพที่ 94) แล้วจึงออกแบบโครงสร้างของผลงานโดยใช้โครงสร้างเหล็กนำมาเชื่อมต่อกันและจัดวางผลงานที่มีรูปทรงคล้ายกับแขนเดอร์เลียหรือโคมระย้าไว้บนพื้น (ภาพที่ 95) โดยปรกติแล้วโคมระย้าลักษณะเช่นนี้จะต้องแขวนไว้บนเพดานและไม่ได้เป็นวัฒนธรรมของชาวจีน แต่เป็นวัฒนธรรมการตกแต่งภายในอาคารของประเทศในแถบตะวันตกเพื่อแสดงออกถึงความหรูหราในสถานที่นั้นๆ แต่ศิลปินกลับนำมาวางไว้บนพื้นเพื่อแสดงลักษณะอาการของการหล่นร่วงลงมาจากเพดานแต่ก็ไม่ได้มีการแตกกระจายออกไป สีแดงของคริสตัลถือว่าเป็นสีของพรหมอมมิวนิสต์และได้กลายมาเป็นสีประจำชาติและวัฒนธรรมของจีนในเวลาต่อมา ดังนั้น สีแดงของคริสตัลดังกล่าวจึงเป็นตัวแทนแห่งวัฒนธรรมจีนในปัจจุบัน แสงสว่างจากหลอดไฟสีเหลืองที่ส่องผ่านคริสตัลสีแดงทำให้มีแสงสว่างออกมากลายเป็นโทนสีแดงและปริมาณแสงก็ถูกจำกัดอยู่เพียงบริเวณรอบๆ ผลงานเท่านั้น Bernard Fibicher ได้แสดงความคิดเห็นถึงผลงานชิ้นนี้ไว้ว่า

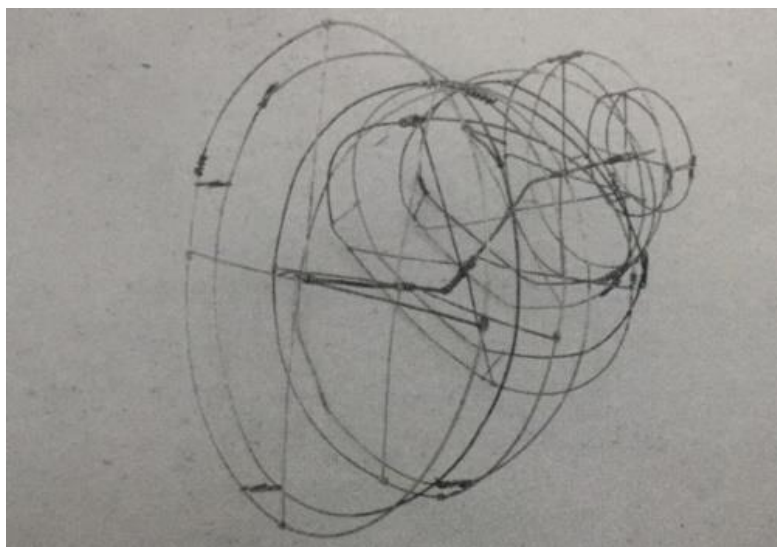
“แสงจากหลอดไฟในวัฒนธรรมตะวันตกในยุคเรืองปัญญา (Enlightenment) หมายถึงความรู้ (knowledge) และความจริง (Truth) และถ้าย้อนกลับไปในสมัยโบราณจะพบว่ามึนักรัษญาชาวกรีกที่ชื่อว่า Diogenes⁷⁸ ที่จุดตะเกียงและถือตะเกียงดังกล่าวและเดินไปทั่วกรุงเอเธนส์ในเวลากลางวันเพื่อค้นหาความจริงจากผู้คน”⁷⁹

ดังนั้นแสงจากหลอดไฟที่เปล่งออกมาเปรียบเสมือนความจริงที่ถูกซ่อนอยู่ภายใต้ความเป็นจีนที่ถูกแทนค่าด้วยสีแดงของคริสตัล แต่สีแดงเหล่านั้นก็กลับไปอยู่บนโครงสร้างของสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมจากตะวันตกนั่นก็คือโครงสร้างของแขนเดอร์เลียและถึงแม้ว่าโครงสร้างดังกล่าวจะอยู่ผิดที่ผิดทางแต่ก็ยังคงรวมกันเป็นรูปทรงกันอยู่ต่อไปได้เฉกเช่นการรวมกันอยู่เป็นประเทศจีนในทุกวันนี้ โครงสร้างของผลงาน Descending light แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นผลงานที่พัฒนาต่อมาจากผลงาน Fountain of Light ได้อย่างชัดเจน (ภาพที่ 96)

⁷⁷ Smith.115

⁷⁸ นักปรัชญาชาวกรีกมีชีวิตรอยู่ในระหว่าง 412 – 323 ปีก่อนคริสตกาล มีชื่อเสียงจากการบำเพ็ญทุกรกิริยาหรือการปลีกวิเวกของเขา

⁷⁹ Smith.119

ภาพที่ 94 ภาพร่างต้นแบบด้วยปากกา

ที่มา: Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei** .London ; New York : Phaidon, 2009 116.

ภาพที่ 95 การประกอบผลงาน Descending light

ที่มา: Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei** .London ; New York : Phaidon, 2009, 118.

โดยที่ผลงาน Fountain of Light จัดแสดงในปี 2007 ที่ เทต (Tate) ในเมืองลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ โดยนำไปจัดวางอยู่ในแม่น้ำ Mersey หน้าอาคารของเทตและจัดแสดงในปี 2017 ที่ The Louvre Abu Dhabi สหรัฐอาหรับเอมิเรต โดยศิลปินได้ใช้วิธีในการหยิบยืม (Appropriation) เอาผลงาน อนุสาวรีย์ที่ 3 (Monument to the third International) ของวลาดีเมียร์ ทาลิน (Vladimir Tatlin, 1885-1953) ประติมากรชาวรัสเซียซึ่งเป็นศิลปินแนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์⁸⁰ (Constructivism) ผลงานชิ้นนี้ของทาลินแสดงออกในการสนับสนุนการปฏิวัติรัสเซียอย่างชัดเจน (ภาพที่ 97)

ผลงานดังกล่าวแท้จริงแล้วเป็นแบบจำลองของอาคารขนาดใหญ่ที่สร้างด้วยเหล็กและกระจก โดยถ้าสร้างได้สำเร็จจะมีความสูงมากกว่าหอไอเฟลของฝรั่งเศสโดยใช้เป็นที่ทำการของรัฐบาลพรรคบอลเชวิก ผลงานชิ้นนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์อันทรงพลังของแนวความคิดในการสร้างสังคมในอุดมคติ (Utopianism) ตามแนวทางสังคมนิยมตามแบบพรรคคอมมิวนิสต์ของรัสเซียในเวลานั้น ซึ่งรัสเซียเป็นประเทศต้นแบบในการริเริ่มแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ให้แก่จีนอย่างมาก การที่อาย เวย์เว่ย์ หยิบยืมโครงสร้างผลงานชิ้นดังกล่าวของทาลินมาใช้ในบริบทที่ตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิง โดยการนำผลงานไปลอยอยู่กลางแม่น้ำทำให้ผลงานมีการเคลื่อนไหวไปตามกระแสของน้ำเปรียบเปรยถึงความไม่แน่นอนของระบอบการปกครองของจีน

⁸⁰ เป็นขบวนการคามเคลื่อนไหวทางศิลปะและสถาปัตยกรรมโดยมีแนวคิดทางศิลปะที่มีวัตถุประสงค์ในเชิงสังคม เริ่มขึ้นในรัสเซียตั้งแต่ ค.ศ. 1919 มีแนวคิดตรงข้ามกับแนวคิดศิลปะเพื่อศิลปะ

ภาพที่ 96 อ้าย เว่ยเว่ย. **Fountain of Light**. Installation, 700x 529x 400 ซม.
ที่มา : Royal academy of art, Ai Weiwei, Italy : graphicom, 2015.78.

ภาพที่ 97 วลาดิเมียร์ ทาลิน. **Monument to the third International**.1920. แบบจำลอง
อาคาร.ขนาด 420x300x ฐาน 80 ซม.

ที่มา : Karen Smith, Hans Ulrich Obrist and Bernard Fibicher, **Ai Weiwei** .London ; New
York : Phaidon, 2009.

Sunflower seed (2010)

ผลงานนี้จัดแสดงครั้งแรกในปี 2010 ภายในอาคารฝั่งตะวันออกของเทอโบน์ ฮอลล์⁸¹
(Unilever Turbine hall) เทต โมเดิร์น (Tate Modern) กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ (ภาพที่ 98)
โดยจัดวางไว้บนพื้นเต็มพื้นที่จัดแสดงโดยเมล็ดทานตะวันที่น่าจัดแสดงทั้งหมดเป็นเครื่องปั้นดินเผา

⁸¹ ห้องโถงในพิพิธภัณฑ์เทต โมเดิร์น(แต่เดิมเคยเป็นห้องเครื่องจักรของโรงไฟฟ้า) ด้วยความที่มีขนาดใหญ่และโล่ง
กว้างทำให้กลายเป็นพื้นที่ในการแสดงงานศิลปะที่น่าสนใจ โดยเฉพาะผลงานที่รับการสนับสนุนจากบริษัท ยูนิลีเวอร์

โดยทุกชิ้นเป็นการผลิตด้วยมือ (craft) ผ่านขั้นตอนการผลิตแบบโบราณ อ้าย เว่ยเว่ยได้เลือกใช้ช่างเซรามิกจากหมู่บ้านแห่งหนึ่งในเมืองจิ่งเต๋อเจิ้น (Jingdezhen) อยู่ในมณฑลเจียงซี⁸² ซึ่งเป็นแหล่งผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา เครื่องเคลือบคุณภาพชั้นเยี่ยมที่ส่งออกไปทั่วโลกมาเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่าพันปีและยังได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 98 อ้าย เว่ยเว่ย. **Sunflower seeds**. 2010. Installation.

ที่มา :Arrestedmotion, **Ai Weiwei-Sunflower Seeds**, accessed March 11, 2018, available from <http://arrestedmotion.com/2012/01/teaser-ai-weiwei-mary-boone/>

โดยขั้นตอนการทำเริ่มจากนำดินมาขึ้นรูปเป็นเมล็ดทานตะวันตากให้แห้ง แล้วจึงนำไปเผา โดยใช้ความร้อนในการเผาประมาณ 1,300 องศาเซลเซียส หลังจากเผาเสร็จจะเป็นขั้นตอนของการลงรายละเอียดโดยใช้ฟู่กันระบายสีดำลงไปทีละชิ้น (ภาพที่ 99) ดังนั้นผลงานเซรามิกทุกชิ้นจึงมีความ

⁸² มณฑลที่อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน ในบริเวณชายฝั่งตอนใต้ของน้ำแม่แยงซีเกียง

แตกต่างกันทั้งหมด หลังจากลงสีแล้วจึงนำไปเผาอีกครั้งโดยใช้ความร้อนที่น้อยกว่าครั้งแรกโดยอยู่ที่ราว 800 องศาเซลเซียส การผลิตทุกขั้นตอนต้องใช้เวลาที่เป็นแรงงานชาวจีนทั้งหมดประมาณ 1,600 คนโดยใช้ระยะเวลาราวๆ 2 ปีครึ่งจึงแล้วเสร็จและได้ผลงานประมาณ 100 ล้านชิ้น รวมน้ำหนักทั้งหมดมากกว่า 150 ตัน ดังนั้นวัสดุเหล่านี้จึงไม่เหมือนกับวัสดุที่เป็น found object หรือ readymade ของศิลปินในตะวันตกแต่กลับเป็นงานหัตถกรรมที่มีคุณค่าและมีความหมายลึกซึ้ง

ภาพที่ 99 การวาดลายลงบนเมล็ดทานตะวันเซรามิก

ที่มา : Aiweiweiseeds, **About Ai Weiwei's Sunflower Seeds**, accessed March 11, 2018, available from <http://www.aiweiweiseeds.com/about-ai-weiweis-sunflower-seeds>

อ้าย เว่ยเว่ยได้นำเสนอผลงานโดยการจัดวางเมล็ดทานตะวันเซรามิกลงบนพื้นที่จัดแสดง แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมได้เข้าไปสัมผัสกับผลงานโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการนอน การยืนบนผลงาน ผลงานชิ้นนี้มีนัยสำคัญในการวิพากษ์วิจารณ์เสียดสีสังคมจีนได้ในหลากหลายมิติ ดอกทานตะวันเป็นดอกไม้ที่ต้องหันเข้าหาดวงอาทิตย์ซึ่งดวงอาทิตย์นั้นอาจจะเทียบได้กับประธานเหมา เจ๋อตงที่มักมีภาพโฆษณาพื้นหลังเป็นสีแดงราวกับแสงของดวงอาทิตย์ดอกทานตะวันทั้งหลายจึงต้องหันตัวเองเพื่อรับแสงอาทิตย์นั้น นอกจากนี้เมล็ดทานตะวันจำนวนมากมายเปรียบได้ประชากรชาวจีนจำนวนมากมหาศาลที่ไม่ว่ายุคใดสมัยใดก็ไม่พ้นต่อการที่จะต้องถูกระทบเทือนจากการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาของชนชั้นผู้ปกครอง

ผลงานศิลปะนี้พยายามให้ผู้ชมเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับชิ้นงาน เช่น การจับ การนั่งหรือยืนลงไปบนผลงาน เป็นต้นกล่าวมาเป็นตัวแทนของความเป็นจีน อาจเนื่องด้วยเพราะว่าตั้งแต่สมัยโบราณจีนมีชื่อเสียงการทำเซรามิกว่ามีคุณภาพและความคงทนอย่างมาก นอกจากนี้ยังรวมไปถึงประเด็นของการเสียดสีถึงนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลคอมมิวนิสต์จีนเพราะจากนโยบายดังกล่าวจึงทำให้ปัจจุบันประเทศจีนได้กลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมของโลกไปแล้วโดยการเข้ามาลงทุนจากบริษัทต่างชาติมากมาย สินค้าอุตสาหกรรมจากจีนเหล่านี้ก็มีการผลิตแบบmass product ที่กระจายออกไปทั่วโลก นโยบายที่เน้นการลงทุนของรัฐบาลจีนนั้นก่อปัญหาที่จะกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรจีนนับล้านได้อีกเช่นกัน เช่น ในด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ดังนั้นผลงานชิ้นนี้จึงเป็นแฝงถึงการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมของจีนได้อย่างชัดเจน แต่ต่อมาซึ่งในวันที่ 15 ตุลาคม 2010 ทางพิพิธภัณฑ์ไม่อนุญาตให้ผู้ชมเข้าไปในพื้นที่ของงานได้อีก โดยอ้างถึงอันตรายของผงเซรามิกที่อยู่ในชิ้นงาน

ภาพที่ 100 ผลงาน Sunflower Seeds แสดงที่ Musee Cantonal Des Beaux-Art Lausanne 2016

ผลงานที่นำมาศึกษาในกลุ่มนี้จะเห็นว่าอ้าย เว่ยเว่ยนำเสนอในประเด็นที่ผู้คนในสังคมอาจจะกำลังตั้งคำถามในใจแต่ก็อาจไม่ได้ใส่ใจเพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลายเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่ในอดีต กลุ่มผลงานบางชิ้นแสดงถึงค่านิยมหรือรสนิยมที่มีต่อการกระบวนการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม ที่ผลิตภัณฑ์บางอย่างเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมจีนจนกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้และเป็นการกระตุ้นการผลิตเป็นจำนวนมากทำให้ปัญหาทางสังคมตามมาอีกมากมาย ผลงานชิ้นบางอย่างสะท้อนถึงความอึดอัด ความกังวลใจ ความไร้เสรีภาพทาง

ความคิดที่มีสาเหตุมาจากการเมืองการปกครอง เรื่องราวเหล่านี้นับเป็นแรงบันดาลใจอย่างดีให้กับ
อ้าย เว่ยเว่ยได้นำเนื้อหาเหล่านั้นกลับมาแสดงออกผ่านผลงานศิลปะอีกครั้ง เพื่อเป็นการย้ำเตือนหรือ
เพื่อสะกิดใจผู้คนในสังคมให้กลับมาสนใจใคร่ครวญทบทวนกับสิ่งที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. สรุป

ตั้งแต่ที่พรรคคอมมิวนิสต์เข้าปกครองประเทศจีนในปี 1949 โดยมีเหมา เจ๋อตงเป็นผู้นำ พรรคทำให้สภาพทางการเมืองและสังคมของจีนเกิดผลกระทบครั้งใหญ่อีกครั้ง พรรคคอมมิวนิสต์จีน เน้นนโยบายส่วนใหญ่เกี่ยวกับชนชั้นแรงงานภายใต้อุดมการณ์ของสังคมนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์โดยมี รัสเซียคอยหนุนหลัง ต่อมาในปี 1966 ได้เกิดเหตุการณ์ “การปฏิวัติวัฒนธรรม” เหตุการณ์ดังกล่าว เป็นนโยบายที่พยายามกำจัดแนวคิดแบบวัฒนธรรมเก่าของจีนและแนวคิดจักรวรรดินิยมของตะวันตก ไปพร้อมกัน โดยเหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความเสียหายให้แก่รากเหง้าทางวัฒนธรรมของจีนที่มีมา อย่างยาวนานจนก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างมากมาโดยเหตุการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลงในปี 1976

รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จึงเริ่มต้นใหม่โดยใช้นโยบายมุ่งไปในการพัฒนาประเทศโดยรับเอา แนวคิดแบบตะวันตกทั้งด้านเทคโนโลยี อุตสาหกรรม การทหารและพยายามนำระบบทุนนิยมเข้ามา ผสมผสานกับแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดต่อสภาพการเมืองและสังคม ของจีนขึ้นอีกครั้ง ตั้งแต่ที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนเริ่มเข้ามาบริหารประเทศได้เกิดเหตุการณ์ที่มี ผลกระทบต่อสภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจหลายครั้งผลกระทบเหล่านั้นย่อมส่งผลต่อผู้คนใน สังคมจีน เพราะจะเห็นพัฒนาการทางแนวคิดของผู้คนในสังคมจีนนั้นมีอิทธิพลทางการเมืองการ ปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องโดยตลอดเวลารวมทั้งศิลปินก็เป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจาก การผันผวนทางการเมืองและสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะซึ่งมีทั้งศิลปินที่ ทำงานอยู่ใต้กฎเกณฑ์ของรัฐบาลแต่มียังมีศิลปินอีกจำนวนหนึ่งเลือกที่จะพยายามสะท้อนความเป็น จริงของสังคมและการเมืองของจีนซึ่งขัดต่อนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลได้อย่างน่าสนใจ หนึ่งในนั้นคือ อ้าย เว่ยเว่ย

อ้าย เว่ยเว่ยเป็นทั้งศิลปิน สถาปนิกและนักเคลื่อนไหวทางการเมือง ก่อนที่จะเดินทางไป สหรัฐอเมริกาเขาได้เคยเข้าร่วมกับกลุ่มศิลปินหัวก้าวหน้าของจีนที่มีแนวคิดที่ต่อต้านความคิดแบบสัง นิยมคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจีนผ่านผลงานทางศิลปะถึงแม้จะไม่ได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรแต่ก็

เป็นส่วนจุดประกายให้เกิดการแสดงออกทางความคิดให้แก่บุคคลอื่นๆในสังคมในเวลานั้นได้ไม่มากนักน้อย การเดินทางไปอาศัยในสหรัฐอเมริกามีส่วนช่วยเหลือหลอมแนวความคิดและให้ประสบการณ์ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่อยู่ที่สหรัฐอเมริกาจะไม่ได้มีผลงานที่โดดเด่นนัก แต่ก็ส่งอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานอย่างมากในช่วงระยะเวลาที่กลับมาอยู่ที่กรุงปักกิ่งแล้ว ถึงแม้ในช่วงระยะต้นที่อายุน้อยวัยย้ายไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาจะยังคงมุ่งมั่นต่อการทำงานจิตรกรรมแต่ก็กลับมีการเริ่มสร้างผลงานที่เป็นการใช้วัสดุสำเร็จรูปซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในรูปแบบของสื่อผสมและแนวคอนเซ็ปชวลอาร์ต (Conceptual Art) ซึ่งแนวคิดในการทำงานศิลปะเช่นนี้อ้าย เว่ยเว่ยได้รับอิทธิพลมาจากผลงานของ มาร์เซล ดูชองป์ (Marcel Duchamp), แอนดี้ วอร์ฮอล (Andy Warhol) หรือแจสเปอร์ จอห์น (Jasper Johns) เป็นต้น ผลงานแนวนี้จะเป็นเอกลักษณ์และลักษณะเด่นที่สุดของอ้าย เว่ยเว่ยในช่วงปี 1993-2015 หรือในช่วงตลอดระยะเวลาที่เขากลับมาอยู่ในประเทศบ้านเกิดนั่นเอง

ตั้งแต่ปี 1993 เป็นต้นมาหลังจากกลับมาอยู่กรุงปักกิ่งแล้ว เขาให้ความสนใจเกี่ยวกับวัตถุโบราณของจีน และพยายามดัดแปลงวัสดุต่างๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิดได้อย่างน่าสนใจจนกลายเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวของศิลปิน ด้วยลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานของอ้าย เว่ยเว่ย ที่มีความกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งการเสียดสี ล้อเลียนเพื่อท้าทายต่อแนวคิดต่อพรรคคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลจีนด้วยการหยิบยกเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันมาประเด็นในการเรียกร้องทั้งในแง่มุมมองคอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่รัฐหรือการให้ความสำคัญคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมจีน ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ได้สะท้อนออกมาผ่านวัสดุที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ทำให้ผู้ที่ได้พบเห็นเกิดความเข้าใจในแนวคิดของศิลปินได้อย่างไม่ยากเย็นนัก ดังนั้นการเลือกใช้สื่อของอ้าย เว่ยเว่ยจึงมีมากมายหลายประเภทไม่ว่าจะเป็น วิดีโออาร์ต ภาพถ่าย เฟอร์เฟอร์แมนซ์หรือวัสดุอื่น เป็นต้น โดยทั้งนี้ได้นำแนวคิดเหล่านั้นผสมผสานกับเหตุการณ์สำคัญๆ มาเป็นจุดเรียกร้องเพื่อให้เกิดความน่าสนใจของผลงาน

ดังนั้น การที่จะเข้าใจในผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยจึงต้องพิจารณาจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและแรงจูงใจส่วนตัวในช่วงเวลาดังกล่าวเพื่อนำมาประกอบกัน จึงอาจจำเป็นต้องแยกผลงานตามเนื้อหาที่สะท้อนผ่านผลงานนั้น โดยแบ่งออกไปได้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและกำลังเป็นที่สนใจของผู้คนในสังคมขณะนั้นเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการฉวยโอกาสจากสถานการณ์ที่กำลังเป็นประเด็นอยู่นั้นเอง ซึ่งอาจแตกต่างไปจากศิลปินจีนคนอื่นๆ ที่มักจะแสดงออกอย่างอ้อม อ้าย เว่ยเว่ยทำงานได้ไม่แตกต่างจากนักข่าว ที่ทำหน้าที่ในการคัดประเด็นและนำเสนอในสิ่งที่คิดว่าผู้คนที่ทั่วไปจะให้ความสนใจ

ผ่านวิธีการของเขาเอง วิธีการเช่นนี้จึงทำให้งานของอ้าย เว่ยเว่ยมีประเด็นที่หลากหลายและมีความสดใหม่อยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ผลงานเหล่านี้ยังสามารถเข้าใจได้ง่ายโดยเข้าใจผ่านวัสดุที่นำมาจัดวางที่มีความเกี่ยวข้องหรือบางครั้งก็ตรงไปตรงมากับเหตุการณ์นั้นอย่างมากจึงทำให้คนที่ได้ดูเกิดความรู้สึกได้ทันทีเพราะได้เคยเห็นวัสดุเหล่านี้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ นั่นเอง ผลงานเหล่านี้จึงถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของศิลปินเอง

ผลงานกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มผลงานที่มีนัยแฝงการวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมืองจีน โดยจะเป็นการนำเสนอในประเด็นที่ผู้คนในสังคมอาจจะกำลังตั้งคำถามในใจแต่ก็อาจไม่ได้ใส่ใจในการหาคำตอบเพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งหลายเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่ในอดีต ผลงานบางชิ้นในกลุ่มนี้แสดงถึงค่านิยมหรือรสนิยมที่มีต่อการกระบวนการผลิตในเชิงอุตสาหกรรม ที่ผลิตภัณฑ์บางอย่างเข้ามาอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมจีนจนกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้และเป็นการกระตุ้นการผลิตเป็นจำนวนมากทำให้ปัญหาทางสังคมตามมาอีกมากมาย ผลงานบางอย่างขึ้นสะท้อนถึงความอึดอัด ความกังวลใจ ความไร้เสรีภาพทางความคิดที่มีสาเหตุมาจากการเมืองการปกครอง เรื่องราวเหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจอย่างดีให้กับอ้าย เว่ยเว่ยได้นำเนื้อหาเหล่านั้นกลับมาแสดงออกผ่านผลงานศิลปะอีกครั้ง เพื่อเป็นการย้ำเตือนหรือเพื่อสะกิดใจผู้คนในสังคมให้กลับมาสนใจใคร่ครวญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อได้ศึกษาให้ละเอียดขึ้นจะทำให้ได้พบว่าผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยมีแรงจูงใจจากแนวคิดอันหลากหลายทั้งแนวคิดแบบตะวันตกและแนวคิดในมุมมองของตัวเองที่เป็นชาวจีนในยุคสมัยใหม่ โดยพยายามสะท้อนตัวตนของความเป็นจีนผ่านวัสดุที่เลือกมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่ได้มุ่งเพียงแต่นำเสนอเนื้อหาเท่านั้นแต่ยังคำนึงถึงสุนทรียะในผลงานไปได้พร้อมกัน วัสดุเหล่านั้นแฝงนัยทางการเมือง สังคมและวัฒนธรรมได้อย่างแยบยลและยังสอดคล้องกับเนื้อหาที่ทันต่อสถานการณ์ ทำให้ผลงานเกิดความหลากหลายทั้งเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ยได้ส่งผลกระทบต่อสังคมจีนอย่างกว้างขวาง มีอิทธิพลต่อศิลปินร่วมสมัยของจีนรวมทั้งมีอิทธิพลไปถึงกระแสสังคมโลกอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

2. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากอ้าย เว่ยเว่ยนั้นเป็นศิลปินที่ไม่เคยหยุดคิดที่จะสร้างสรรค์วิธีการทำงานศิลปะ และมักจะพยายามค้นหาประเด็นในการสร้างงานหรือช่องทางอื่นเพื่อสร้างความท้าทายให้กับชีวิตอยู่เสมอ

ซึ่งพิจารณาได้จากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตทำให้ได้เจอกับผู้คนที่หลากหลายและเหตุการณ์ต่างๆ อยู่เสมอ นอกจากผลงานทางศิลปะแล้วยังมีประเด็นอื่นๆ ที่น่าสนใจที่กล่าวเพียงเล็กน้อยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้คือ กระบวนการการใช้สื่อโซเชียลมีเดียของอ้าย เว่ยเว่ยมีความน่าสนใจแง่ของความคิดรวมทั้งยังมีหลายช่องทางและเกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง

อีกประเด็นหนึ่งคือวิทยานิพนธ์เล่มนี้มุ่งเน้นศึกษาไปที่ผลงานศิลปะของอ้าย เว่ยเว่ยในช่วงปี 1993-2015 เท่านั้นซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผลงานทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการเมืองและสังคมของจีนแต่หลังจากปี 2015 อ้าย เว่ยเว่ยได้รับอิสรภาพคืนจากรัฐบาลจีน ทำให้เขาได้มีโอกาสเดินทางออกไปในต่างแดนและสร้างสรรค์ผลงานจากเหตุการณ์สำคัญในส่วนอื่นๆ ของโลกอีกหลายชิ้น ไม่ว่าจะเป็นผลงานศิลปะและภาพยนตร์สารคดีในปี 2017 ที่เกี่ยวกับผู้ลี้ภัยใน 23 ประเทศ เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาผลงานของอ้าย เว่ยเว่ยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบริบทอื่นๆ ในต่างแดนจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อไป

รายการอ้างอิง

- BBC. "Ai Weiwei Is Named Artreview's 'Most Powerful Artist.'" Last modified Accessed November 7, 2017. available from <http://www.bbc.com/news/entertainment-arts-15285939>.
- Cohen lebold, Joan. . *The New Chinese Painting*1949-1986. New York harry N Abrams, 1987.
- Creativemove. "Ai Weiwei Baby Formula." Last modified Accessed March 14, , 2018. available from <http://www.creativemove.com/art/ai-weiwei-baby-formula/#ixzz54ax2kb2D>.
- Delson, Susan. *Ai Weiwei : Circle of Animals*. Munich: Prestel, 2011.
- Dw. "Provocative Forever: Ai Weiwei Turns 60." Last modified 2018. Accessed December 14, , 2018. available from <http://www.dw.com/en/provocative-forever-ai-weiwei-turns-60/a-40201567>.
- Newstatesman. "Arts Interview: Ai Weiwei." Last modified Accessed March 14, 2018. available from <https://www.newstatesman.com/blogs/cultural-capital/2010/10/chinese-artist-china-freedom>.
- Phaidon UK. "Andy Warhol in China." Last modified accessed April 27, 2018, Accessed April 27, , 2018. available from <http://uk.phaidon.com/agenda/art/articles/2013/june/27/andy-warhol-in-china/>.

Royal academy of art. *Ai Weiwei*. Italy: graphicom, 2015.

Smith, Karen, Ulrich Obrist, Hans and Fibicher, Bernard, . *Ai Weiwei*. London: Phaidon, 2009.

Sullivan, Michael. *The Art of China*. Berkeley Los Angeles and London: University of California press, 1977.

Tate. "Ai Tree." Last modified Accessed June 4, , 2018. available from <https://www.tate.org.uk/art/artworks/ai-tree-t14630>.

Voicetv. "กรณีอื้อฉาวนมปนเปื้อนในจีน." Last modified Accessed เข้าถึงเมื่อ 14 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://www.voicetv.co.th/read /77843>.

เจษฎา ทองรุ่งโรจน์. พจนานุกรมปรัชญา อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: โบบแดง, 2547.

ฐานเศรษฐกิจ. "จีนประชุมใหญ่แผน 5 ปี เศรษฐกิจ-สังคม." Last modified Accessed 9 พฤศจิกายน, 2560. ได้จาก <http://m.thansettakij.com/content/15985#>.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. ศิลปะจีนสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2552.

ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. ศิลปะจีนร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือและตำราทฤษฎีศิลป์ ภาควิชา/สาขาทฤษฎีศิลป์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.

รอดบุญ, สมพร. "ศิลปะแอฟโพรพริเอชัน(Appropriation Art)." In การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่

58. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

วรศักดิ์ มหัทธโนบล. "จีน." In เอเชียรายปี, vol 1996/2539. กรุงเทพฯ สถาบันเอเชียศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

วรศักดิ์ มหัทธโนบล. เศรษฐกิจการเมืองจีน. กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์, 2557.

วริษฐ์ ลิ้มทองกุล. มังกรพลัดแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ, 2554.

ศิริพร ดาบเพชร. ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ จากคริสต์วรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ คณะ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2556.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. "หมู่เกาะเซนกากุ/เตียวหยู: กรณีพิพาทญี่ปุ่น-จีน และผลกระทบต่อไทย "
Last modified Accessed 20 เมษายน, 2561. เข้าถึงได้จาก
<http://www2.fpo.go.th/FPO/index2.php?mod=Content&file=contentview&contentID=CNT0008804&categoryID=CAT0000146>.

สิทธิพล เครือรัฐติกาล. ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน, 2555.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ณัฐวุฒิ เล่าห์เจริญบัณฑิต
วัน เดือน ปี เกิด	24 มกราคม 2527
สถานที่เกิด	สุพรรณบุรี
วุฒิการศึกษา	นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ที่อยู่ปัจจุบัน	ลุมพินีเพลส รัชโยธิน แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กทม. 10900

